

Ag Léamh, ag Scríobh agus ag Litriú do
Pháistí a Bhfuil SRO Acu

Department of
Education

www.deni.gov.uk

AN ROINN

Oideachais

MÁNNYSTRIE O

Lear

Intreoir

Tá na hábhair seo á gcur ar fáil lena chur ar chumas múinteoirí tacú le scileanna litearthachta do páistí a bhfuil deacrachtaí acu agus na scileanna sin a fhorbairt. D'ainneoin go bhféadfadh an chomhairle seo bheith le leasgach páiste i seomra ranga, is tá go duine. Isbhachtach a aithint go mbítear ag dúil le difríochtaí foghlama ó dhuine fearr a éiríonn leis an idirghabháil nuair a mheaitseáiltear í le riachtanais an duine aonair. Máchuirtear é seo sa mheá, táthar ag súil go mbeidh an treoir sarannán seo ina cuidiú ag múinteoirí.

Moltar gur intreoir é an páipéar dar teideal 'DeacrachtaíCuimhne a Thuiscint'(McMurray, 2011; féach lch. 95) arthuiscint ar an dóigh a dtéann deacrachtaí cuimhne i bhfeidhm ar fhorbairt scileanna litearthachta agus mar a d'fhéadfadh constaicí foghlama a bheith sna straitéisí atámúinteoiría úsáid.

Tá liosta de na teidil sa rannán seo thíos agus tugtar míniú gairid ar a bhfuil i ngach rannán.

Uimhir Igh

- 235 Luath-Iompraíochtaí Léitheoireachta
- 241 Líofacht Léitheoireachta a Fhorbairt
- 370 Deacrachtaí Peannaireachta
- 392 Leibhéil Fuaime agus Eolas Ortagrafach
- 395 Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléicse
- 412 Seomraí Ranga Iar-Bhunscoile a Thacaíonn le Disléicse
- 427 Disléicse: Cur i Láthair Powerpoint
- 441 Aistriú ó Bhunscoil go hIar-Bhunscoil
- 443 Eochairtháscairi Deacrachtaí Litearthachta san Iar-Bhunscoil

Tá páipéar curtha i gceann a cheile ag Kathleen Monahan (BOLBhF) ar 'Luath-lompraíochtaí Léitheoireachta a Dhaingniú' lena chinntiú go bhforbraíonn páistí dúshraith dhaingean ar a dtógfar a thuilleadh foghlaim litearthachta. Tá doiciméad a thugann comhairle agus treoir ar 'Líofacht Léitheoireachta a Fhorbairt' scríofa ag Ruth Stevens (BOLODh).

Tugann an páipéar ar 'Deacrachtaí Peannaireachta' (McMurray agus Drysdale, 2011) treoir ar theagasc foirmiú litreacha agus an t-am is fearr le hé seo a bhaint amach. Tugtar treoir fosta ar dheacrachtaí comhordaithe i ngach gné den churaclam.

Díríonn an tábla, 'Leibhéil Fuaime agus Eolas Ortagrafach' ar cheithre leibhéal fuaime agus an fáth a bhfuil tábhacht leo. Cuimsítear sa tábla fosta roinnt pointí teagaisc do pháistí a mbíonn deacrachtaí acu.

Cuimsítear in 'Measúnacht agus múnatóireacht ar neamhspleáchas le linn peannaireachta' pro forma a thigle múinteoirí a úsáid le dul chun cinn a chlárú.

Soláthraíonn Seibhís Tacaíochta Pheiripitéatach BOLBhF réimse acmhainní do mhúinteoirí le seomraí ranga a thacaíonn le disléicse a fhorbairt. Tá an chomhairle seo mar chuid den rannán seo agus is féidir teacht uirthi fosta ar CDag cúl an chomhaid seo.

Tá dhá dhoiciméad curtha i dtoll a chéile ag Roberta Connelly agus Judith Gordon (BOLOTh) le tacú le páistí agus iad ag 'Aistriú ó Bhunscoil go hIar-Bhunscoil' chomh maith le treoir do mhúinteoirí le cuidiú leo 'Eochairtháscairí Deacrachtaí Litearthachta san Iar-Bhunscoil' a aithint.

Luathiompraíocht léitheoireachta a Dhaingniú - 'Ag spáisteoireacht agus muid ar an eolas'

1. Is gá don pháiste fios a bheith aige/aici cad é a thig leis/léi a dhéanamh.
2. Tá am agus fairsinge de dhíth ar an pháiste.
3. Má dhaingnítear a bhfuil ar eolas, bíonn deiseanna ag na páistí:
 - (a) taithí a bheith acu ar aidhm a bhaint amach;
 - (b) bheith cinnte den mhéid atá a fhios acu;
 - (c) bheith níos gasta/níos solúbtha, an méid atá a fhios acu a chur i láthair go huathoibríoch;
 - (d) úinéireacht ábhair a bheith acu;
 - (e) smacht a bheith ar chúrsaí agus eispéireas neamhspleáchais a bheith acu ;
 - (f) an brú a bheith bainte díobh;
 - (g) tiomantas agus suim a dhúiseacht/athdhúiseacht;
 - (h) fios a bheith acu gur féidir 'trial a bhaint as' agus bheith ina bhfoghlaimeoirí gníomhacha seachas éighníomhach; agus
 - (g) dul sa seans i dtimpeallacht neamhbhagrach.

Cén cineál gníomhaíochtaí is mó tairbhe agus muid 'Ar an Eolas'?

1 Labhairt

Is féidir caidreamh a bhunú le páiste trí chomhrá fíor, rud a thugann deis don mhúinteoir smacht teanga labhartha an pháiste sin a bhreathnú chomh maith le heolas ar réimsí suime agus eispéiris an pháiste, rud a bhíonn ina chuidiú maidir le leabhair chuí a roghnú. Tugann sé deiseanna don pháiste smacht a bheith aige/aici ar chúrsaí agus taithe a bheith aige/aici ar dhaoine meas a bheith acu orthu mar dhaoine. Is réimse an-tábhachtach é seo le dul ag obair air, le scileanna scéalaíochta a uasmhéadú.

2 Leabhar a Dhéanamh

Is gníomhaíocht iontach úsáideach í seo, go háirithe don mhuintir is ísle gnóthachtáil atá ag leibhéal an téacs dheachtaithe. Tugann sí neart deiseanna le coincheapa faoi chló a fhiosrú níos mine agus le go dtig leis an pháiste páirt ghníomhach a bheith aige/aici ina c(h)uid luath-ábhair léitheoireachta. Tugann déanamh na leabhar deiseanna le cuid mhór luathiompraíochtaí léitheoireachta a dhaingniú.

3 Leabhair a Roinnt

Tugann sé seo deiseanna don mhúinteoir freagairt chuí, úsáid straitéisí agus léitheoireacht fhrásáilte agus líofa a eiseamláiriú. Cuidíonn sé fosta maidir le roinnt téacsanna atá ar eolas a dhaingniú.

4 Eolas ar Litreacha agus ar Mhíreanna Eile

Is den tábhacht an "dul thar" an mhéid átá ar eolas ag an pháiste a nascadh taobh istigh de chomhthéacs an téacs leanúnaigh a oiread agus is féidir.

Nuair a dhéantar triail ar eolas míre ar litreacha agus ar fhocail ina n-aonar, is minic nach féidir brath ar an eolas ná é a chur i bhfeidhm go réidh. Bíonn deiseanna de dhíth ar mhúinteoirí le freagairtí na bpáistí a bhreathnú i réimse comhthéacsanna seachas glacadh leis go bhfuil an t-eolas míre slán.

5 Am

Tugann "Ar an Eolas" deiseanna do mhúinteoirí bheith solúbtha agus bheith ábalta réimse eolais an pháiste a fhiosrú gan laincísí ceachtanna foirmiúla.

Ag Tosú le Páistí atá Ar Bheagán Eolais

Tugann an léitheoireacht agus déanamh na leabhar an deis coincheapa treo a athdhaingniú agus a eiseamláiriú.

Caithfear luathchoincheapa a dhaingniú; breathnaigh ar pháistí agus iad ag obair lena chinntiú cad é atá ar eolas ag gach páiste.

Nuair is gá, tig leis an mhúinteoir na nithe seo a eiseamláiriú:

- díriú méire;
- Clé ⇒ Deas;
- filleadh ar chlé;
- leathanaigh a thiontú.

Freagraí a Aimsiú

An bhfuil an mheaitseáil ceann-ar cheann slán?

Má tá deacracht ann le freagraí a aimsiú:

- tig le múinteoir 2, 3, 4 de réada a leagan amach agus díriú ar gach ceann i ndiaidh a chéile agus a ainmniú;
- nuair a éiríonn leis/léi, bogtar ar aghaidh chuig –
- réada a ainmniú i ndiaidh a chéile gan díriú méire; d'fhéadfai siombailí, cruthanna agus pictiúir a úsáid le freagraí aimsithe a chinntiú;

- Tig le péint mhéire coincheap na meaitseála focal-go-focal a léiriú agus bheith ina cuidiú maidir lena fhorbairt. Tig leis an pháiste spota péinte a chur faoi gach focal agus é/í ag léamh leis an mhúinteoir.
- bogadh ar aghaidh chuig díriú méire focal-go-focal nuair a bhíonn téacs atá ar eolas cheana á léamh;
- Cnaipí nó greamáin – glas le tosú, dearg le críochnú – is cuidiú iad seo le treo a dhaingniú le linn an daingnithe.
- Nuair atá meaitseáil focal-go-focal slán, léamh gan díriú méire.
- Is féidir scéal gearrtha suas a úsáid le filleadh ar chlé a athdhaingniú.

Focail agus Spásanna

Úsáid leabhair agus téacs simplí atá ar eolas go maith agus scríobh amach téacs atá ar eolas, ag úsáid spásanna móra. Úsáid frámaíl 2-mhéar le focail aonair atá ar eolas a aimsiú.

Leagan Amach Spásúil

- 1 Cruthaigh focail atá ar eolas le litreacha maignéadacha.
- 2 Scoilt na focail ionas go bhfuil spás ollmhór eatarthu.
- 3 Tarraing an focal as a chéile – ina litreacha aonair agus ansin cuir le chéile arís é.
- 4 Úsáid spás méire go sealadach idir na focail.
- 5 Úsáid frámaí difriúla le go dtig leis an pháiste an scéal atá ar eolas aige/aici a chur le chéile arís m.sh.

"Séamus an t-ainm atá orm"	"Séamus an t-ainm atá orm"
----------------------------	----------------------------
- 6 Úsáid ainm an pháiste lena léiriú nach bhfuil spásanna ar bith i bhfocail.

Míreanna atá Ar Eolas a Dhaingniú

Leabhar Aibítire

Cuir tús le leabhar aibítire. Cinntigh gur rud pearsanta don pháiste atá ann. Tosaigh le liteacha atá ar eolas, bog chuig litreacha a bhfuil breaceolas orthu. Déan iarracht spreagfhocail a bhunú a thugann sampla soiléir de nasc idir túsleitir agus fuaim. Is minic gur túsphointe iontach iad na hainmneacha. Ba chóir spreagfhocal amháin a bheith ag gach litir m.sh. A - Anna.

Litreacha

Úsáid réimse d'eispéiris tadhaill m.sh.

- litreacha greanpháipéir;
- tráidire gainimh;
- méarphéinteáil;
- litreacha maighnéadacha.

Iarr ar pháiste labhairt faoi fhoirmiú na litreacha agus é/i á scríobh nó á rianú, m.sh. **'e – trasna, suas agus thart'**.

Is iontach an cúnamh don chuimhne é an cur i bhfriotal.

Úsáid litreacha maighnéadacha le:

- sórtáil;
- meaitseáil;
- grúpáil;
- an ceann corr a aimsiú.

Bíodh freagairt ghasta mar sprioc agat;

- Bíodh bosca agat de litreacha atá ar eolas – snap/péirí a imirt.
- Cuir litreacha atá ar eolas ar dhíse. Iarr ar pháiste an díse a chaitheamh agus na litreacha a scríobh chomh gasta agus is féidir. Cláraigh am na gníomhaíochta seo le tuilleadh éagsúlachta a chur léi.

Focail

- Meascadh – focail atá ar eolas a chur le chéile arís trí úsáid litreacha maighnéadacha .
- Focal a rianú le méar.
- Scláta draíochta.
- Scuab fhliuch ar chlár dubh.

Taisce de leabhair a bhfuil eolas ag na páistí orthu a chnuasach – cuid mhór leabhar ag leibhéal 1 agus 2 nó leabhair nuachumtha a léamh agus a athléamh.

Líofacht Léitheoireachta a Fhorbairt

Má tá an léitheoireacht le bheith úsáideach agus sultmhar ag an dalta, ba chóir di bheith líofa, éifeachtach. Is céim thábhachtach í le go ndéantar léitheoir inniúil díobh óir sa deireadh thiar cuireann sí ar chumas daltaí bheith ag 'léamh le foghlaim'.

Maidir le Léitheoirí Líofa:

- is dóichí go dtuigeann siad an rud atá siad a léamh;
- bíonn eispéiris dhearfacha acu ar an léitheoireacht;
- ní bhíonn dua mór ag baint leis an léitheoireacht;
- bíonn siad spreagtha chun léamh .

Is é sainmhíniú an National Reading Panel ar líofacht léitheoireachta, an cumas téacs a léamh go gasta, beacht le friotail chuí.

(NICHD 2000 lch.35)

Léirítear líofacht sa léitheoireacht bheacht, mhear, eispriseach agus feidhmítear í le linn thuiscint na-léitheoireachta ciúine.

Is féidir a thomhas trí líon na bhfocal a léitear mar is ceart sa nóiméad nuair a bhítear ag léamh sliocht téacs os ard.

(Reading Problems – Daly, Chafouleas, Skinner)

Níor chóir, áfach, go ndíreofaí, i dtaca le sainmhíniú na líofachta de, ar léitheoireacht bhéil amháin ach gur chóir léitheoireacht agus tuiscint chiúin a chur san áireamh fosta.

In **The Literacy Dictionary** – The Vocabulary of Reading and Writing is é an sainmhíniú ar líofacht "an tsaoirse ó fhadhbanna aitheanta focal a chuirfeadh bac ar an tuiscint."

Sainmhínear tuiscint mar chuardach gníomhach i dtéacs, ina léiríonn páistí tuiscint ar dhóigheanna éagsúla. Mar sin féin, ní leanann tuiscint téacs an léitheoireacht líofa aisti féin. Tig le páistí ar réidh leo an díchódú níos mó airde a thabhairt ar thuiscint léitheoireachta agus mar gheall air seo, is féidir glacadh leis má thig le daltaí léamh go líofa ba chóir go dtuigfeadh siad an méid atá siad a léamh. I cas cuid mhór daltaí, tá sé seo amhlaidh. Ach i gcás 10% de dhaltaí ar léitheoirí líofa iad, is doiligh leo an méid atá siad a léamh a thuiscint (Meisiger, Bradly et al 1997). Is den tábhacht, mar sin de, straitéisí tuisceana a theagasc go follasach astu féin, sa dóigh go dtig le daltaí dul i ngleic le leibhéil éagsúla na tuisceana – litriúil, infheireach, meastóireacht, léirthuisicint.

Léitheoirí Maithe:

- déanann siad machnamh ar an rud atá siad a léamh;
- úsáideann siad eolas atá acu cheana agus an téacs á léamh;
- bíonn siad ag tuar nó ag dréim leis an chéad teagmhas, focal srl. eile;
- tig leo an tuar acu a athrú agus iad ag léamh;
- tig leo freagairt don téacs ar dhóigheanna éagsúla idir intleachtach agus mhothúchánach;
- déanann siad iarracht ciall focail agus coincheapa nach bhfuil ar eolas acu a oibriú amach;
- smaoiníonn siad ar údar an téacs, ar a stíl, ar a d(h)earcadh, ar a bhfuil sé/sí ag iarraidh a bhaint amach srl.;
- ceistíonn siad an méid atá siad a léamh agus an méid ar mhaith leo bheith ar eolas acu;
- léann siad cineálacha difriúla téacs go difriúil;
- leanann siad den téacs a phróiseáil i ndiaidh dóibh stad den léamh.

Léirítear trí anailís ar shonraí ón National Assessment of Educational Progress in Reading Shasana (Pinnell et al 1995) comhghaol an-dearfach idir líofacht léitheoireachta agus inniúlacht ar thuiscint na léitheoireachta.

Is é an dearcadh a bhí ag Strecker, Roser, Martinex 1998 lch. 306, "Léiríodh go bhfuil 'gaol deilíneach' idir líofacht agus tuiscint"

Mar achoimre:

- Caithfidh léitheorí nach bhfuil líofa an chuid is mó dá n-aird a thabhairt ar fhocail a oibriú amach. Mar sin de, is lú an aird a thugann siad ar thuiscint an téacs.
- Caithfidh siad éirí inniúil ar fhocail aonair i dtéacs gaolmhar a dhíchódú.
- Caithfidh siad iad seo a chomhshamlú ina gcuimhne amhairc lena n-aithint agus a thabhairt chun cuimhne go réidh gasta. Tugann clár dea-struchtúrtha fónaice an t-eolas agus na scileanna is gá.
- Caithfidh siad a ráta leitheoireachta a mhéadú ach beaichte a choinneáil.
- Caithfidh siad an tábhacht atá le frásáil, tuiníocht agus friotail a thuiscint.
- Caithfear iad a chumasú le ciall a chruthú, trí eolas atá acu cheana agus eolas nua a úsáid.

Is féidir díriú ar na gnéithe seo ar chuid mhór dóigheanna agus tá cuid acu sonraithe ar an chéad leathanach eile.

Smaointe le Líofacht Léitheoireachta a Fhorbairt

Léitheoireacht Líofa a Eiseamláiriú

Cuirtear béim i gCuraclam TÉ ar an tábhacht atá le straitéis na léitheoireachta eiseamláirithe ag gach eochairchéim. Cé go dtuigimid eiseamláiriú mar 'smaoineamh os ard', i gcomhthéacs na léitheoireachta líofa, cuireann sé d'iachall orainn léamh os ard dár gcuid daltaí, go minic agus i gceartfhríotail, ionas go dtuigeann siad cáid leis a bhfuil an léitheoireacht líofa cosúil agus go dtig leo an t-eolas seo a chur i bhfeidhm maidir lena gcuid léitheoireachta féin.

Ba chóir dóibh éisteacht le réimse leathan seánraí ina bhfuil réimse saibhir teanga le go mbeidh siad gafa leis an léitheoireacht.

Ba chóir do dhaltaí bheith dírithe, ní hamháin ar an scéal, ach ar an teicníc agat mar léitheoir. Iarr orthu smaoineamh ar:

- "Cén dóigh ar choinnigh mé d'aird ar an scéal?"
- "Cad é mar a léirigh mé an dóigh le léamh go maith?"

Léitheoireacht Leantach

- Dóigh amháin le líofacht a chur chun cinn is ea cleachtadh sleachta nó dánta a léamh agus a athléamh os ard.

Thiocfadh é seo a dhéanamh mar rang iomlán, ina ghrúpa beag nó duine le duine.

- Bíonn cóip den téacs ag gach dalta.
- Léigh an dán os ard leo.
- Labhair faoin dóigh a léann tú, frásáil, sosanna, ráta léitheoireachta, tuiníocht.

- Iarr ar dhaltaí 'léamh macalla' a dhéanamh – nuair a léann tusa líne/frása agus athléann siadsan é leat.
- Ansin, tig leis na daltaí an dán nó sliocht a athléamh go córúil (mar a bheadh cór ann).
- Téann daltaí a mbíonn deacrachtaí acu i dtimpeallacht thacúil i ngleic leis seo agus cuidíonn sé leo a mhothu gur cuid den rang iad.

Léitheoireacht Fhrásáilte

Ós rud é go bhfuil líofacht gan uaim, is maith an áit é léamh frásáilte na filíochta le tús a chur.

- Scríobh an dán ar stiallacha abairtí.
- Eiseamláirigh an dóigh le codanna den téacs a ghrúpáil le chéile le cur leis an chiall agus le haird an éisteora a thuilleamh.
- Roinn an ghrúpáil atá sa chuid eile den téacs.
- Daingnigh i seisiúin threoraithe le grúpaí beaga, ag plé dóigheanna difriúla le smaointe a ghrúpáil agus mar a rachadh sé i bhfeidhm ar an chiall.

Amharclann na Léitheoirí

Is é is Amharclann na Léitheoirí ann taibhiú béil an script agus is dóigh an-mhaith í le líofacht a fhorbairt. Níl cur de ghlanmheabhair de dhíth ach bheith ábalta ciall a chur in iúl trí fhriotail agus tuiníocht.

- Bíonn cóip den script ag gach dalta.
- Léann tusa os ard é agus éistean siadsan.

- Léamh macalla.
- Léamh córuil.
- Oibríonn páistí ina ngrúpaí leis na páirteanna a léamh. Tíg leo éide agus roinnt fearais a úsáid más maith leatsa agus leo.
- Cuir scileanna dea-chur i láthair na léitheoireachta ó bhéal chun cinn
 - ◆ teagmháil súl
 - ◆ gan 'dul i bhfolach taobh thiar' dá scrípteanna
 - ◆ amharc ar an lucht éisteachta corruair.
- B'fhéidir gur mhaith leat a léitheoireacht a thaifeadadh ar théip nó ar fhíseán ionas go dtig leo éisteacht leo féin agus a gcuid léitheoireachta a mheas.

Léitheoireacht i gComhpháirt

Thiocfadh le páiste níos sine, le tuismitheoir nó le cúntóir ranga léamh i gcomhpháirt leis an pháiste agus tacaíocht duine-le-duine a thabhairt.

- Is féidir tacaíocht a tharraingt siar de réir a chéile agus an páiste ag dul in inmhe.
- Ba chóir go mbeadh na seisiúin gairid, 10-15 nóim.

Léitheoireacht aon nóiméid

- Socraigh bonnlíne trí léitheoireacht neamhspleách.
- Páiste ag léamh sliocht gairid ar feadh 1 nóim.

- Oibrigh amach focail sa nóiméad trí:

Líon iomlán focal léite – líon earráidí = FSN.
- Socraigh sprioc sheachtainiúil feabhsúcháin m.sh. 2-5 FSN.
- Bog ó téacs treorach go téacs neamhspleách de réir mar a bhaineann daltaí a spriocanna amach.
- Is maith an spreagthach ag cuid mhór páistí taifead dá gcuid scór a choinneáil.

Léitheoireacht le Cúnamh Téipe

- Éisteann daltaí le téacs ar théip agus ansin léann siad an téacs ag an am céanna ar cibé dóigh is fearr leo m.sh. díriú méire, foghuthú.
- A léitheoireacht féin a thaifeadadh.
- A léitheoireacht féin a mheas agus éisteacht léi.
- Cleachtadh go dtí go mbíonn siad sásta lena léitheoireacht.

Cuimhnigh go mbíonn aiseolas agus treoir de dhíth ar dhaltaí agus iad ag gabháil do na gníomhaíochtaí seo má tá siad lena bhfeidhmíocht a fheabhsú. Is cuidiú iad an measúnú agus an mhonatóireacht leanúnach lena shocrú cé acu atá méaduithe intomhaiste feidhmíochta mar thoradh ar an idirghabháil nó nach bhfuil. Dá líofa sa léitheoireacht a éiríonn daltaí is amhlaidh is dóichí go roghnóidh siad bheith ina léitheoirí amach anseo agus dá mhinice a léann siad is amhlaidh is líofa a éireoidh siad.

Amharc ar an phictiúr

Úsáid focail eile

rón

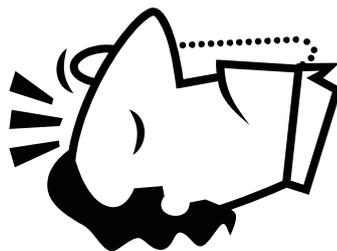

srón

Úsáid rím

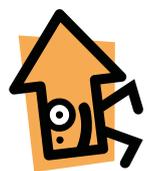

carr

fear

Léigh an focal ó chlé go

deis

f

o

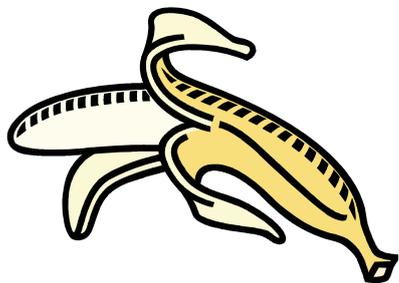
c

a

l

Fuaimnigh amach é

Bris an focal i siollaí

ba

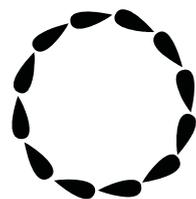
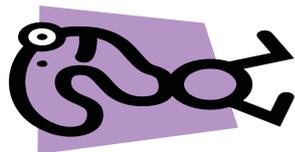
na

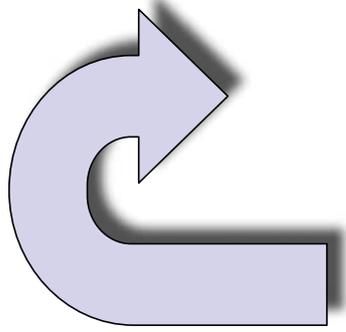
na

Úsáid poncaíocht

Gabh ar ais agus léigh an
focal agus an abairt arís!

An bhfuil ciall leis?

Léideanna Léitheoireachta

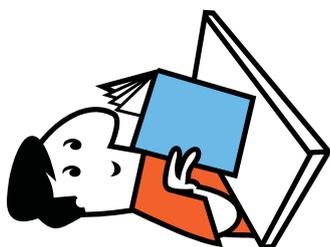

B íonn

A

F hios

A gam

go bhfuil mé ag léamh go maith nuair a dhéanaim na rudaí seo

Deánaim seiceáil ar a
bhfuil léite agam

Bíonn a fhios agam go
bhfuil meancóg déanta
agam agus léim arís é
chun mé féin a cheartú.

Cuirim ceisteanna muna
dtuigim mo chuid
léitheoireachta.

Labhraím faoi mo chuid
smaointe agus mothúcháin
ionas go dtuigfidh mé an
rud atá léite agam

Deánaim tuar ar cad é a
tharlóidh sa leabhar
agus tugaim fáthanna ar
an tuar.

De réir mar a léim,
samhlaím cad é atá ag
tarlú ann agus cruthaím
pictiúr i mo chloigeann

Fonn a dhéanann foghlaim.

Straitéisí le tógáil ar fheasacht na bpáistí ar a gcuid foghlama féin.

*Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning*

INVESTOR IN PEOPLE

Buail an balla.

Aidhm: plé gníomhach ar inchinní a spreagadh.

Áiseanna: dhá lipéad do na ballaí ar a bhfuil 'FÍOR' agus 'BRÉAGACH',
neart spáis

Am: 15 bomaite

Léigh na ráitis i **gcló trom** sna boscaí thíos, ceann amháin ag aon am amháin. Chomh luath is a léann tú an ráiteas agus a scairteann tú "Buail an balla", is gá do na páistí rith chuig an bhalla "FÍOR" nó "BRÉAGACH". Is ansin a thig leat an freagra agus an míniú a thabhairt dóibh.

Ceisteanna le machnamh a spreagadh ar an fhoghlaim a tharla le linn na gníomhaíochta

1. Ar fhoghlaim tú rud ar bith faoi do chuid foghlama féin le linn na gníomhaíochta seo?
2. An ndearna sé difear ar bith go raibh tú ag gluaiseacht thart lena linn, dar leat?
3. An mbeadh an ghníomhaíocht seo chomh suimiúil céanna dá mbeimis inár suí ag cur lámha in airde le freagra a thabhairt ar na ceisteanna?

Éagsúlachtaí:

Muna mbíonn go leor spáis ag an ghrúpa ar fad le bogadh ó thaobh amháin den seomra chuig an taobh eile, thiocfadh leis na páistí suí i gciorcal agus má tá siad den bharúil go bhfuil an ráiteas fíor, thiocfadh linn seasamh agus áiteanna a mhalartú.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

1. Thig leat foghlaim ar feadh do shaoil, fiú amháin nuair a bheas tú sean agus aosta.

FÍOR: "Coinnigh ag dul nó caillfidh tú an fonn!" Díreach mar a dhéanann tú aclaíocht chun do chorp a choinneáil folláin aclaí, thig leat bheith ag foghlaim a fhad is go mbíonn d'inchinn spreagtha.

2. Is fearr inchinn mhór a bheith agat.

BRÉAGACH: Is cuma faoi mhéid d'inchinne, an rud is tábhachtaí ná an dóigh a n-úsáideann tú é. Is cosúil nach raibh ach inchinn de mhéid measartha ag Albert Einstein agus mar sin, tá cumas foghlama nach beag ionainn go léir.

3. Cuidíonn dath agus ceol le d'inchinn bheith ag foghlaim.

FÍOR: Is fiú dath a úsáid chun cód datha a chur ar do chuid oibre, le cuidiú leat bheith ag foghlaim. Is fiú fosta cineálacha ceoil éagsúla a sheinn le linn duit bheith ag foghlaim, ag brath ar an tasc a bhíonn i gceist. Seans go gcuideoidh sé leat díriú ar an ábhar i gceist agus cuimhniú air.

4. Rugadh roinnt daoine le hinchinn níos cliste ná roinnt daoine eile

BRÉAGACH: Tá gach duine difriúil agus tá gach inchinn difriúil. Is clistíní muid go léir agus de réir mar a úsáideann tú d'inchinn, éiríonn sé níos cliste.

5. Déanta as uisce den chuid is mó atá d'inchinn .

FÍOR: Tá cuid mhór uisce de dhíth ar d'inchinn le bheith ag feidhmiú mar is ceart. Ól neart uisce in áit tae agus caife nó deochanna siúcra a bhaineann uisce ón inchinn. Má tá tart ort, caithfidh sé gur baineadh uisce ó d'inchinn cheana féin.

6. Is maith le d'inchinn sceallóga, bianna eile lán géire agus deochanna siúcra.

BRÉAGACH: Is féidir go bhfuil dúil agat féin sna rudaí seo ach beidh d'inchinn níos sláintiúla agus oibreoidh sí níos fearr ar thorthaí úra, glasraí agus próitéiní. Tá roinnt géire tábhachtach fosta. Faightear na sóirt géire atá maith d'inchinn in éisc, cnónna agus gráinní.

7. Thig le d'inchinn aclaíocht a dhéanamh.

FÍOR: Díreach mar a choinníonn aclaíocht do chorp aclaí agus slaintiúil, thig le d'inchinn aclaíocht a dhéanamh. Tá gníomhaíochtaí speisialta ann le haghaidh d'inchinne atá tábhachtach.

8. Cuideoidh an ghníomhaíocht seo leat cuimhniú ar rudaí faoi d'inchinn.

FÍOR: Cuirfidh sé tú ar an eolas faoi d'inchinn agus faoin dóigh a n-oibríonn sé. Tá sé úsáideach fosta le bheith gníomhach agus tú i mbun foghlama. Má éiríonn leat ocsaigin a fháil a fhad le d'inchinn, is mór an seans go gcuimhneoidh tú ar an rud ina bhfuil tú páirteach.

9. Is tábhachtach dearcadh dearfach a bheith agat chun na foghlama

FÍOR: Tá do dhearcadh fíorthábhachtach agus tú ag foghlaim. Má shíleann tú go dtig leat rud a dhéanamh, tá achán seans ann go mbeidh tú ábalta a dhéanamh. Má deir tú "thig liom é a dhéanamh" leat féin, cothaítear cumhacht ionat lena dhéanamh.

10. Bíonn codladh rialta de dhíth le haghaidh na foghlama éifeachtaí

FÍOR: Ba cheart dul a lú go luath agus codladh ceart a fháil gach oíche.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Ceangail agus Cumhachtaigh!

Aidhm; le tógáil ar fheasacht na bpáistí ar an chumas foghlama as cuimse atá againn go léir agus an dóigh a mbíonn na mollta de chealla inchinne ag fanacht orainn le cuidiú leo ceangal le chéile agus cumhacht a chur iontu.

Áiseanna; Uimhircártaí a dhéanann 100 billiún (1 chóip de '1' agus 11 chóip de '0'

Am; 15 bhomaite

Ní bhainfidimid úsáid ach as codán de chumhacht ar n-inchinní. Samhlaigh cad é a thiocfadh linn a dhéanamh dá mbainfidimis úsáid as a thuilleadh. Beirtear muid le cumas foghlama ollmhór. Nuair a thagaimid ar an tsaol, bíonn tuairim is 100,000,000,000 cill inchinne againn.

100,000,000,000

1. Gníomhaíocht 1 - Tóg íomha radhairc den uimhir seo. Iarr ar pháistí teacht amach leis na huimhircártaí agus an uimhir a thógáil, digit i ndiaidh digite, ag toiseacht le huimhir 1.

De réir mar a thagann na páistí chun tosaigh agus de réir mar a chruthaíonn siad uimhreacha úra (1,10,100 srl, a fhad le 100 billiún) iarr orthu an uimhir úr a ainmniú. Muna bhfuil a fhios ag daoine ainm na huimhreach deiridh, cuir dúshlán rompu agus iarr orthu é a fháil amach roimh dheireadh an lae/don mhaidin dár gcionn.

2. Gníomhaíocht 2 - Samhlaigh gur inchinn ollmhór é an seomra agus go bhfuil gach duine sa seomra ina gcealla inchinne. Iarr ar thrían de na páistí seasamh agus cruinniú le chéile ar dhóigh éigin - m.sh. lámh a ghlacadh lena chéile, cruinniú sa lár agus comhrá a dhéanamh lena chéile. Seasann siad seo don chéatadán cealla atá ceangailte lena chéile ag breith. Seasann na páistí eile don chuid sin den inchinn nach bhfuil ceangailte ar fad go fóill. Iarr ar na páistí breathnú thart ar an seomra feiceáil cé mhéad acu atá ina seasamh, agus cé mhéad atá ina suí. Anois, iarr ar an chuid a bhí ina suí seasamh sa dóigh is go mbeidh gach duine ceangailte le chéile. An dtig leo an difear a fheiceáil? Má d'iarr tú ar na páistí comhrá a dhéanamh lena chéile le léiriú go bhfuil siad ceangailte, cluinfidh tú an difear fosta!

Pointí Machnaimh

Nuair a spreagtar na cealla inchinne, ceanglaíonn siad le chéile- Dá mhéad cealla a thig linn a cheangal le chéile, dá mhéad cumhacht inchinne atá in úsáid againne. Nuair a thagaimid ar an tsaoil, ní bhíonn ach trian de na cealla inchinne ceangailte- tá an chuid eile ag fanacht ar spreagadh le haghaidh foghlama úire.

Ní úsáidaimid ach cuid bheag dár gcuid cumhachta inchinne ach níl teorainn leis!

Tá cumas as cuimse ag achán dhuine. De réir mar a dhéanfaimid ar n-inchinní a fhiosrú, éireoidh linn iad a úsáid ar dhóigh níos éifeachtaí agus tuilleadh leasa a bhaint as ár gcuid cumas. Thig linn seo a dhéanamh má fhaighimid amach faoin dóigh a n-oibríonn ár n- inchinn agus faoinár gcuid stíleanna foghlama féin.

Ní hionann aon bheirt againn! Tá ar n-inchinní chomh difriúil is atá ár loing méire. Mar sin, tá gach seans nach n-oibreoidh an rud a oibríonn don, chéad duine don dara duine.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Soilsigh, soilsigh, m'inchinn iontach.

(cannta leis an cheol de 'Twinkle, Twinkle Little Star')

Soilsigh, soilsigh m'inchinn iontach
Tá tú an-chliste agus an-tábhachtach

Thuas i mo cheann, ag obair gach lá
Ag cuidiú liom gach uile fhocal a rá

Soilsigh, soilsigh m'inchinn iontach
Tá tú an-chliste agus an-tábhachtach

Thuas i mo cheann, tá tú i mbun
Rialaíonn tú gach rud ó bharr go bun!

Soilsigh, soilsigh, m'inchinn iontach
Tá tú an-chliste agus an-tábhachtach!

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Inchinn i mbun oibre!

Taispeáin an léaráid den inchinn do na páistí, Déan plé ar na codanna éagsúla den inchinn ar feadh an achair is lú agus is féidir. Ansin abair leis na páistí go bhfuil aon bhomaite amháin acu le pictiúr den inchinn a tharraingt agus an t-eolas atá sibh i ndiaidh a roinnt a scríobh síos ar luas lasrach. Abair leo nach mbeidh cead acu labhairt le duine ar bith eile lena linn. Tomhas an bomaite agus ag deireadh an bhomaite sin, iarr ar na páistí a gcuid pinn luaidhe a fhágáil síos.

Cuir na páistí ar a suaimhneas faoin ghníomhaíocht agus abair leo nach teist a bhí ann ach go raibh tú ag iarraidh go díreach fáil amach faoin mhéid a d'fhoghlaim siad agus cad chuige?

Táthar ag súil is go labhróidh na páistí ar na mothúcháin a bhí acu m.sh. míshuaimhneach, imníoch, buartha, míshona agus an tionchar a bhí acu seo ar a gcuid foghlama - m.sh. ní raibh siad ábalta díriú ar an tasc/ níor chuimhnigh siad/ ní raibh siad in ann an rud a dhéanamh/ ní raibh fonn orthu é a dhéanamh.

Ina dhiaidh sin, iarr ar na páistí dul i mbun gníomhaíochta eile ach an iarraidh seo, bainfear úsáid as cur chuige difriúil. Amharc ar na teoracha thíos a bhaineann le hinchinn bheo a thógáil. Cuidigh leis na páistí seo a dhéanamh agus nuair a bhíonn an macasamhail den inchinn tógtha acu, labhair faoin difear idir an dá chuid den cheacht:

1. Cén ceacht is mó a thaitin leat? Cad chuige?
2. Cén ceacht inar fhoghlaim tú an méid is mó? Cad chuige?
3. Má bhíonn sé doiligh agat in amannaí agus ceacht sa tsiúl sa scoil, rudaí a thuigbheáil nó a dhéanamh, cad is féidir leat a dhéanamh leis an fhadhb a shárú?
4. Cad é a fuair tú amach inniu mar sin faoi mhodhanna foghlama éifeachtacha?

Pointí machnaimh

- Cuireann brú agus strus bac ar an fhoghlaim- bíonn sé iontach doiligh smaoineamh go soiléir má bhíonn tú tógtha nó faoi bhrú.
- Foghlaimeoidh tú i bhfad níos mó má bhíonn fonn ort bheith ag foghlaim. Nuair a bhíonn dearcadh dearfach agat i leith foghlama, tá seans i bhfad níos mó ann go gcuimhneoidh tú ar an ábhar atá á fhoghlaim agat.

Cuidíonn gluaiseacht leat chun na ceangail idir na cealla a láidriú agus a dhaingniú.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

- *Le crích a chur leis an cheacht, iarr ar na páistí an chéad ghníomhaíocht eile a dhéanamh (Cad é atá foghlamtha againn?)*

Ag tógáil inchinn bheo bheathach

Inniu táimid ag dul inchinn a chur le chéile agus a thabhairt chun beatha anseo sa seomra ranga seo agus mar sin beidh neart cuiditheoirí de dhíth.

Sa chéad dul síos, ba mhaith liom go dtiocfadh beirt dheontóirí amach _____ & _____ agus go rachadh sibh síos ar bhur nglúine. Is sibh stoc na hinchinne (the brain stem). Sin an chuid den inchinn a fhorbraíonn ar dtús, an chuid is sine den inchinn. Is é an obair atá aige ná an corp a choinneáil beo mar go stiúraíonn sé cuid mhaith de na córáis bheatha m.sh. brú fola, díleá agus anáil. Insíonn an chuid seo den inchinn dúinn nuair a bhíonn ocras, tart nó tuirse orainn agus déanann sé cinnte go bhfuil muid ag anáil. Mar sin, is cuid ríthábhachtach é seo agus is gá dúinn a choinneáil sona. Ma bhíimid ocrach, tartmhar, tuirseach nó buartha, beidh sé i bhfad níos doilige ag ainm bheith ag foghlaim. An dtig libh smaoineamh ar mím a bheadh fóirsteanach don chuid den chorp a léiríonn an tábhacht a bhaineann leis an chuid áirithe seo den inchinn m.sh. cuimil bhur mبولg, déan méanfach srl. anáil dhomhan a tharraingt isteach/ a shéideadh amach srl.

Anois, tá beirt eile de dhíth orainn le cromadh síos taobh thiar den stoc. Is sibh an chuid lárnach den inchinn(ar a dtugtar an córás limbic) Amharcann an chuid seo den inchinn I ndiaidh ar gcuid mothúchán m.sh. sonas, brón agus eagla. An dtig libh beirt mím a dhéanamh le mothúchán a léiriú -m.sh. aobh an gháire, ag léim le háthas, ar crith le heagla, ag croitheadh doirn le fearg. Éiríonn linn i bhfad níos mó a fhoghlaim nuair a bhíimid sona agus saor ó bhuaireamh. Imríonn mothúcháin tionchar ar gach rud a dhéanaimid, go háirithe i dtaca le foghlaim. Is minic a bhíonn cuimhne again ar rudaí a shíl muid a bheith greannmhar nó amaideach nó in amanna nuair a rinne an múinteoir ceangal idir foghlaim agus scéal grinn. Tá an chuid seo sa lár seo an-úsáideach ó thaobh cuimhní a chrúthú agus a choinneáil fosta.

Anois tá ceathrar de dhíth le bheith ar an taobh dheas agus ceathrar eile de dhíth le bheith ar an taobh chlé. An raibh a fhios agat go bhfuil dhá leath ag d'inchinn agus go bhfuil gach leath freagrach as cuidiú leat

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

foghlaim ar dhóigheanna éagsúla. Cé go bhfuil an dá leath ann, oibríonn siad go dlúth le chéile.

I dtús báire, déanfaimid an taobh dheas. Tá duine de dhíth le gach feidhm atá ag an taobh seo a léiriú. (Roghnaítear ceathrar) An dtig libh smaoineamh ar mhíam leis an fheidhm áirithe a léiriú?

1. An Mór-phictiúr - ag amharc ar an rud ar fad
2. ceol - ag seinm agus ag éisteacht le ceol
3. samhlaíoch- ag smaoineamh go cruthaitheach
4. ag feiceáil - radharc

Anois, tá an taobh chlé le tógáil againn. I measc na bhfeidhmeanna a bhíonn ag an taobh seo ná

1. ag foghlaim céim ar chéim - giota i ndiaidh giota
2. anailís - ag amharc ar rudaí go mion
3. teanga - na focail a labhraímid, a léimid agus a scríobhaimid
4. loighic- ag dul do rudaí san ord / sa seicheamh cuí.

(Roghnaítear ceathrar eile) Arís eile, an dtig libh míam a dhéanamh mar chomhartha den obair a dhéanann an taobh seo?

An chéad chéim eile ná an " corpus callosum" - an leagan laidineach de chorp na hinchinne a thógáil. Déantar an chuid sin de mholl snáithíní a fheidhmníonn mar a bheadh droichead ann idir an taobh dheas agus an taobh chlé. Nuair a dhéanamid aclaíocht inchinne, is é an chuid seo atá á úsáid agus á láidriú againn, mar a chuireann sé ar an dá thaobh feidhmiú le chéile ar aon uan. Tá beirt de dhíth orainn le bheith mar chorp.

_____ & _____ an dtig libh beirt seasamh os comhair a chéile, lámha a chur le chéile, agus bogadh anonn agus anall.

Anois, tugaimis an inchinn chun beatha, le gach duine ag dul don mhíam ag an am céanna agus iad sna háiteanna cearta. Tarlaíonn an fhoghlaim is éifeachtaí nuair atá stoc na hinchinne dár spreagadh agus nuair a bhíonn smaointe maithe leithéidí " Thig liom" ag teacht chugainn agus mar sin ba mhaith liom gach cuid den inchinn a fheiceáil go sásta agus go bríomhar.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Anois, ba mhaith liom go suífeadh gach duine síos seachas an stoc agus an chuid lárnach. Seo a tharlaíonn nuair a chuireann mothúcháin nó riachtanais isteach orainn - múchtar na codanna eile den inchinn. B'fhéidir go mbaineann sé le bheith ocrach nó buartha nó b'fhéidir go dtarlaíonn sé mar gheall ar thuirse nó smaointe diúltacha ("Ní thig liom seo a dhéanamh"). An t-aon chuid den chorp atá ar obair anseo ná an chuid nach bhfuil smacht againn uirthi - an stoc. Uaireanta, tugann sé orainn freagairt ar dhóigheanna nach gcuideoidh lenár gcuid foghlama. Má dhéanaimid cinnte go bhfuil na riachtanais uilig ag an inchinn faraor agus má dhéanaimid iarracht strus a sheacháint nuair is féidir, thig linn ár n-inchinní iontacha a chothú le bheith inár bhfoghlaimeoirí gníomhacha.

Anois, go raibh maith ag na codanna inchinne go léir a thug an inchinn chun beatha dúinn

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Cad é atá foghlamtha againn?

Aidhm: le cuidiú leis na páistí machnamh a dhéanamh ar an fhoghlaim a rinneadh le linn an tseisiúin.

Áiseanna:

Am : 10 bomaite

Is féidir an ghníomhaíocht seo a dhéanamh i bpéirí nó mar ghrúpa iomlán trí mhachnamh treoraithe.

Iarr ar na páistí 'bomaite beag' a ghlacadh le smaoineamh siar ar an seisiún, le smaoineamh ar radharcanna áirithe, ar mhothúcháin a bhí acu ag pointí éagsúla nó ar rudaí áirithe a dúradh / a pléadh le linn an tseisiúin.

Smaoinigh ar na rudaí éagsúla a bhí sa tsiúl

- Cad é a d'fhoghlaim muid faoinár n-inchinn?
- Cad é mar a mhothaíonn tú faoin méid atá foghlamtha agat inniu?
- Cad é air a mbeidh cuimhne agat ón lá inniu?

Anois iarr ar gach duine samoineamh ar aon fhocal a chuireann síos ar an seisiún dar leo - is féidir go mbaineann sé le hábhar na ceardlainne, nó leis na barúlacha s'acu ar an cheardlann. Gabh thart ar an ghrúpa agus iarr ar gach duine focal amháin a rá os ard, duine i ndiaidh duine ar luas iontach gasta, mar a bheadh titim dúradáin ann. (Is cuma má dhéantar athrá ar fhocal áirithe amháin.)

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

An Mála Foghlama

Aidhm: le hachóimre a dhéanamh ar eolas sealbhaithe go dtí seo

Áiseanna: mála droma a bhfuil réimse ábhar istigh ann

Am: 10-15 bomaite

Cuideoidh an ghníomhaíocht áirithe seo leis na páistí chun a gcuid málaí uirlisí féin a shealbhú. Sa mhála droma, tá cuid de na rudaí atá tábhachtach le haghaidh foghlama, le cuidiú leo ullmhú don turas foghlama. Cad é air a dtig leo cuimhniú maidir leis an fhoghlaim a tharla sa seisiún deireanach?

Tabhair cuireadh do na páistí teacht amach, an mála droma a mhothú agus rud éigin a bhaint as. Thig leis na páistí fanacht chun tosaigh sa ghrúpa le greim ar an ní atá bainte amach acu nó é a chur ar taispeántas, áit a bhfeicfidh gach duine é. Ná cuir níos mó ná 10 rud sa mhála m.sh.

-1. Banana

Bia maith ag an inchinn bananái

2. Buideál uisce

Is gá neart uisce a bheith ag an inchinn le haghaidh na foghlama éifeachtaí

3. Dlúthdhiosca

- Thig le ceol cuidiú linn foghlaim

Bíonn tionchar ag cineálacha ceoil ar leith ar an fhoghlaim. m.sh. Bíonn ceol suaimhneach de luas measartha mall tairbheach maidir le rud a chur de ghlanmheabhair

4. Paca de mharcóirí

Is breá leis an inchinn dath. Nuair is gá dúinn cuimhniú ar rud éigin, cuidíonn sé nuair a úsáidimid dath le béim a chur air agus chun é a shoiléiriú.

5. Léarscáil -

Bíonn fios an bhealaigh de dhíth orainn; is gá dúinn spriocanna a leagan. Is maith leis an inchinn é nuair a bhíonn tuiscint aici ar cad é atá á fhoghlaim againn agus an fáth a bhfuil sé á fhoghlaim again. (bíonn dlúthbhaint idir seo agus mapáil inchinne - seift luachmhar eile le haghaidh foghlama

6. Píosa rópa-

Is gá do d'inchinn labhairt agus cumarsáid a dhéanamh le hinchinní eile chun tuilleadh cealla a cheangal- Iarr ar bheirt dheontóirí seo a léiriú mar a choinníonn siad greim ar dhá cheann an rópa.

7. Póstaer d'aoibh gháire an-leathan nó póstaer ar a bhfuil ráiteas dearfach.

- Is comhartha é seo de mheon agus de chur chuige dearfach. Má insíonn tú do d'inchinn go bhfuil sí ábalta rud áirithe a dhéanamh, méadaítear na seansanna go mbeidh sé ábalta a dhéanamh. Tá an dearcadh " Thig liom" iontach tábhachtach i leith foghlama.

8. Ceannadhairt

Tá codladh riachtanach sa phróiseas foghlama

9. Ceamara

Is breá le d'inchinn pictiúir agus is féidir léi 35,000 íomha a aithint in aghaidh na huair

10. Bróg reatha

Tá tionchar nach beag ag gluaiseacht ar an fhoghlaim fosta mar go mbíonn mórán ocsaigine de dhíth ar an inchinn. Tá sé tábhachtach fosta aclaíocht a dhéanamh go rialta.

Ceisteanna le machnamh a spreagadh-

Cé mhéad de na rudaí seo a tig leat cuimhniú orthu?

Cé mhéad acu a mbeidh tú ábalta cuimhniú orthu ar an tseachtain seo chugainn?

Cad é eile a ba mhian leat a chur isteach i do mhála foghlama pearsanta féin?

Pointí machnaimh

Is féidir linn cuimhniú ar áiseanna radhairc go furasta

Beidh seans níos fearr ann go gcuimhneoidh na daoine a bhí páirteach, iad siúd a thóg rud as an mhála, níos fearr ná na daoine eile nár thóg os rud é go raibh siad páirteach.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Insint m'inchinne.....

Aidhm:

- Faill a thabhairt do na páistí tuilleadh taitní a chruinniú ar na fíricí faoin inchinn a tugadh dóibh sa seisiún deireanach agus a gcuid eolais féin a chur i láthair.

- Faill a thabhairt do pháistí plé a dhéanamh le chéile le barúlacha pearsanta ar an fhoghlaim a roinnt

- Plé a spreagadh ar na difríochtaí idir ábhair atá de dhíth orthu agus ábhair is fearr leo.

Áiseanna:

Am: 15 bhomaite

FÍRIC: Is furasta dearmad a dhéanamh ar ábhair muna dtéimid siar ar an fhoghlaim. Cuideoidh an ghníomhaíocht seo linn athbhreithniú a dhéanamh ar an méid atá foghlamtha again.

Roinn na páistí i ngrúpaí de thriúr agus tabhair clúdach litreach ina bhfuil na túsabairtí seo;

Is maith le m' inchinn.....

Ní maith le m' inchinn.....

Is iad na riachtanais a bhíonn ag m'inchinn.....

Sa chlúdach litreach fosta, bíodh focail, frásaí agus pictiúir a chuirfidh na páistí leis na codanna abairte thuas chun abairtí iomlána a chur le chéile. Do pháistí ar bith a bhfuil na scileana léitheoireachta s'acu go fóill á bhforbairt, is leor na pictiúir a mheaitseáil le tús na n-abairtí cuí. Thig leis na páistí pictiúir bhreise a chur leis na habairtí fosta. Le linn an phróisis seo, bíonn sé tairbheach ag na páistí a gcuid smaointe a phlé.

I ndiaidh 5/10 bom, nuair a bhíonn an mheaitseáil déanta ag an chuid is mó de na grúpaí, iarr orthu dul chuig grúpa eile chun comparáid a dhéanamh idir na freagraí a fhaightear agus difríochtaí a phlé.

Nuair a chríochnaíonn na páistí, is dócha go mbeidh an ghrúpáil atá déanta acu ag teacht leis an rangú seo.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Fréamhacha abairtí	Is maith leis an inchinn	Ní maith leis an inchinn	Is iad na riachtanais a bhíonn ag an inchinn ná
Focail agus frásaí	Dath Suaimhneas Ceol Aclaíocht inchinne Greann Aoibh an gháire Dearcadh dearfach Dúshlán Smaointe a roinnt le daoine eile nuair a éiríonn go maith leis moladh a fháil mothú sábháilte pictiúir	Deochanna coipeacha, Bia siúcruíl agus geireach Meancóga a dhéanamh	Aer úr/ ocsaigin Uisce úr Bia slaintiúil Glaiseacht Go leor codlata Bricfeasta Am le smaoineamh ar an fhoghlaim

I ndiaidh do na páistí na fréamacha a mheaitseáil leis na deirí agus plé a dhéanamh orthu, thig plé a spreagadh ansin faoin difríocht idir 'is maith' agus 'riachtanais' murar tháinig an cheist aníos cheana féin

Pointí Foghlama :

Is iomaí riachtanas a bhíonn le sásamh chun foghlaim éifeachtach a dheanamh, leithéidí cothaitheach agus codlata srl.

Is maith leis an inchinn rudaí áirithe, a chuidíonn leis feidhmiú níos éifeachtaí m.sh. dath agus pictiúir.

Nuair a labhraíonn tú ar do chuid foghlama agus nuair a dhéanann tú athbhreithniú air, cuidíonn sé le d'inchinn an t-eolas sin a choinneáil, a dhainiú agus a úsáid arís.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Eagsúlachtaí:

- Déan dhá charn de na focail

Is maith leis an inchinn

Ní maith leis an inchinn

- Cuir na fréamacha abairte ar bhallaí difriúla. Nuair a léann tú amach an focal, thig leis an páistí rith chuig an bhalla chúí.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Éist lenár gcuid feasa agus beidh tú faoi gheasa!

Aidhm;

- Am a thabhairt do na páistí a gcuid eolais faoin inchinn a úsáid i gcomhthéacsanna éagsúla
- Faille a thabhairt do pháistí a gcuid eolais a mhúnlú agus a chur i láthair sa dóigh is go mbeidh sé ag fóirstean do luchtanna éisteachta / féachána áirithe.

Áiseanna; Trí leathanach de pháipeár glan agus pinn daite (do gach grúpa); leathanach ar a bhfuil na treoracha " Éist lenár gcuid feasa agus beidh tú faoi gheasa", leathanach ar a bhfuil an t-ábhar a bheas le cur i láthair

Oibríonn na páistí i ngrúpaí beaga ar an topaic a leanas

- ag baint úsáide as mo chorp
- mo mhothúcháin
- ceol, dath agus pictiúir
- bia, deoch agus codladh

Is é an dúshlán atá rompu ná go gcaithfidh siad machnamh a dhéanamh ar an topaic sin. Ansin, caithfidh siad cinneadh a dhéanamh i gcomhpháirt faoi chomhairle agus moltaí a dhéanfadh siad ar an topaic áirithe sin do na luchtanna éisteachta seo a leanas

- páistí eile agus ranganna
- tuismitheoirí agus baill teaghlaigh
- múinteoirí

B'fhéidir gur mhaith leat a rogha a fhágáil ag na páistí faoin topaic a dhéanfaidh siad nó thig topaic áirithe a thabhairt do ghrúpa áirithe.

Is féidir leis na páistí na moltaí a dhéanamh mar leathanach comhairle nó mar phóstaer. Ag brath ar riachtanais agus ar bhuanna na bpáistí, b'fhéidir gur mian leat réimse de mheáin a thairiscint dóibh m.sh. dán / amhrán a chumadh, dráma a chur i láthair, cláir ríomhaire chúí a úsáid.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Éagsúlachtaí

Do pháistí óga nó do pháistí a bhfuil tacaíocht de dhíth orthu leis an ghníomhaíocht áirithe seo, thig na háiseanna ón ghníomhaíocht dheireanach a ghearradh agus a úsáid (na léaráidí agus focail) le póstaer srl. a dhearadh nó thig leo a bpictiúir féin a tharraingt agus iad a mhíniú ó bhéal leis an eolas a thabhairt.

Pointí Machnaimh

- Is gá seans a thabhairt do d'inchinn eolas a úsáid agus a chur i bhfeidhm i gcomhthéacsanna difriúla sa dóigh is go dtosóidh an inchinn ag smaoineamh ar fhoghlaim úr agus machnamh a dhéanamh ar cén dóigh is fearr leis an eolas sin a úsáid. Cuideoidh seo leat cuimhniú air go ceann i bhfad.
- Beidh an méid atá foghlamtha againn faoin inchinn úsáideach ag cuid mhór daoine éagsúla agus ar an ábhar sin, ní mór dúinn é a roinnt!
- Thiofcadh leis na páistí seo a dhéanamh mar thaispeántas iomlán ag am tionóil

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Ag caint linn faoin inchinn!

Aidhm: le cuidiú leis na páistí machnamh a dhéanamh ar an cheardlann agus ar an mhéid atá foghlamtha acu.

Áiseanna: bolgán cainte glan do gach dalta

Am: 10 bomaite

Tabhair bolgán cainte do gach dalta agus iarr orthu smaoineamh siar ar an cheardlann agus ar an oiread eolais a thiomsaigh siad de réir mar a chuaigh siad i dtaithe ar a n-inchinn agus ar a nósanna foghlama féin.

Cad é mar a mhothaíonn tú faoin mhéid atá foghlamtha agat?

Anois iarr orthu é a roinnt le duine éigin eile

Déanfaidh siad cinneadh faoi na focail a ba mhian leo a scríobh ina mbolgáin chainte le míniú a dhéanamh ar an rud a shíleann siad.

Curriculum Advisory & Support Service
Supporting Learning

INVESTOR IN PEOPLE

Tá flúirse focail agam!

Ainm _____

Rang _____

An dtig leat an focal seo a léamh?

a

Maith thú féin! Is focal beag é ach is focal iontach tabhachtach é. Seo focal tábhachtach eile

an

An dtig leat é a léamh. Tá dhá fhuaim ann. Abair gach fuaim amach go hard.

a

+

n

Anois amharc ar an fhocal seo. Tá dhá fhuaim ann arís. Abair gach fuaim amach go hard

na

Ar thug tú faoi deara go bhfuil na fuaimeanna céanna ann ach go bhfuil siad in ord difriúil?

n

+

a

Is minic a fheicfidh tú na focail seo agus tú ag léamh. Amharc go curámach ar an fhocal i gcónaí le feiceáil cén litir / fuaim a thagann ar dtús.

Abair na focail seo:

súgradh Tá ag mé

Dathaigh na focail

súgradh

Tá ag

mé

Scríobh ar na focail

mé súgradh Tá ag

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

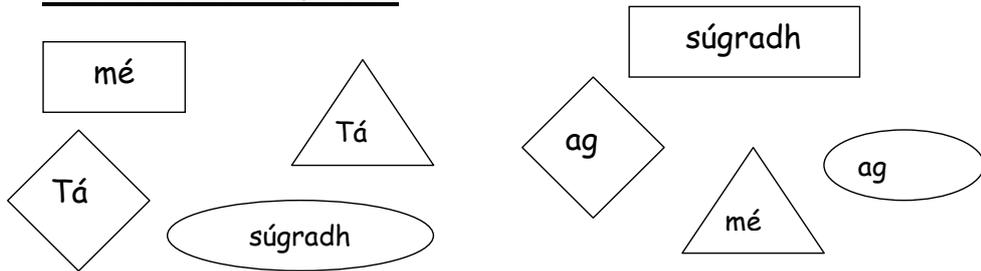
mé _____

súgradh _____

Tá _____

ag _____

Meaitseáil na focail

Ciorclaigh na focail

- mé Tá ag mé súgradh ag Tá mé
Tá súgradh mé ag Tá mé mé
ag ag mé Tá súgradh Tá mé
súgradh mé ag Tá súgradh

Cuir na focail in ord.

1. ag súgradh. mé Tá

Tarraing pictiúr; tusa ag súgradh. Labhair faoi do phictiúr

Abair na focail;

gasúr mór seo sé

Dathaigh na focail

gasúr

mór

seo sé

Scríobh ar na focail

mór gasúr seo sé

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

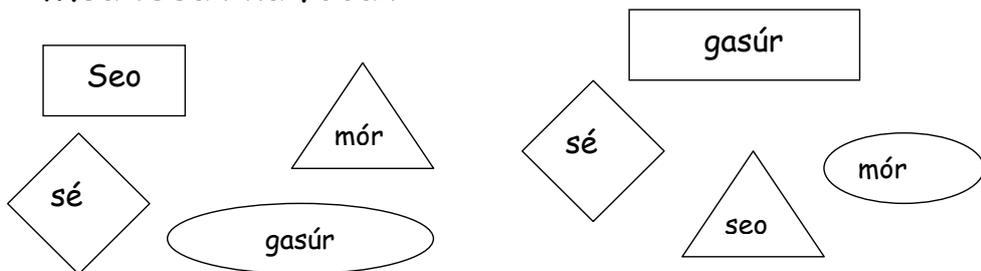
mór _____

gasúr _____

seo _____

sé _____

Meaitseáil na focail

Ciorclaigh na focail

(mór) sé mór sé gasúr mór seo seo

(sé) gasúr sé mór gasúr sé seo

(seo) seo sé seo gasúr mór sé

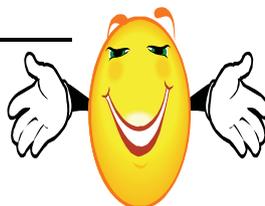
(gasúr) mór sé seo mór gasúr gasúr

Cuir na focail in ord.

1. mór. gasúr Seo

2. ag súgradh. gasúr an mór Tá

Abair na focail;

cailín beag sí agus

Dathaigh na focail

cailín

beag

sí

agus

Scríobh ar na focail

cailín beag sí agus

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

cailín

beag

sí

agus

Dathaigh na focail

cailín

dearg

beag

glas

sí

gorm

agus

buí

beag	agus	cailín	sí	beag
cailín	sí	beag	agus	sí
agus	sí	cailín	beag	agus

Léigh na focail uilig os ard.

Ciorclaigh na focail

cailín

beag cailín agus sí cailín beag

agus

sí agus cailín beag sí sí agus

sí

agus beag sí cailín agus beag sí

beag

cailín agus sí beag sí agus beag

Cuir na focail in ord.

1. beag. seo cailín an Tá

2. gasúr Tá seo mór an

3. an cailín beag agus an gasúr mór ag súgradh. Tá

Abair na focail;

níl anseo sa teach

Dathaigh na focail

níl

anseo sa

teach

Scríobh ar na focail

níl anseo sa teach

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

níl _____

anseo _____

sa _____

teach _____

Meitseáil an focal leis na boscaí.
Scríobh gach focal ins na boscaí.

níl anseo sa teach

□	□	□	□	□	□	□
	□	□	□	□	□	□

Léigh na focail os ard.

Ciorclaigh na focail

(níl) teach anseo sa níl anseo níl

(anseo)

níl anseo níl teach sa anseo

sa

sa teach níl sa anseo teach níl

teach

anseo níl teach anseo teach sa

Líon na bearnaí

1. Níl an gasúr _____. (agus / anseo)
2. Tá sé _____ teach. (sa / sé)
3. Tá sé ag súgradh sa _____. (teach / tá)

Abair na focail;

bhí mamaí daidí obair

Dathaigh na focail

bhí

mamáí

daidí

obair

Scríobh ar na focail

bhí mamáí daidí obair

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

bhí _____

mamáí _____

daidí _____

obair _____

Ciorclaigh na focail

bhí

mamáí daidí bhí obair bhí mamáí

mamáí

bhí obair mamáí daidí bhí mamáí

daidí

daidí mamáí obair daidí bhí obair

obair

mamáí obair bhí obair bhí daidí

Líon na bearnaí

1. _____ Mamáí agus Daidí sa teach. (Bhí/ beag)
2. Bhí siad ag _____ sa teach. (obair / ól)
3. Bhí an gasúr agus an cailín sa _____.(tá/ teach)
4. Bhí siad ag _____. (seo / súgradh)

Meitseáil an focal leis na boscaí.Scríobh gach focal ins na boscaí.

bhí

obair

mamáí

daidí

--	--	--	--	--

--	--	--	--	--

--

--

--

Abair na focail:

isteach cat dalba rith

Dathaigh na focail

isteach

cat

dalba

rith

Scríobh ar na focail

isteach cat dalba rith

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

isteach _____

cat _____

maith _____

rith _____

Ciorclaigh na focail

isteach isteach cat rith dalba isteach cat

cat rith dalba rith cat isteach cat

dalba isteach dalba cat isteach dalba

rith cat isteach dalba rith dalba rith

Líon na bearnaí

1. Tá _____ ag an ghasúr. (cat/ beag)

2. Tá sé ina chat _____. (ag / dalba)

3. Bhí an gasúr ag dul _____(sé/isteach)sa teach.

4. _____ (Rith/agus) an cat dalba isteach sa teach.

Meitseáil an focal leis na boscaí.

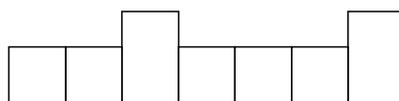
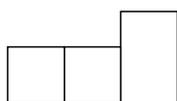
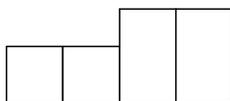
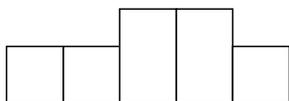
Scríobh gach focal ins na boscaí.

isteach

cat

dalba

rith

Abair na focail;

maith

is

le

ithe

Dathaigh na focail

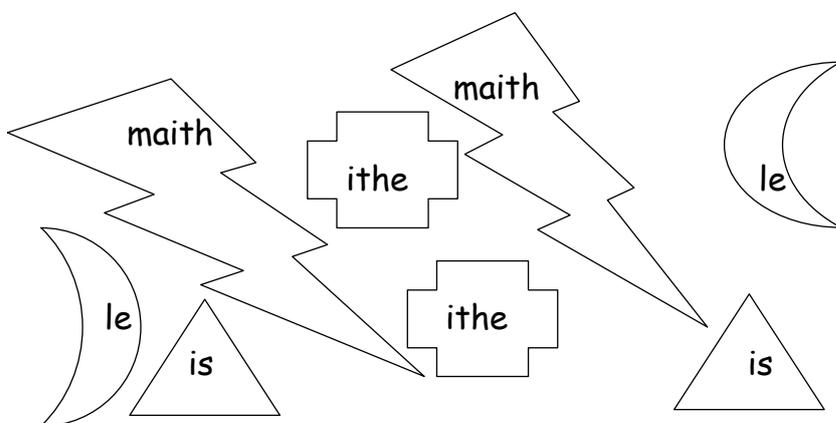
maith is
le
ithe

Scríobh ar na focail

maith is le ithe

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

maith	_____	_____
is	_____	_____
le	_____	_____
ithe	_____	_____

Dathaigh:

le	buí	ithe	dearg
is	glas	maith	gorm

Ciorclaigh na focail

- maith maith is ithe le maith le is
- le ithe is le maith ithe le maith
- is maith is ithe is le maith le
- ithe le maith is ithe maith le ithe

Is _____ leis an ghasúr úll a _____.

Abair na focail;

amharc ar tábla bosca

Dathaigh na focail

amharc

ar

tábla

bosca

Scríobh ar na focail

amharc ar tábla bosca

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

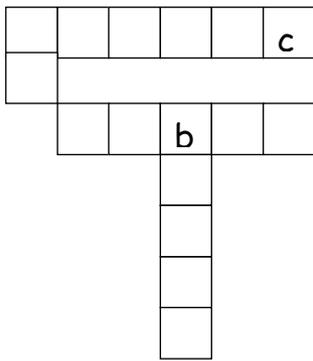
amharc _____

ar _____

tábla _____

bosca _____

Scríobh na focail san boscaí

Ciorclaigh na focail.

amharc bosca ar tábla amharc ar amharc

ar tábla bosca amharc ar bosca ar

tábla amharc tábla ar tábla bosca ar

bosca

ar bosca tábla bosca ar amharc

Líon na bearnaí.

_____ ar an tábla. Tá bosca ar an

_____. Is _____ mór é.

Abair na focail:

madadh chonaic ól arsa

Dathaigh na focail

madadh

arsa

chonaic

ól

Scríobh ar na focail

madadh arsa chonaic ól

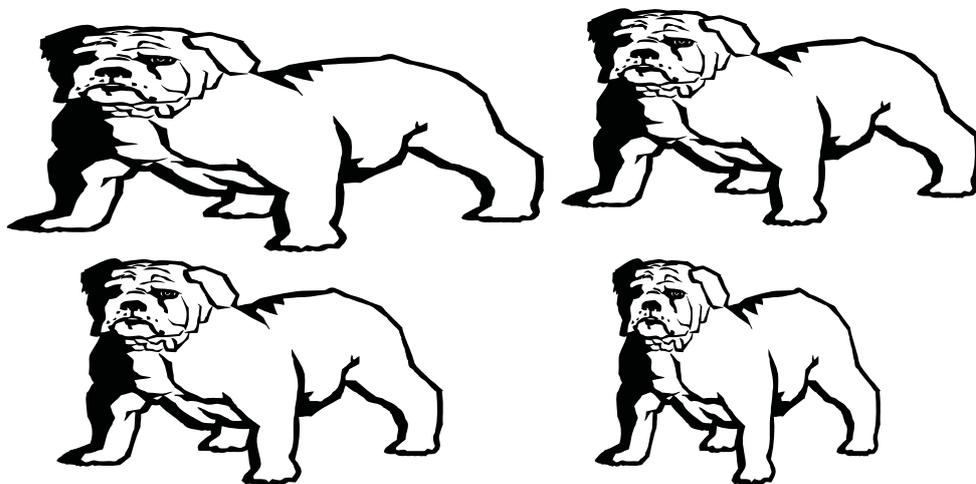
Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

madadh _____

arsa _____

chonaic _____

ól _____

Scríobh na focail in ord ag toiseacht leis an fhocal is mó ar an mhadadh is mó agus ag críochniú leis an fhocal is lú ar an mhadadh is lú.

madadh	chonaic	ól	arsa
--------	---------	----	------

Líon na bearnaí.

1. Chonaic an gasúr agus an cailín _____.
2. Bhí an madadh ag _____.
3. " _____ mé madadh," arsa an gasúr.
4. " Bhí sé ag ól" _____ an cailín.

Cuir na focail san ord ceart.

madadh mór Chonaic gasúr an

Abair na focail;

Fuair rothar ó sásta

Dathaigh na focail

rothar

fuair

ó

sásta

Scríobh ar na focail

rothar fuair ó sásta

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

rothar

fuair

ó

sásta

Ciorclaigh na focail

rothar fuair ó rothar sásta rothar ó
 fuair sásta fuair rothar rothar ó fuair
 ó fuair rothar sásta ó sásta ó fuair
 sásta ó rothar ó sásta sásta rothar ó

Líon na bearnaí

1. Fuair mé bosca mór _____ dhaidí.
2. Bhí _____ ins an bhosca.
3. " Tá mé _____ " arsa mise " mar
 _____ mé rothar ó Dhaidí.

Cuir na focail in ord.

1. rothar mé Fuair bhí an-sásta. mé agus

2. " ar mo rothar Amharc" mise arsa.

Abair na focail:

páirc siúl mo liathróid

Dathaigh na focail

páistí

siúl

mo

liathróid

Scríobh ar na focail

páirc siúl mo liathróid

Amharc ⇒ abair ⇒ clúdaigh ⇒ scríobh ⇒ cinntigh

carr _____

scoil _____

dul _____

páistí _____

Líon isteach na bearnaí.

liathróid

páistí

mo

siúl

1. Tá sé ag _____.

2. Tá na _____ ag siúl.

3. Amharc ar an _____.

4. Tá mé ag súgradh le _____ liathróid.

Fíor nó bréagach?

1. Tá liathróid ag an ghasúr. _____

2. _____ Tá sí ag siúl. _____

3. Tá na páistí ag súgradh. _____

4. Tá an múinteoir sásta le mo leabhar. _____

Tá mé réidh!
Hip Hip Hurae!

Tá flúirse focail agam!

a		maith	
ag		mamáí	
agus		mé	
amharc		mo	
an		mór	
anseo		na	
ar		níl	
arsa		ó	
beag		obair	
bhí		ól	
bosca		páistí	
cailín		rith	
cat		rothar	
chonaic		sa	
daidí		sásta	
dalba		sé	

fuair		seo	
gasúr		sí	
is		siúl	
isteach		súgradh	
ithe		tá	
le		tábla	
liathróid		teach	
madadh			

Léideanna;- Léitheoireacht

1. Méar a bhogadh i treo an chló.
2. Meaitseáil; focal ar fhocal m.sh..
 - Ar mheitseáil sin?
 - An raibh go leor focail ann?
 - An raibh barraíocht focail ann?
3. Focail aitheanta a aimsiú m.sh. "súgradh"
 - ." An bhfuil ciall leis sin?"
 - An dtig le "súgradh" dul isteach ansin?
 - An amharcann sé cosúil le 'súgradh'?
4. Focal úr a aimsiú- "tábla"
 - Amharc ar na pictiúir
 - LAmharc ar an chéad litir / ffuaim agus ar an litir/fuaim deireanach.
 - Amharc ar na litreacha sa lár / ag an deireadh agus dean na fuaimeanna.
 - Bain úsáid as 'spéaclaí speisialta' leis an fhocal a shoiléiriú / a bhriseadh I gcantaí nó le diriú ar litreacha áirithe san fhocal..
 - Léigh an abairt arís go dtí seo le cuidiú leo an focal a oibriú amach ón chuid roimhe..
 - Léigh an abairt ó thus go deireadh ach 'bíp' a léamh nuair a thagann an focal atá le sarú aníos. An dtig buille faoi thuairim a thabhairt bunaithe ar an chomhthéacs.
 - Cros-sheiceáil tuairimíocht- An bhfuil sin ag teacht le chéile? An bhfuil ciall leis?
 - Miniú agus moladh; Cad é mar a bhí a fhios agat.....? Maith thú, sin comhartha de léitheoir maith Tabhair moltaí beachta - .Is maith liom an dóigh ar athraigh tú do ghluair a bhí an carachtar sin ag labhairt.

Mol iarrachtaí agus freagraí maithe
Tabhair aitheantas agus moladh ar fhéin-cheartúchán

Léideanna - Scríbhneoireacht

1. Bain úsáid as boscaí fuaime m.sh.. cat _ _ _
Cad é a chluineann tú? Cad é mar a scríobhann tú é?
Cá háit a gcuirfidh tú é?
Cén fuaim a chluineann tú ag an tús/ sa lár/ ag an deireadh .
Abair go mall agus os ard é
Cuir do mhéar faoi agus léigh ag an am céanna é (léigh le do mhéar é)
Cad é do bharúil? An bhfuil na litreacha cuí uilig ann?
Déan seiceáil air.
 2. Úsáid cárta 'Bain triail as'..
Spreag na páistí;
 3. chun abairtí a léamh os ard chun ciall agus cruinneas a fheabhsú
 4. le cinntiú go dtugtar freagraí ar na 'cúig C's / 5 W's. ina gcuid abairtí
 5. chun scríbhneoireacht a phlé agus a phleanáil roimhré..
 6. chun réimse teanga s'acu a leathnú agus a shíneadh - m.sh. Dúirt & Chuaigh
 7. chun úsáid a bhaint as seicliostaí le snas a chur ar a gcuid oibre féin
- e.g. An bhfuil ciall le mo pháirt scríbhneoireachta?
An bhfuil sé scríofa san ord ceart?
Ar úsáid mé struchtúr cuí/ ceannlitreacha/lánstadanna/ comharthaí cainte/ comharthaí ceiste/
camóga/ comharthaí uailbhreasa
Ar bhain mé úsáid as foclóir le litriú a chinntiú?
Ar úsáid mé an focal céanna arís agus arís eile? An dtiocfadh liom focail eile/ níos suimiúla a úsáid?
Dá léifinn an páirt oibre seo, an mbainfinn féin sult as? Cad chuige

Tabhair moltaí beachta ag gach céim den phróiseas- pleanáil, dreachtú agus eagarthóireacht san áireamh

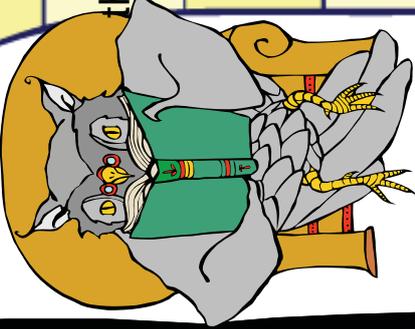
Tosaíonn said uilig le 'c'! Fadhb ar bith!!

cat	cé	chonaic	chuaigh
chuig	chuir	capall	car
chaith	crann	caoineadh	cailín
codladh	cuir	ceannaigh	caint

Biongó le Briathra!

rith	léim	rinne	thig
thosaigh chonaic	amharc	bhí	fuair
is	shiúil	stop	d'ith
chuir	tháinig	shuigh	

Coimhead, coinnigh súil, tá siad an-chosúil!

tháinig	thig	chuig	ag
amach	amharc	d'amharc	amuigh
chuaigh	chonaic	chuir	chodladh
sé	sí	seo	sa

Tá focail go leor ins an leabhar mór!!!

béar	mór	beag	teach
Daidí	Mamaí	Babaí	fosta
To	níl	tháinig	mo
anois	léim	rith	sin

*Léideanna i leith léitheoireachta
líofa!
Treoir do thuismitheoirí*

*Help your child to become a more fluent
reader*

A guide for parents

Ní hualach í an léitheoireacht! **A little reading goes a long way!**

Learning to read is a process which takes a long time and lots of practice but by dedicating time to help our children with this process, we are imparting one of the most valuable and easily carried gifts to our children, possible. As parents, you are the first people to introduce your child to spoken language and written words and your support becomes increasingly vital as they commence, and progress through their education.

Although in school, your child will initially be taught how to read in Irish, you have a crucial role to play, even if you yourself don't feel confident with reading in Irish. Research has shown that simply by listening to your child read and by finding ways to help your children enjoy reading, you are helping them more than you realise. If parents convey to their children, how much they value reading, even if they themselves cannot read in Irish or indeed cannot read in any language, they are communicating very important lessons to their children.

How to encourage your child to read

1. Read to your child whenever you can and show your child how much you enjoy books and how much you value reading.
2. Ask your children questions about stories which you/they have read. Talk about the pictures, characters, plots and settings of the stories.
3. Borrow book and tape sets from the library.
4. Tell stories and sing songs in the car, at bath time, at bed time.
5. Talk about the print which surrounds your child so that they realise that words don't just belong in books but on

groceries eg Cocopops Box, on signs and posters –e.g. STOP, in the titles of TV programmes e.g. Rugrats etc.

6. Make reading fun and something which your child looks forward to -choose books that they show a particular interest in.
7. Buy books as presents and make a special place to keep books they own/ books from library so that they see how important reading is to you.
8. Look at brochures and catalogues together as well as any newspaper articles/features which you consider appropriate.
9. Label familiar objects around the house with post-it notes or signs e.g. Dún an doras
10. Set up a home message board and write a message every day eg Today, we are going to granny's. Inniu, tá muid ag dul chuig teach Mhamó.
11. Leave notes around the house or under your child's pillow.
12. Buy your child games that provide simple instructions to read and follow.
13. Encourage your child to read and write letters, postcards, lists and messages. Accept spelling inventions
14. Encourage your child to read to younger brothers and sisters when possible or for other adults so that they read for a variety of audiences.

Motivating the older reader

Once older children have grasped the mechanics of reading, there is a lot parents can do to help children enjoy reading. It is important that we help our children see how reading, as well as being a tool they need to help them at school, is also a fun activity which they can enjoy in their spare time.

1. Visit the library often and encourage your child to choose a wide range of books. (Often, there are interesting events going on the library and free internet access is available).
2. Show an interest in the books your child brings home from school, asking them for any thoughts/opinions on the book.
3. Get your child to read to younger brothers and sisters – this will make them feel like the ‘expert’ and encourage your younger children to read as well.
4. Make up ‘clerihews’ for family and friends – four line poem which start with someone’s name. The second line rhymes with the name and the last two lines rhyme with each other.

‘Mo mhamó mhór	‘Britney Spears
Tá sí breis is trí scór	Was found in tears
Is í an Mhamó is fearr	Because her new song
Tá sí iontach, thar barr!’	Came out all wrong!’
5. Continue to read to your child if he/she enjoys it.
6. Include humorous books when selecting books.
7. Read books that have been made into films e.g. Harry Potter and encourage your child to talk about the differences between the books and the video or film.

8. Discuss favourite authors together and why you like them.
9. Encourage your child to make up, and perform, plays for the family, using own and other stories.
10. Continue to play numberplate games in the car. eg FHZ = Frogs hate zoos.
11. Involve your child in planning for holidays. Ask the child to list all the things to be taken. Obtain a map of the area and discuss the route you will be taking.
12. Encourage your child to keep a diary or a journal when on holiday. Ensure your child is exposed to a wide range of reading materials i.e. newspapers, letters, recipes, TV guides, magazines puzzle books.
13. Continue to discuss current affairs which are featured in newspapers and on television programmes.
14. Support the learning process by guiding and advising. Talking things through is very important.

Practical tips on how to help your child as they read

1. Before you and your child begin to read, find somewhere quiet where you will not be interrupted and where your child feels comfortable.
2. Create a relaxed atmosphere so that your child doesn't feel anxious or pressurised.
3. De-emphasise the need to get 100% accuracy but rather encourage you child to give of his/her best and enjoy the experience.
4. Emphasise with your child the importance of making sense from their reading. Encourage them to take risks and 'have a

go' at a word.

5. If your child makes a mistake when he or she is reading aloud, allow time for self-correction. If the mistake makes sense, ignore it and allow your child to return to it when they finish the piece.
6. Encourage your child to use a variety of strategies to help them read with fluency and understanding. eg pictorial cues, breaking the word down into sound chunks, phonological cues. Reading to end of sentence and discussing what word may be.
7. Use the Pause, Prompt and Praise strategy when appropriate (see pg 9) to help your child overcome any difficulties they may encounter.
8. Accept your child's efforts without criticism and always encourage and praise his/her efforts. Celebrate your child's success' and achievements in reading and commend their use of reading strategies

***“Ní chothaíonn a dhath rath mar a chothaíonn rath!
Nothing breeds success like success!***

Ceisteanna coitianta / Common questions

1. **I / My partner don't speak Irish and so we can't read our child's reading texts. Can we still help our child with his/her reading**

You and your partner may not speak Irish but you can still offer extremely important support to your child. By taking time each day to listen to your child, you are showing him/her that reading is important and that you value their reading. You may not recognise all the words in your child's text but you can still help them to identify unfamiliar words by encouraging them to use all the possible strategies in order to try and decode and find meaning. Your praise and

encouragement is just as valuable in English as it is in Irish and by modelling your enthusiasm for reading, you are providing motivation and good example for your child.

2. My child has problems with reading. How do I help?

If you are worried that your child is struggling with reading, it is best to make an appointment to see your child's teacher. You can do this by following the normal school procedures. At the meeting, outline your concerns to the teacher and any significant observations you have made (i.e. particular areas of difficulty) and together, you can seek to help your child overcome these?

3. My child is not being challenged enough to improve their reading at school. What should I do?

It is important for teachers and parents to have high but realistic expectations. You and the school need to monitor your child's progress carefully. Remember that children progress at different rates and the class teacher therefore endeavours to ensure that the children are not reading texts which are too difficult or indeed too easy for them. Remember that a longer book is not always more difficult, and that even confident new readers may not be ready to read long books. If your concerns persist, make an appointment to speak to your child's teacher who will hopefully be able to allay these concerns.

4. I think my child may be dyslexic. What should I do?

Again, you should consult with your child's class teacher and explain how these concerns have arisen. (It may be useful to make some notes beforehand so that you don't forget some points. The class teacher may then suggest that you meet with the school's Special Needs Co-ordinator (SENCO) and together you may decide to investigate this further by testing your child. The Class teacher and SENCO should be able to advise you about the best ways to support your child.

Pause, Prompt, Praise.

When reading is **correct**:

Praise – when a sentence is read correctly.

Praise – when the child self-corrects after making an error.

Praise – when the child gets a word correct after being prompted.

When reading is **incorrect**:

Pause – to give the child a chance to give the correct word.

Prompt – with clues about the meaning of the sentence.

Prompt – with clues about how the words can be decoded.

If the child says nothing

Prompt – the child to try.

Prompt – the child to go on to the end of the sentences and then try the word again perhaps with a guess.

Prompt – the child to start at the beginning of the sentence again.

When the word is **not correct** after two prompts;

Praise – all attempts and give the child the word.

Help – useful organisations and websites

www.parentcentre.gov.uk

The Parent Centre is the Department for Education and Skills (DfES) website for all parents and carers who want to help their child or children to learn. It offers support, information and advice about your child's learning and the English education system.

www.parentlineplus.org.uk

Parentline Plus is a charity working with parents and families offering advice and information about parenting issues.

www.rif.org.uk

Reading is fundamental, UK is an initiative that promotes reading for pleasure and the importance of book choice. The website offers parents advice and help on reading with their children.

www.comhairle.org.uk

Comhairle na Gaelscolaíocht's official website which provides contact details etc. for parents wishing to contact this support service for Irish Medium Education.

Labhairt agus Éisteacht

Forbairt Scileanna Teanga Labhartha

Glactar go forleathan anois leis an luach atá le labhairt agus éisteacht (urlabhra) i ngach seomra ranga le tuiscint a chur chun cinn agus foghlaim a mheasúnú. Aithnítear urlabhra fosta maidir le réimse scileanna cumarsáide a fhorbairt atá riachtanach trasna an churaclaim agus níos moille i saol an duine fhásta chomh maith.

Is den fhoghlaim an labhairt. Úsáidtear í i rith ama le heolas agus le tuiscint a shealbhú, a fhiosrú, a fhorbairt agus a chur in iúl. Is gnéithe tábhachtacha den phróiseas foghlama iad an **éisteacht ghníomhach, an idirbheartaíocht agus an chinnteoireacht** fosta agus aithnítear iad mar ghnéithe de na Scileanna Smaointeoireachta agus Cumais Phearsanta i gCuraclam TÉ (Igh. 3-8 de dhoiciméid SSCP). "Ba chóir breathnú ar dhaltaí (ina ionad sin).....mar chumadóirí gníomhacha na céille" (Ich. 9 doiciméad SSCP). Is é an cumas urlabhra a úsáid mar is cuí a shocraíonn cumas béil chomh maith leis an chumas chun éisteacht go ghníomhach. Áirítear sa chéad cheann, bheith in ann dóigheanna le labhairt go soiléir agus go héifeachtúil a athrú de réir lucht éisteachta, comhthéacs agus feidhme; baineann an dara ceann le scileanna a bhaineann le díriú ar an obair, le comhshamlú agus le mothálacht i leith dhearcadh an chainteora. Is gnéithe suntasacha iad fosta de nádúr idirghníomhach na teanga labhartha, an chumarsáid neamhlabhartha ar nós comharthaíocht choirp agus tost a úsáid agus a léirthuisint.

Tá ról ríthábhachtach ag stór focal i dtaca leis an mhéid atá léite againn a thuisint.

Bíonn tacaíocht ghníomhach gach múinteora de dhíth le scileanna teanga labhartha a fhorbairt i ngach eochairchéim agus i ngach réimse foghlama. Ba chóir do dhaltaí a léiriú go bhfuil a n-inniúlacht ag méadú trí:

- soiléire agus cruinneas méadaithe a fhorbairt agus iad ag cur síos ar eispéiris agus ag cur barúlacha agus mothúcháin phearsanta in iúl;

- freagairtí cuí a chruthú agus a thabhairt ar threoracha agus ceisteanna a bhíonn ag dul i gcastacht;
- an inniúlacht le heolas a eagrú agus freagairt dó a fhorbairt;
- ábaltacht mhéadaithe le feidhmiú go comhoibríoch a léiriú m.sh. daoine eile a tharraingt isteach sa phlé; éisteacht le barúlacha daoine eile agus a luach a thabhairt dóibh; ábharthacht a mbíonn le rá ag daoine eile a aireachtáil; an t- ionchur s'acu féin a thabhairt go tráthúil; aiseolas a athrú agus a choigeartú;
- teanga agus a mbíonn le cur in iúl acu a mhaolú de réir a chéile lena chur in oiriúint don lucht éisteachta agus don fheidhm atá leis;
- réimse níos leithne cumarsáide a thuiscint, éisteacht léi agus freagairt di;
- cumas feabhsaithe a léiriú maidir leis an teanga labhartha atá acu féin agus ag daoine eile a mheas agus machnamh a dhéanamh uirthi;
- na naisc atá idir an teanga labhartha agus an teanga scríofa a aithint de réir a chéile.

Tugann an labhairt fheidhmiúil bonn agus taca d'fhorbairt teanga de gach sórt.

Prionsabail Taobh Thiar de Labhairt agus Éisteacht

Ba chóir do scoileanna polasaí teanga labhartha iomlán scoile a fhorbairt faoi threoir na bprionsabal seo a leanas:

- ba chóir labhairt agus éisteacht a chur chun cinn ar mhaithe le cumarsáid agus foghlaim araon;

Comhad Acmhainní Sainriachtanais Oideachais
AG LÉAMH, AG SCRÍOBH AGUS AG LITRIÚ DO PHÁISTÍ A BHFUIL SRO ACU

- ba chóir an comhghaol idir labhairt, éisteacht, léitheoireacht agus scríbhneoireacht a aithint agus a fhorbairt;
- ba chóir do mhúinteoirí atmaisféar seomra ranga a chruthú ina bhfuil luach le caint na ndaltaí agus ina nglactar le taitneamh mar ghné intreach den fhoghlaim;
- ba chóir go mbeadh taithí ag daltaí ar réimse de ról agus de chomhthéacsanna labhartha agus éisteachta;
- bíonn pleanáil mhionsonrach agus bainistíocht chúramach de dhíth i leith gníomhaíochtaí labhartha má tá siad le bheith feidhmiúil, dúshlánach agus taitneamhach;
- ba chóir cuidiú le daltaí leis an tábhacht a bhaineann le comhoibriú a aithint;
- ba chóir obair ó bhéal a eagrú de réir na ngnáthamh a chomhaontaíonn gach múinteoir;
- ba chóir do mhúinteoirí straitéisí a phleanáil agus am a thabhairt do dhaltaí le machnamh ar a ngnóthachtáil agus ar a bhfeidhmíocht mar chainteoirí agus mar éisteoirí;
- ba chóir tacú le gach dalta a luach a thabhairt dá gcanúint féin agus iad a úsáid nuair a fhóireann siad don chomhthéacs agus don fheidhm. Ba chóir go mbeadh siad ábalta fosta Béarla agus Gaeilge Caighdeánach a úsáid nuair is gá agus is cuidiúil i dtaca le labhairt agus scríobh;
- ba chóir go dtabharfadh measúnú ar an labhairt eolas ar ngnóthachtáil i ngach ábhar chomh maith le hathdheimhniú le daltaí faoin luach atá le labhairt agus éisteacht.

Measúnacht Líofacht Léitheoireachta

Maidir le tomhas na líofachta, is gá go n-áirítear na nithe seo a leanas a thomhas:

- cruinneas léitheoireachta béil;
- ráta léitheoireachta béil;
- cáilíocht léitheoireachta béil;
- tuiscint na léitheoireachta.

Mura mbíonn líofacht forbartha ag na léitheoirí, bíodh sí sa léamh os ard nó go ciúin, agus má bhíonn an chuid is mó dá n-aird ar leibhéal na bhfocal aonair, is deacra eolas, comhthéacs agus comhréir a bhí acu cheana a úsáid le ciall a bhaint as an téacs. Is tábhachtach a chinntiú go mbíonn na téacsanna ag an leibhéal cuí, neamhspleách suime.

Tá teorainn faoi láthair leis an taighde atá ar fáil le tacaíocht agus treoir a thabhairt i leith mheasúnú na líofachta ach tá comhaontú idir lucht taighde go gcaithfear measúnú a dhéanamh uirthi taobh istigh de chomhthéacs thuiscint na léitheoireachta.

“Ní leor, beag ná mór, an líofacht gan leibhéal ard ar thuiscint na léitheoireachta bheith ag dul léi.”

(The Fluency Bridge from Decoding to Reading Comprehension –
John J Pikulski, David J Chard 2005)

Ruth Stevens
SEELB
Eanáir 2011

Ag labhairt agus ag éisteacht le do leanbh.

How to help your child develop their speaking and listening skills

It's good to talk!

Talking is one of the most important things we do in life. We get to know other through talking. We express our thoughts and feelings through talk. We learn through talk and we teach through talk. Speech is a fundamental means of conveying messages to others and we should therefore always encourage our children to become 'good talkers'. Similarly, we should also develop our children as good listeners as listening is an vital skill of effective communication. Of course the best way we can help children to become effective communicators is to provide a good role model. If we exemplify 'active listeners' and 'sensitive respondents', our children will learn from, and imitate our example. We will empower them to engage in real and meaningful communication and thus help them to experience success in their work and in their lives.

How can I help my child with speaking and listening?

1. Always show an interest in and value what your child says by listening carefully to their news/stories/recounts and responding appropriately.
2. Surround your child with rich and relevant language.
3. Talk about familiar things and ensure that your child has a wide range of experiences to talk about.
4. If your child gets stuck, help him/her to express what s/he wants to say. Your child will then understand more about language and it's effective use.
5. Read a wide range of books together. Children enjoy the experience and learn to love books and reading. Books provide valuable opportunities to talk and spend quality time together.
6. Engage in activities that involve reading, writing and talking together e.g. making a shopping list, doing the shopping, writing a letter, sending a birthday card.

7. Create environments (inside and outside) that stimulate talk and encourage children to explore:
 - plasticine, dough, clay
 - dress-up box
 - swings
 - sandpit
8. Sing alphabet songs and discuss letters and sounds.
9. Allow your child to use/ answer phone when appropriate.
10. Play games that motivate children to learn language e.g. I spy, rhyming words, finding signs along the road, jokes, riddles etc.
11. Enrol in and visit the local library regularly.
12. Make sure that mealtimes are talking times. Encourage all family members to participate.
13. Take an interest in writing produced at school.
14. Help your child to read books brought from school, e.g. talk about the title, illustrations and content.
15. Ask your child to retell a story or explain a favourite section.
16. Play board games e.g. Junior Scrabble / Snakes and ladders
17. Provide a good listening model and avoid responding with 'Mmm' or 'Just a minute'
18. Talk about signs, displays, advertisements etc. in the community etc. Sports day / Bring and buy sale.
19. Provide tapes of stories and songs when travelling
20. Buy presents for your child which will assist with development of speaking and listening skills(see overleaf)

Games and Activities

Rhyme and rhythm

- Encourage your child to listen to and recite nursery rhymes and poems
- Rhyming pairs – divide pictorial / word cards and play snap etc.
- The name game
- Use names/ objects to stimulate words which rhyme
 Fionnuala, Fionnuala is maith liomsa úlla”
 Jack, Jack, I like the colour black.
 Eoghan, Eoghan, tá mé ar an fón
 Clare, Clare, are you out there?

Tap out the rhythm as you rhyme together

- Drumadóireacht – Drumming

Use a real drum / pictorial drum to beat out syllables in words

Play corresponding card game

e.g. feileacán - • • •
 butterfly - • • •

Alphabet games

- I Spy..... Tcím le mo shúil beag
- I went to the market and bought.....Chuaigh mé chuig an siopa
- Who am I? / Cé mise?
- Thingummybob / an rud sin eile- describe and answer questions about this thingummybob and then listen to others as they describe their ‘thingummybob’
- Use numerical games and activities to develop language
- e.g. sorting the washing, counting stairs, looking at house numbers

Ag labhairt agus ag éisteacht le do leanbh.

How to help your child develop their speaking and listening skills.

It's good to talk!

Talking is one of the most important things we do in life. We get to know other through talking. We express our thoughts and feelings through talk. We learn through talk and we teach through talk. Speech is a fundamental means of conveying messages to others and we should therefore always encourage our children to become 'good talkers'. Similarly, we should also develop our children as good listeners, as listening is an vital skill of effective communication. Of course the best way we can help children to become effective communicators is to provide a good role model. If we exemplify 'active listeners' and 'sensitive respondents', our children will learn from, and imitate our example. We will empower them to engage in real and meaningful communication and thus help them to experience success in their work and in their lives.

How can I help my child with speaking and listening?

1. Set aside 10-15 minutes to discuss what has happened during the day.
2. Involve your child in conversations, plans and discussions as appropriate.
3. Encourage your child to give reasons for decisions he or she has made, and use logical arguments when trying to present viewpoints.
4. Listen carefully and clarify meaning by paraphrasing your child's contributions.
5. Provide a good listening model and avoid responding with 'Mmm' or 'Just a minute'.
6. Talk about topics of mutual interest with the expectation that your child will listen and respond.
7. Encourage your child to share and talk about experiences with a range of people.

8. Provide a wide variety of books such as traditional stories, magazines, comics, atlases, dictionaries and reference books.
9. Talk about current affairs viewed on television. If possible, find and read the corresponding newspaper reports.
10. Play language games and include the family in games which provide enjoyment and teach social skills e.g. taking turns, explaining rules to another player.
11. Encourage your child to entertain the family with simple plays, puppet shows or jokes.
12. Ask your child to recount and evaluate experiences, e.g. weekly hurling or football matches
13. Involve your child in planning for holidays. Provide items such as road maps, travel brochures, a calendar and paper and pencils for making lists, making reminders etc.
14. Show your child how to use information books found in your home e.g. phone and street directories, encyclopaedias, dictionaries, atlases.
15. Compare similarities and differences between a book your child has read and its film version.
16. Encourage your child to discuss and explore a variety of writing forms such as letters, lists, invitations etc for varying purposes and audiences.
17. Use your local library.
18. Respect your child's ideas, opinions and feelings. Encourage discussion which motivates your child to elaborate ideas, justify opinions, develop logical arguments and express feelings.
19. Discuss school work, successes, concerns, interests and personal experiences.

20. Encourage your child to develop a positive attitude towards speaking and listening so he/she will continue to develop confidence and a willingness to share ideas, feelings and experiences.

TAKE TIME TO LISTEN, SHARE AND ENJOY LANGUAGE

Games and Activities

1. Play numberplate games in the car e.g. 'silly sayings'
 - AHZ = Antelopes help Zebras
 - Relate numbers to letters of the alphabet
 - 372 = cgb = Can't go back.
2. Play suitable commercial games- Junior Scrabble, Pictionary, Scattergories

3. Coffee Pot

Choose a verb e.g. laugh
Your child has to identify the verb by asking questions; they do this by substituting coffee pot for the unknown verb.e.g. Do dogs coffee pot?
Replies are limited to yes or no.

4. What am I? / Déan tomhas
Children are given a name of one thing and provide three clues as to their use/appearance. Other participant(s) then can ask one question (which must be answered with a yes or a no) before making a guess
See separate sheet for examples.
5. Who am I?
Similar game except they assume the identity of a famous person and give three clues about their personality/fame/appearance before accepting closed questions and guesses.

Leabharliosta

Leabhair

- Daly III. E.J., Chafouleas, S., & Skinner, C.H. (2005)
Interventions for Reading Problems
Designing and Evaluating Effective Strategies
New York, NY: The Guilford Press
- Strecker, S., Roser. N. & Martinex, M. (1998)
Toward understanding oral reading fluency
In T. Shannahan & F. Ridriguex-Brown (Eds.), Forty-seventh Yearbook
of the National Reading Conference (pp 295-310). Chicago, IL: The
National Reading Conference
- Delaware: International Reading Association
Literacy Dictionary – The Vocabulary of Reading and Writing

Ailt

- Meisiger, Bradly et al 1997
Teaching Children to Become Fluent and Automatic Readers
Routledge
- National Reading Panel 2000
Reading Fluency – What? Why? How?
Center for Development of Learning
- Pinnell et al 1995
National Assessment of Educational Progress in Reading
Pacific Resources for Education and Learning
- Pikulski, J.J., & Chard, D.J. (2005 March: 58, 6;)
The Reading Teacher
Fluency: Bridge Between Decoding and Reading Comprehension
Research Library

Foilseacháin

- The Northern Ireland Curriculum Primary
NI Curriculum
CCEA Publication 2007
- Key Stages 1 & 2 Curriculum Support and Implementation Box
NI Curriculum
A PMB Publication 2007, Produced by CCEA
- SEELB Literacy Policy

Deacrachtaí Peannaireachta

Braitheann gach gluaiseacht dá ndéanaimid, a athdhéantar arís is arís eile leis an toradh céanna a fháil, ar bheart nó ar sheicheamh luaile a fhoghlaimítear mar is ceart. Braitheann an scríbhneoireacht, i dtéarmaí litreacha a scríobhtar ar leathanach, ar chuimhne luaile fho-chomhfhiosach atá neadaithe go domhain. Scríobhaimid le leibhéal uathoibríochta nach gá smaoineamh comhfhiosach ina leith. De réir Cohen, Kiss agus Le Voi (1993), tarlaíonn próisis uathoibríocha gan fheasacht, tá siad thar a bheith éifeachtach, deacair a choigeartú, neamhthoiliúil agus gan aon teorainn acmhainne.

Aithneoidh cuid mhór múinteoirí na deacrachtaí a bhaineann le bheith ag iarraidh litreacha a foirmíodh go mícheart a athrú. Tig le páistí dul i gceann athruithe nuair is é foirmiú litreach ar dhóigh ar leith an príomhfhócas acu, ach nuair is tasc eile an príomhfhócas m.sh. smaointeoireacht agus scríbhneoireacht neamhspleách, bíonn an seicheamh luaile rófhoghlamtha ar obair agus téann an pheannaireacht ar ais go dtí ar foghlaimíodh go contráilte ach atá daingnithe go maith. Is léir ansin, ar an ábhar gur féidir dul i gceann tascanna rófhoghlamtha gan dul i ngleic le próiseáil chomhfhiosach, aon uair amháin atá bonn fúthu is rídheacair iad a mhaolú.

Smaoinigh ar charr a thiomáint. Smaoinigh ar gach gluaiseacht atá de dhíth ó dhul isteach sa charr go tosú a thiomáint agus cuir an seiceamh i bhfriotail le duine eile. D'fhéadfá a fháil amach go gcaithfeá dul siar ar na gluaiseachtaí trí gach gluaiseacht a dhéanamh ceann ar cheann leis an seicheamh a dhéanamh mar is ceart. Tá sé seo amhlaidh, i dtaca le tiománaithe ag a bhfuil an-taithí de, ní gá smaointeoireacht comhfhiosach leis an bheart luaile a chur i ngníomh, tá sé foghlamtha go maith agus tá sé bunaithe go daingean sa chuimhne luaile agus, mar sin de, is féidir é a chur i bhfeidhm go réidh.

Smaoinigh fosta ar d'ainm a scríobh. Scríobh ar leathanach é agus ansin scríobh d'ainm arís thíos faoi agus do shúile druidte. Níor chóir go gcuirfeadh na súile druidte bac ar bith ar do chumas d'ainm a scríobh óir níl an chuimhne amhairc i bhfeidhm agus ní chaithfidh tú aon ní a chur i bhfriotail le cuimhneamh ar a bhfuil le scríobh. Tig leat d'ainm a scríobh chomh réidh céanna ar an ábhar go bhfuil beart luaile socraithe go maith agat a thig leat a chur i bhfeidhm gan dua.

Is gá go dtuigeann múinteoirí an tábhacht atá le luath-idirghabháil chuí a chinntíonn ceartfhoirmiú litreacha aon uair amháin a bheas páiste 'réidh' le scríobh agus má bhíonn moill ar an 'réidhe' seo, d'fhéadfadh deacrachtaí bheith taobh thiar de inar gá measúnú níos grinne. Is den rithabhacht tionchar na luath-idirghabhála.

Ós rud é go bhfuil sé iontach doiligh bearta contráilte rófhoghlamtha luaile a mhaolú, is den riachtanas go ndéantar 'specific guidance on correct letter formation' (CCEA, 2008 p12) roimh iarrachtaí leantacha ar litreacha a scríobh ar dhóigh ar leith le linn gníomhaíochtaí luath-scríbhneoireachta. Moltar na gníomhaíochtaí i dTábla 1 thíos roimh pháistí dul i gceann gníomhaíochtaí luath-scríbhneoireachta.

Tábla 1: McMurray, Drysdale agus Jordan (2009: 125)

Cur chuige ilchéadfach i leith theagasc na peannaireachta: smaointe le haghaidh gníomhaíochtaí

GNÍOMHAÍOCHT
Píosaí móra cailce a úsáid le litreacha a tharraingt ar thalamh garbh taobh amuigh
Litreacha a phéinteáil ar leathanaigh mhóra atá greamathe le téip den urlár nó den bhalla
Litreacha móra a tharraingt ar chlár dubh nó ar chlár bán
Litreacha a rianú i dtráidirí líonta le gaineamh, lintílí triomaithe, rís nó cúr bearrtha
Litreacha a rianú (leis an chormhéar) ar dhroim páiste eile agus tomhaiseann sé/sí cén litir í
Litreacha a fhoirmiú trí théad, iallacha nó taos súgartha a úsáid
Leathanach a chur ar dhromchla garbh (m.sh. coinchréit) agus litreacha a tharraingt
Litreacha a rianú ar ghreanpháipéar
Litreacha a rianú san aer leis an chormhéar nó le ribíní

Tá tábhacht ag baint le gluaiseachtaí luaile an-mhór mar an chéad chéim sa phróiseas foghlama óir níl na gluaiseachtaí beaga (m.sh. scríobh ar leathanach) mór go leor le feasacht na hinchinne ar an seicheamh luaile atá i gceist a

spreagadh. Is den tábhacht a chinntiú go mbunaítear na bearta cuí luaile trí go leor treorach a thabhairt ar thúsphointe agus ar threo. Níor chóir páistí a fhágáil ina n-aonar le litreacha a fhoirmiú go contráilte. Tá treoir, breathnúchán, measúnú agus idirghabháil múinteora, mar sin de, riachtanach maidir leis na gníomhaíochtaí seo.

Sa rannán a leanas déantar deacrachtaí peannaireachta a mheas i dtaca le diospraicse de ach is féidir go bhfuil na gníomhaíochtaí seo úsáideach ag múinteoirí agus iad ag teagasc fhoirmiú na litreacha do pháistí ina gcuid ranganna. Mínítear sa rannán seo fosta cad chuige a mbíonn saindeacrachtaí ag páistí ar a bhfuil diospraicse leis an pheannaireacht.

Deacrachtaí peannaireachta

"Handwriting is a fundamental motor skill for children to acquire and...the motor skills which underpin writing follow a regular sequence of development which emerges as the child matures neurologically". (Ripley et al. 2000 lch. 34)

Mar sin de, baineann cuid mhór próiseas an-chasta leis an pheannaireacht. Bíonn deacrachtaí aireachtála agus mífheidhmiú luaile ag páistí ar a bhfuil diospraicse agus is de gheall air sin a théitear i bhfeidhm ar a gcumas scríobh go hinléite, líofa agus faoi luas.

Sa chéad dul síos, is tábhachtach a fháil amach cé acu deasóg no ciotóg an páiste, léiríonn cuid mhór páistí ar a bhfuil diospraicse fadhb nó moill i leith ceannas lámhe a shocrú. Má úsáideann páiste lámh amháin níos mínice ná an lámh eile, is é is dóichí gurb í sin an lámh is fearr leis/léi agus ba chóir an páiste a spreagadh leis an lámh sin a úsáid; níor chóir, áfach, brú orthu lámh amháin seachas a chéile a roghnú. (Dixon agus Addy, 2004)

Caithfear an seicheamh gluaiseachtaí luaile a phatrúnú an chéad uair trí obair leis an pháiste ar bhonn aonair go dtí go mbíonn go leor eolais ar an seicheamh aige/aici lena chur ar a c(h)umas tairbhe a bhaint as an mhúinteoir an tasc a eiseamláiriú. Mar shampla, nuair a bhítear ag iarraidh ceartfhoirmiú litreach a fhoghlaim, ní bhainfeadh páiste ar a bhfuil diospraicse tairbhe ar bith as an mhúinteoir ag léiriú fhoirmiú na litreach leis an rang trí threoracha béil a thabhairt a thugann an seicheamh ina bhfoirmítear an litir nó a eiseamláiríonn

an dóigh lena dhéanamh (cuideoidh sé seo le páiste ag a bhfuil deacrachtaí comhoird ach ní le páiste ar a bhfuil diospraicse). Caithfear cuidiú leis an pháiste seicheamh na ngluaiseachtaí a fhoirmiú ina ngluaiseachtaí ollmhóra luaile san aer an chéad uair. Tá sé seo amhlaidh óir nach bhfuil na gluaiseachtaí is lú ná sin, nuair a bhítear ag scríobh ar leathanach, mór go leor le feasacht na hinchinne a spreagadh i leith an tseichimh luaile atá i gceist. Aon uair amháin a thig le páiste an seicheamh luaile a rianú san aer tig leis/léi tabhairt faoin seicheamh ar ghreanpháipéar, ina gluaiseachtaí móra arís, nó trí ghluaiseachtaí móra a rianú sa tráidire gainimh agus ansin, ar deireadh, ar an leathanach agus is ag an phointe seo a thiocfadh leis/léi tairbhe a bhaint as an mhúinteoir taca a bhaint as le caol na lámhe agus na gluaiseachtaí a threorú. Is féidir na céadfaí eile a thabhairt isteach ag an phointe seo le tuilleadh tacaíochta a thabhairt don fhoghlaim m.sh. cur síos ó bhéal ar an seicheamh atá i gceist agus a bhfuil de dhíth a eiseamláiriú ar bhonn amhairc. Molann Lockhart agus Law (1994) úsáid an chur chuige ilchéadfaigh seo nuair a bhíonn peannaireacht á teagasc. Thacaigh a léirbhreathnú ar an litríocht ar an ábhar éifeachtúlacht na gclár ilchéadfach óir méadaíonn an t-ionchur méadaithe amhairc, tadhaill agus cinéistéiseach an t-aischothú chuig an choirtéis cheirbreach agus, ar an dóigh seo, forbraítear na bearta luaile atá de dhíth maidir le foirmiú litreacha.

Bainfidh páistí ar a bhfuil diospraicse tairbhe fosta as athrá agus as cleachtadh breise agus iad ag foghlaim na peannaireachta. Bíonn 'rófhoghlaim' de dhíth ar na páistí seo (Lockhart agus Law, 1994). Tríd an athrá, forbraítear na bearta luaile nua, stóráiltear iad agus éiríonn siad níos uathoibríthí de réir a chéile. Maíonn Bundy et al (2002) 'A learned motor skill must be practised to be stored and retrieved in a way that supports expertise. Practising movements is essential to skill development'. Bíonn deacracht mhór ag páiste ar a bhfuil diospraicse i leith scileanna a ghinearálú agus, mar sin de, caithfear scileanna sainiúla a theagasc agus a chleachtadh roimh bhogadh ar aghaidh chuig an chéad tacar scileanna eile.

Má léirítear an tasc ag an phointe seo, cuirtear ar chumas an pháiste an méid ba chóir a bhaint amach a fheiceáil agus tugtar sprioc a dtig leo oibriú ina treo. Beidh cuid mhór cleachtaidh de dhíth le bonn ceart faoin fhoghlaim a chinntiú. Is tábhachtach fosta a thabhairt faoi deara go mbíonn deacrachtaí ag páistí a dhá lámh a chomhordú agus is minic a dhéanann siad dearmad greim a choinneáil ar an pháipéar agus iad ag scríobh. Le tabhairt faoi seo, ba chóir

an páipéar a ghreamú den tábla. Is féidir idirghabhálacha a chur i bhfeidhm mar chuidiú leis na fadhbanna seo leis an pheannaireacht a shárú. Is minic an greim ar an pheann luaidhe ciotach, rud a chuireann bac ar ghluaiseacht agus a théann i bhfeidhm ar an scríobh agus is tábhachtach, mar sin de, greim an phinn luaidhe a chinntiú an chéad uair nó i gcás páistí níos sine greim contráilte a chur ina cheart. Is cuidiú é peann luaidhe ar chruth triantáin i dtaca le greim de. Tá greamanna peann luaidhe ar fáil fosta a cheanglaítear den pheann luaidhe, rud a chuireann ar chumas an pháiste a c(h)orrmhéar agus a (h)ordóg a chur isteach i bpoill. Cruthaíonn sé seo greim foirfe trípéid, rud a a fheabhsaíonn an tseasmhacht agus inléiteacht na scríobhneoireachta dá réir.

Leanfaidh páistí níos sine nach bhfuair luath-idirghabháil d'fhadhbanna a bheith acu le treoshuíomh agus le foirmiú litreacha. Leanann siad de litreacha a fhoirmiú go contráilte in Eochairchéim 2 féin. Scríobhtar cuid mhór litreacha ar gcúl rud a fhágann an obair doiligh a léamh agus a théann i bhfeidhm ar an chumas chun litreacha a cheangal mar is ceart. Maíonn Addy (2006 lch. 39) gur tabhairt isteach peannaireacht cheangailte (reatha) ag céim luath an dóigh is fearr leis an fhadhb seo a shárú. Go deimhin, cuireann Montgomery (2007) cás na scríobhneoireachta reatha ón tús chun tosaigh fosta. *'Children with coordination difficulties must learn to use a continuous writing movement. Dysgraphics such as these have difficulties, once they find where to make contact with the paper, in making the required shape and to the precise size and length. As soon as they lift the pen from the paper again in print script to make the next letter the directional, orientational and locational problems begin all over again.'* (Lch. 54)

Lena chois sin, mar gheall ar fhadhbanna spáis agus eagrúcháin nó mar gheall ar dheacrachtaí a bhaineann leis an lárline a thrasnú, bíonn claonadh ag páistí ar bhfuil diospraicse tús a chur le habairt i lár an leathanaigh agus leanúint den scríobh gan aon struchtúr, ag léiriú fadhbanna le hailíniú agus spásáil na bhfocal agus na litreacha. Fágтар spásanna idir focail ar lár nó cuirtear ar fud na háite iad síos tríd an scríobhneoireacht.

Léiríonn Tabla 2 thíos deacrachtaí próiseála luaile, ní hé amháin sa pheannaireacht ach trasna an churaclaim.

Tábla 2: McMurray, Drysdale agus Jordan (2009: 124)

Diospraicse agus Deacrachtaí Bainteacha sa Seomra Ranga

Treoir do Mhúinteoirí

Deacracht	Fáth(anna) féideartha is údar di	Straitéis Idirghabhála
LITEARTHACHT		
Tosaíonn a scríobh i lár an leathanaigh	<ul style="list-style-type: none"> • Drochscileanna eagrúcháin • Deacrachtaí ag dul trasna na lár líne 	Cuir ponc glas ar an taobh chlé den leathanach agus ponc dearg ar an taobh dheas.
Cailleann áit ar leathanach nuair a bhíonn sé/sí ag léamh (téann an léamh chun donais, dealraíonn sé, le linn don pháiste bheith ag léamh)	<ul style="list-style-type: none"> • Deacrachtaí aireachtála amhairc/barraíocht eolais ar an lch. ag baint d'airde an pháiste mar gheall ar líon níos airde focal agus méid an téacs a bheith níos lú 	Cuir teorainn leis an mhéid eolais ar an lch Méadaigh méid an téacs más gá Cuir fráma fuinneoige ar fáil Úsáid páipéar ar a bhfuil dathanna pastail, más féidir, le dalladh an chló dhuibh ar pháipéar geal bán a laghdú
Drochspásáil nó spásáil neamh-chomhsheasmhach focal	<ul style="list-style-type: none"> • Drochscileanna eagrúcháin • Deacrachtaí amharcluaile/aireachtála 	Iarraidh ar an pháiste spásanna méire a chur idir gach focal
Easpa uathoibríochta maidir le foirmiú litreacha	<ul style="list-style-type: none"> • Deacrachtaí beartaithe luaile • Deacrachtaí amharcluaile/aireachtála 	Clár ilchéadfach a chur i bhfeidhm (m.sh. litreacha a rianú i ngaineamh, san aer srl.)
Aisiompú litreacha agus uimhreacha	<ul style="list-style-type: none"> • Deacrachtaí beartaithe luaile • Deacrachtaí amharcluaile/aireachtála 	Clár ilchéadfach a chur i bhfeidhm (m.sh. litreacha a rianú i ngaineamh, san aer srl.)
Gan an leathanach a dhaingniú leis an lámh neamhcheannais nuair a bhítear ag scríobh	Deacrachtaí comhoird dhéthaobhaigh	Greamaigh leathanach den tábla nó cuir mata neamhsheamhain faoin leathanach

Comhad Acmhainní Sainriachtanais Oideachais
AG LÉAMH, AG SCRÍOBH AGUS AG LITRIÚ DO PHÁISTÍ A BHFUIL SRO ACU

Deacracht	Fáth(anna) féideartha is údar di	Straitéis Idirghabhála
Greim neamhfheidhmiúil ar an pheann luaidhe	<ul style="list-style-type: none"> Deacrachtaí próiseála féinghabhálacha/tadhaill Easpa nirt sa lámh 	Soláthair pinn luaidhe triantánach nó sainghreamanna rubair
Scribhneoireacht fhadálach	Easpa uathoibríochta	Tabhair am breise le hobair a chomhlánú nó laghdaigh méid na hoibre
EAGRÚCHÁN AGUS IOMPRAÍOCHT		
Tugann neamhaird ar threoracha, is cosúil	Gan bheith ábalta eolas briathartha a phróiseáil, go háirithe nuair a bhíonn siad páirteach i dtasc eile	Leideanna/treoracha amhairc a thabhairt
Gan treoracha a leanúint go hiomlán nó mar is ceart	Gan bheith ábalta seiceamh treoracha a thabhairt chun cuimhne nó a bheartú	Bris treoracha anuas ina gcéimeanna beaga Soláthair leideanna amhairc
Deacracht le gnáthamh an tseomra ranga a leanúint/mí-eagraithe	Drochbheartú luaile agus tearcscileanna eagrúcháin	Soláthair sceideal amhairc
Deacracht le hamchlár a leanúint/gan na leabhair chearta ábhair a thabhairt chun ranga	Deacrachtaí beartaithe luaile agus eagrúcháin	Soláthair amchlár códaithe de réir datha agus leabhair chódaithe de réir na ndathanna céanna
Deacrachtaí seasamh i líne, d'fheadfadh bualadh in éadan páistí eile de thaisme	Deacrachtaí spáis	Cuir an páiste ag tosach nó ag deireadh na líne
Deacrachtaí seasamh i líne, d'fheadfadh bualadh in éadan páistí eile de thaisme	Gan bheith ábalta ionchur comhuaineach céadfach a phróiseáil	Ceadaigh don pháiste bheith ag obair sa chuid is ciúine den seomra ranga agus cuir teorainn fosta le méid an ionchuir amhairc ar nó thart ar thábla an pháiste nó cuir an páiste ina s(h)uí ag tosach an tseomra ranga, níos cóngaraí don mhúinteoir, nuair a bhíonn treoracha á dtabhairt
Mishocracht agus mishuaimhneas	Tá an páiste míchompordach	Cinntigh go bhfuil an páiste ina s(h)uí agus a staidiúir mar is ceart, cathaoir agus tábla suite mar is ceart agus cosa ar an urlár

EALAÍN		
Decracht le roinnt gníomhaíochtaí ealaíne m.sh. líníocht ábhair neamhbheo agus féinphorthráidí doiligh acu	Decracht le trí thoise a fheiceáil (Addy 2003)	Bearta tacaíochta le cur ar siúl do ghníomhaíochtaí ealaíne den chineál seo
UIMHEARTHACHT		
Saindeacrachtaí le matamaitic a phróiseáil (Dixon and Addy, 2004 , lch. 82) Suí mírialta digítí Digítí a inbhéartú Gan bheith ábalta garmheastachán nó breith a dhéanamh ar thoisí spásúla Fadhbanna le fíoracha 3-thoiseacha agus 2-thoiseacha a thuiscint agus a aistriú Bheith trína chéile faoi leagan amach áireamh	Dioscalcúile spásúil mar gheall ar fhadhbanna a bhaineann le measúnú agus eagrúchán amharc-spásúil	Siombailí matamaitice agus foirmiú uimhreacha digítí ar nós 1, 2, 3 a thabhairt isteach ar dtús agus a chinntiú nach bhfuil 3 agus 5 agus 6 agus 9 sa ghrúpa chéanna. Nuair a bhíonn siad inniúil air sin, is féidir an chéad ghrúpa eile a thabhairt isteach. (Féach Dixon agus Addy, 2004)
Athchuntas agus seicheamhú	Decrachtaí eagrúchán spáis (Addy, 2003, lch. 43)	Úsáid uimhirlíne leis an tuilleamaíocht a bhaineann le méara nó cnaipí a úsáid le bheith ag cuntas chun tosaigh agus ar gcúl a laghdú. Is féidir rímeanna, míreanna mearaí agus oidis a úsáid le scileanna seichimh a fhorbairt. Addy (2003, lch 43)
Cuma róluchtaithe ar leathanach áirimh		Soláthar 'fuinneog chárta' a chumhdaíonn an chuid is mó den leathanach agus nach dtaispeánann ach suim amháin. (Addy, 2006)
Leagan amach mí-eagraithe ar obair mhatamaitice ar leathanach	<ul style="list-style-type: none"> • Drochscileanna eagrúcháin • Decrachtaí amhairc-luaile/aireachtála 	Soláthar páipéir chearnógaigh

CORPOIDEACHAS		
Deacrachtaí leis an lárlíne a thrasnú	Droch-chomhord lámh-súil, súil-cos	Gníomhaíochtaí le comhord lámh-súil, súil-cos a fhorbairt
Fadálach ag freagairt do threoracha C.O cuma dhúshlánach nó neamhchomhoibritheach orthu	Glacann tréimhse níos faide le heolas briathartha a phróiseáil agus gníomhartha a chur i gcrích	Tabhair réamhfhógra don pháiste maidir le hathruithe trí bheart dhíscréideach idir páiste agus múinteoir
C.O a sheachaint nó cur isteach air	Deacrachtaí bearta luaile, comhoird agus idirdhealú amhairec fíor-talamh. Trína chéile go mór ag an ollspás atá ar fáil sa halla C.O.	Tabhair treoracha agus léiriúcháin soiléire Cur i bhfeidhm gníomhaíochtaí inar lú an comhord agus an phleanáil a bhíonn de dhíth. Cinntigh go bhfuil teorainn leis an fhairsinge agus go bhfuil a spás féin ag gach páiste (Addy 2003)
Spóirt foirne a sheachaint	Deacrachtaí bearta luaile, comhoird, gan bheith ábalta an áit ina bhfuil baill eile foirne a aireachtáil ná an dóigh a mbíonn siad ag gluaiseacht	Níos mó spóirt indibhidiúil a chur ar fáil m.sh. snámh, lúthchleasaíocht Foirne níos lú m.sh. peil cúigear ar fhoireann
Súgradh ina n-aonar sa chlós	Deacrachtaí bearta luaile: deacracht le cluichí foirne	Cur i bhfeidhm gníomhaíochtaí súgartha struchtúrtha do pháistí sa chlós

Caithfear an dóigh le litreacha a fhoirmiú a theagasc do gach páiste agus caithfear seo a dhéanamh sula dtéann siad i gceann gníomhaíochtaí ina ndéanann siad iarracht litreacha a fhoirmiú. Ag roinnt páistí d'fhéadfaí gur leor cuid mhór iarrachtaí litreacha a fhoirmiú le bearta luaile a neadú sa chuimhne luaile ach go mbeidh níos mó rófhoghlama de dhíth ar roinnt eile. Cuimhnigh, aon uair amháin a bhíonn bearta luaile in áit is doiligh, murar dodhéanta, iad a mhaolú agus is fiú iarracht a dhéanamh é a dhéanamh mar is ceart.

Sonraí teagmhála: s.mcmurray@stran.ac.uk

*How to help your child develop
their writing skills.*

Spreag sult agus suim sa scríbhneoireacht!

Ag spreagadh suime agus suilt sa scríbhneoireacht!
Stimulating an interest and enjoyment of writing

1. Read to your child read, read, read!
Read a variety of enjoyable texts to your child. As you read to your child, you are not only increasing their interest and enjoyment of the written word but you are enriching their vocabulary and stimulating their imaginations.
2. Share simple picture storybooks whenever you can. Talk about the pictures and story and relate events or characters to your child's experiences. Encourage questions and predictions about the stories
3. Show your child how you use writing. Write messages, shopping lists, telephone messages, letters and greeting cards in front of him/her and talk about what you are doing.
4. Provide a special place for your child to write. Equipment such as a small table and a notice board for displaying writing materials such as scrap paper, used greeting cards, pencils, pens etc.
5. Play games making words from plastic or magnetic letters. Discuss similarities / differences between words.
6. Talk with your child about the sort of writing they are doing at school. If you are involved in writing for work, show your child how you write and explain why you are writing.
7. Write messages to your child and encourage him or her to write replies. Talk about letters, words, spaces, as you write eg "Do you think that word looks right? I'll write it again to see. I'll leave a space here before I write the next word."
8. Use a family message board and encourage children to write their own messages.
9. Use a scrap book or books made from spare paper to make personalised books with your child. Glue a photograph or picture chosen by your child into the book and ask your child to tell something about the picture. Let him or her see you write the words and sentences and use for reading.

10. Make an alphabet book with your child. As she or he learns new words help her or him to enter words on the appropriate page and keep for use as a personal word book.
11. Praise your child's writing efforts and respond to the message rather than the handwriting or spelling.
12. Start a family diary to record special days, funny sayings, weekend activities and other significant events. Include photos, letters, cards or other mementos relevant to family members.
13. Give presents that encourage reading and writing which could include notebooks, diaries, envelopes, attractive writing paper & pens

Activities at home which can enhance writing skills

1. Encourage your child to get used to making the shapes of letters by joining dots or using a pen to go over shapes you've drawn in pencil.
2. When children are learning to write, you don't need to worry too much about tidy writing. Try to retain a sense of fun so that the child derives enjoyment from practising letter formation.
3. As your child begins independent writing activities, don't worry if they cross out words as they write. Lots of children try out different spellings until they feel a word looks right. Get them to try out words on scrap paper or on a 'have a go' chart (see pg 7)
4. Write a story that your child has told you. They can learn from watching you write and can help by suggesting letters and spellings and adding their own illustrations.
5. Help your child explore and consolidate their knowledge and understanding of the alphabet by creating a collage of the

alphabet or by compiling their own alphabet book which features words beginning with each letter sound.

6. As your child's develops an awareness of alphabet letters and the sounds they make, activities which reinforce this study of phonics can prove most beneficial in helping him/her to attempt the spelling of words. Consult with your child's teacher to find out more about the approach used in school so that you can help reinforce the correct sounds at home through suitable games and activities. The following games can also be used to consolidate alphabetical concepts and sentence structures.
 - Feicim le mo shúil bheag, rud a thosaíonn leI spy
 - Aibitír na nAinmhí /Animal alphabet
Áine Asal, Bearnaí Beach, Cathal Coinín srl.
 - Abairtí Amaideacha / Silly sentences
Using the vocabulary generated by work on the alphabet, the children could also practice the composition of simple sentences by composing 'Abairtí Amaideacha'/ 'Silly Sentences'/ Tongue Twisters eg Encourage the children to suggest words which begin with 'a'. Help them to produce a wide range of words to include verbs, nouns and adjectives before you act as a scribe to arrange these in a sentence.' Aunt Ann ate an ant – Alpann Áine anann achan Aoine'.
7. Play games with lists of words. Can they put names or words in alphabetical order – Aoibhinn, Breanda, Ciarán, Dónall srl.
8. Use a mirror so that your child can see how their mouth moves when saying letters that can easily get mixed up when they write them down, like m and w, or p and g.
9. If your child is experiencing confusion with the sounds of vowels, use letter boxes to help consolidate e.g. e & i
10. When your child has grasped core sentence writing skills, encourage your child to develop these in order to write

‘sar-abairtí’ (super sentences). Ask them to remember to ask themselves questions

Cé? Cad é? Cén áit? Cén uair? Cad chuige?
Who? What? Where? When? and Why?

Gradually they will begin to enrich basic statements

e.g. Chuaigh sé abhaile –

He went home to more descriptive and interesting sentences

Chuaigh an gasúr beag abhaile ón scoil go luath inniu mar mhothaigh sé tinn.

The little boy went home early from school today because he felt sick.

11. If your child is writing a story, help them to plan the content. Help them to think of what it’s about, what happens and how it ends. Ask questions about the characters in the story. Help them to structure their ideas, before drafting and editing their final piece.

My try M'iarracht féin	My friend's reply! Freagra mo chara

A '**Have a go**' or '**Bain triail as**' grid like this can be used to help children make an attempt at spelling a word before an adult ('friend') replies by praising the attempt and offering help with the accurate spelling.

Tips to make sure that writing is an enjoyable experience!

1. Allow your child to use a typewriter or word processor to play with and write messages and to explore different means of making print.
2. Respond positively to the message in your children's 'writing' rather than the letter formations or spelling. Celebrate children's efforts and encourage them to have-a-go / bain triail as
3. Talk about the different purposes for which you use writing and the advantages of using writing e.g. telephone messages, recipes and shopping lists.
4. Have fun writing messages to each other. Try writing reminders, riddles and secret messages.
5. Set up a 'writing wall' in your house. Stick a large piece of paper on a wall or a door and encourage the whole family to add jokes, poems, slogans, pictures and questions. They will derive great delight from being allowed to 'write on the walls'.
6. Make sure they remain confident and enjoy writing- the rest will follow as they gradually mature!

How to help your child develop their writing skills

**Spreag suim agus sult sa
scríbhneoireacht!**

1. Read to your child read, read, read

Read a variety of enjoyable texts to your child as you read to your child, you are not only increasing their interest and enjoyment of the written word but you are enriching their vocabulary and stimulating their imaginations. It also offers parents and children an opportunity to spend quality time together.

- Encourage your child to talk and ask questions about the story. Allow them to share their views and experiences. Help them to structure any thoughts and inspirations from the story to tell a story of their own. You could act as a scribe and allow them to see how you record their spoken word in written form.
- Suggest that you keep a journal of their day. Again depending on their level of independence, you could record their oral recount of the day in a book to show them how their words can make a story.
- Expose them to as many different books as you can and try to ensure that they have access to a broad range of texts so as to increase their awareness of the many different forms of writing.

2. How can I help my child as they write

- Praise your child's writing efforts and respond to the content rather than the handwriting or spelling. Prominently display your child's writing and demonstrate that you enjoy and value it.
- Talk with your child about the sort of writing they are doing at school. If you are involved in writing at any time e.g. letters, shopping lists etc., show your child how you write and explain why you are writing.
- Encourage your child to use a word processor or typewriter if one is available.
- If your child reads their piece of writing to you, comment on all the things you like about it. Encourage your child to

'have a go' (see next page) spelling a new word and then use a dictionary to check.

- If your child asks you to help them 'fix' their writing, work co-operatively with them using a checklist (see overleaf). Provide help if your child asks for it but leave final decisions about writing to the writer!

My try/ M'iarracht féin	My friend's reply/ Freagra mo chara

A grid like this can be used to help children make an attempt at spelling a word before an adult ('friend') replies by praising the attempt and offering help with the accurate spelling. Whether your child is writing in English and Irish, you can offer support and guidance by encouraging them to use the following checklist to make their work 'even better'. In doing so, you will not only help them develop essential editing skills but will promote their independence as they engage in the self-correction of their own work.

The questions used of course, will depend on the age and level of your child but may include some of the following;

Re-read your work and answer the following questions.

1. *Does my writing make sense?*
2. *Is the piece written in the correct order?*
3. *Have I used*
 - *the right structure (letter, message, report etc)*
 - *Capital letters when they are needed?*
 - *full stops at the end of sentences?*
 - *speech marks to show when someone is speaking*
 - *question marks at the end of questions*
 - *any other necessary punctuation e.g. commas, exclamation marks*
4. *Have I checked my spellings with a dictionary?*
5. *Have I used the same word over and over again?*
6. *Could I use different / better words?*
7. *If I were to read this piece of writing, would I enjoy it?*
8. *Did I try my best with this piece of writing?*

Maith thú! Give yourself a pat on the back for all your hard work!

Activities at home which can enhance writing skills

1. Modelled writing.

It is crucial that children are given opportunities to observe good models for writing. By allowing your child to watch you as you write for different purposes – lists, notes, letters etc., you are demonstrating the many aspects of the writing process for them and are also allowing them to see how each challenge is met and confronted. For example by thinking aloud, “Now what do I need to separate all the items on my shopping list”, “their awareness of the use of commas in writing develops and they can use this knowledge in the context of their own writing.

2. Alphabet activities

As your child’s develops an awareness of alphabet letters and the sounds they make, activities which reinforce this study of phonics can prove most beneficial in helping him/her to attempt the spelling of words. Consult with your child’s teacher to find out more about the approach used in school so that you can help reinforce the correct sounds at home. The following games can also be used to consolidate alphabetical sounds and concepts

Feicim le mo shúil beag, rud a thosaíonn le / I spy

Aibítír na nAinmhí /Animal alphabet

Áine Asal, Bearnaí Beach, Cathal Coinín srl.

3. Abairtí Amaideacha / Silly sentences

Trialacha Teanga / Tongue Twisters

Using the vocabulary generated by work on the alphabet, the children could also practice the composition of simple sentences by composing ‘Abairtí Amaideacha’/ ‘Silly Sentences’/ Tongue Twisters e.g. Encourage the children to suggest words which begin with ‘a’. Help them to produce a wide range of words to include verbs, nouns and adjectives before arranging these in a sentence.

‘Busy Betty baked beautiful butterfly buns’.

Bhailigh Beití bainne an bhó sa bhuicéad.

Clever Clare counted coins carefully

Chuir Conn ceapairí cáise sa chupán corcra.

4. Stretchy sentences.

Encourage children always to 'Stretch Sentences' or 'Sín scríbhneoireacht' so as to transform a basic, short sentence into a more extended and interesting sentence.

Help the children to apply the 5 'C's' (5 W's in English)

Cé?	Who?
Cad é?	What?
Cén uair?	Where?
Cén áit?	When?
Cad chuige?	Why?

e.g. **Chuaigh mé chuig an siopa. / I went to the shop**

By asking themselves the 5 C's they could 'stretch' this to '*Maidin inné, chuaigh mé chuig an siopa ar mo rothar le bainne a cheannach don bhricfeasta.*'

(translated and using the 5 'W's')

Yesterday morning, I went to the shop on my bike to buy some milk for the breakfast.

5. Another way to increase children's competence with sentence writing is to ask them to rearrange words so as to construct a sentence which makes sense.

mo chairde. súgradh Is maith liom dul amach ag le

Is maith liom dul amach ag súgradh le mo chairde.

kite windy day. like my I fly to on a

I like to fly my kite on a windy day.

(Make the children aware of clues in the sentence which may help them reorder the words.)

Can you see the full stop/capital letters? How might they help you to put the sentence in the correct order?

Tips to make sure that writing is an enjoyable experience!

1. Tell them how the videos and cartoons they love all started with the written word. Help them see that writing does not have to be laborious or boring!
2. Encourage them to look at all the different forms of writing in their environment – from their cereal packets to car registration plates, from teletext to road signs. Help them to gain a sense of ‘writing for a purpose’.
3. Establish a writing workshop at home, in their bedroom, or anywhere else they feel comfortable, where they can go voluntarily and experiment with a variety of writing tools
 - different colours and types of paper, different instruments pens, pencils, markers etc.
4. Help them find a pen-pal that they can write letters to or e-mail. Show them how we vary the style of our writing according to the audience for whom we write.
5. If your child enjoys writing, suggest submitting their stories / articles to a children’s magazine, news section or web-site. This will do wonders for their self-esteem and inspire pride in their work.

PHONICS
 Levels of Sound and Orthographic Knowledge
 ©McMurray S. (2011)

Sounds: Le What we hear Phonemes	Visual: Le What we see Represented by one letter (grapheme) e.g. 'b' and 'q' or 'n' the case of digraphs 2 letters e.g. 'sh' and 'oa'	Forms of knowledge	Level of sound	Essential for:	Teaching points
Onsets	Onsets include individual phonemes (e.g. p, t, b), blends (e.g. cr, bl) and initial consonant clusters (e.g. str, sp)	Onsets consist of alphabetic knowledge (phonemes) and orthographic knowledge (blends and clusters) Onsets are also referred to as intra-syllabic units . Onsets are the first part of the syllable up to the vowel sound. St/amp St = onset	Level 1 This level consists of fine grain sounds Onsets include fine and coarse grain sounds Level 1 = Fine grain (individual phonemes) Level 2 = coarse grain (consonant blends and clusters)	Decoding and encoding in the beginning stages of reading and spelling and decoding and partial encoding at the stage of multiple mappings.	Learning individual phonemes is important, however, some children with literacy difficulties find learning all individual phonemes, in advance of reading text and in the absence of some basic sight words, extremely difficult due to the de-contextualised nature of the activity. Long term memory depends on meaning for efficient retrieval. Also children with limited working memory capacity find it difficult to blend more than two sounds. By the time they get to the last sound in sequences of 3 or more the memory trace for the first sound(s) has faded away making blending an impossible task. Teachers will recognise children who have this difficulty. These children know the individual sounds but just can't blend them together to make words. Chunking is therefore essential for this group. Once children know their initial consonant sounds at level 1 (and not necessarily all sounds as this can place an inordinate burden on memory for some children) they should move quickly to identifying initial consonant blends to reduce the laborious task of taking each sound in turn. These initial blends and letter clusters should be recognised as unified units or chunks.
Rhymes ('rimes')	Final letter clusters in one syllabic words which include the vowel immediately preceding the final consonant(s) e.g. 'an', 'imp', 'ight	Orthographic Intra-syllabic unit (syllables are broken into two with the division coming after the initial consonant(s) and before the vowel sound e.g. stamp St/amp amp= rhyme	Level 2 Coarse grain (Level 1: There are a few fine grain rhymes e.g. 'ay' as in play)	Essential to reduce storage demands in long term memory and to reduce the demands in working memory. Rhymes are also essential for stabilising vowel digraphs, which have multiple mappings, but become stable within particular rimes (Adams, 1990:320) which in turn allows efficient storage in memory Adams, (1990:321).	1. These final letter clusters must be recognised as unified units or chunks. Primary age children with working memory difficulties find it difficult to retain and blend more than two sounds in memory. 2. Patterns and sequences which are consistent in sound and visual spelling pattern e.g. man, can, ran, tan etc, should be taught to facilitate the development of the mental lexicon (visual memory store for whole words and letter patterns). 3. Patterns and sequences should increase incrementally so that the demands on memory build up gradually. 4. It should also be remembered that word meanings and usage facilitate recall. Ensure that word meanings and usage are taught. This can be done effectively when teaching spelling. 5. When changing the sound at the beginning of a pattern to make a new word, do not create an artificial break in the word. Encourage children to hear the sound at the beginning that they want to change, then change the beginning sound saying the new word as a whole.

Syllables	Unified unit (cluster of letters) without a break in the sound	Orthographic 'Interesting' has 4 syllables fn/ter/est/ing	Level 3 Coarse grain	It is essential that children can recognise syllables for more efficient decoding unit encoding of multisyllable words.	It is important that children can hear the syllable division and clap out the syllables in a word. When identifying syllables in written words compound words are a good starting point as compound words can be broken into two smaller words e.g. bedroom. Examples of some rules for syllable division are 1) In a two syllable word where there are two consonants the same in the middle of the word and there is a vowel either side, then the word is divided between the two consonants e.g. rabbit = rab/bit. 2) When two consonants that are different are between two vowels then divide the word between the two consonants e.g. chapter chap/ter. There are some very good publications that cover all the rules of syllable division and provide practice activities.
Whole word	House, yacht, the, begin, complicated etc	Orthographic	Level 4 Coarse grain	Whole word or automatic sight word recognition is essential for reading fluency.	It is essential that children have some basic sight words to which they can anchor learning that is de-contextualised. This aids memory retrieval for individual sounds which themselves carry no meaning. Children can remember these sounds because they associate them with particular words. If decoding is required to recognise a word then it cannot be considered as level four i.e. automatic whole word recall.

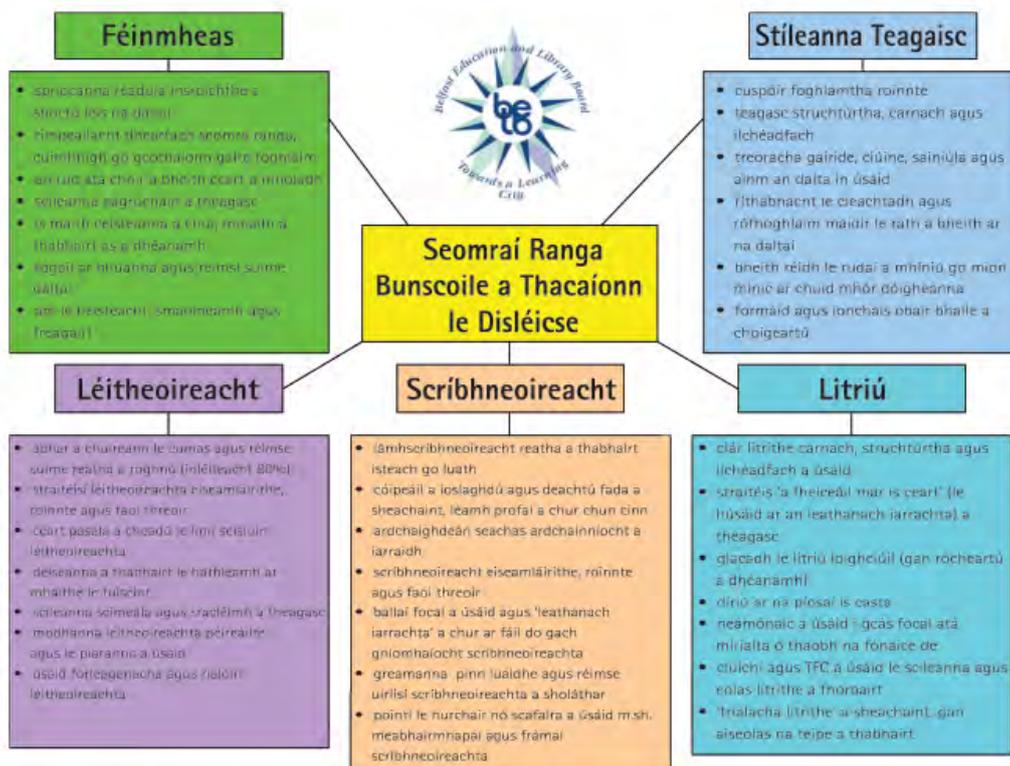
It should be noted here that using the term 'level' in this table does not refer to a sequence in development but rather to the size of the unit of sound.

©McMurray S. (2011)

Seirbhís Tacaíochta SpLD Pheiripitéach BELB

Straitéisí, athruithe agus coigeartuithe le tacú le forbairt seomraí ranga a thacaíonn le disléicse

Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Seirbhís Tacaíochta Peiripitéiteach BELB

Ni liosta deifnídeach iad na moltaí seo agus ba chóir cur leo de réir mar a fhorbraítear straitéisí agus coigeartuithe breise le freastal ar riachtanais daltaí i do sheomra ranga a bhfuil disléicse orthu. Eanáir 2011.

Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Féinmheas

- spriocanna réadúla insroichthe a shocrú leis na daltaí
- timpeallacht dhearfach seomra ranga, cuimhnigh go gcothaíonn gáire foghlaim
- an rud atá chóir a bheith ceart a mholadh
- scileanna eagrúcháin a theagasc
- is maith ceisteanna a chur, moladh a thabhairt as a dhéanamh
- tógáil ar bhuananna agus réimsí suime daltaí
- am le héisteacht, smaoineamh agus freagairt

Úsáideann seomraí ranga dearfacha:

- **Teanga an ratha:** léirigh muinín sna páistí maidir lena gcumas ratha, 'Tá a fhios agam go dtig leat'
- **Teanga an dóchais:** cruthaigh éiteas ina bhfuil sé inghlactha go ndeir páistí, 'Bainfidh mé triail as ach seans go mbeidh cuidiú de dhíth orm'...tacaigh leis seo le frásaí ar nós, 'Tig leat a dhéanamh' agus 'Cad é a chuidigh leat a dhéanamh?'
- **Teanga na féidearthachta:** tig le páistí bheith diúltach agus teorainn a chur lena gcuid iarrachtaí – 'Níl maith ionam ina cheann seo! Tacaigh leis an pháiste trí, 'Bhuel, bhí tú rud beag trína chéile, anois chífimid cad chuige' nó 'b'fhéidir nár mhíneadh mise mar is ceart é'

Tagann féinmheas ag páistí orthu féin trí

- Taithí a fháil ar: bród as a gcuid oibre, éiríonn leo máistreacht a fháil ar scil, deiseanna lena réimsí suime a chleachtadh.
- Ag fáil: aiseolas dearfach ó dhaoine ar tábhacht leo iad, moladh a thagann ó chroí, grá gan choinníollacha, tacaíocht agus glacadh.
- Ag mothú: cumasach, go bhfuil dúil ag daoine iontu, meas acu orthu, eolas acu ar a gcuid buanna, dóchasach faoin todhchaí agus fúthu féin.

Mar sin de...Coimhead! TIMTHRIALL NA TEIPE

Timthriall na teipe

Léirítear teip ar dtús trí bhreith duine thábhachtaigh

Labhair go dearfach le gach dalta i do rang gach lá. Beannaigh dóibh ar maidin agus fág slán leo gach tráthnóna.

Léirigh tríd an rólghlacadh an dóigh ar mhaith leat go dtarlódh rudaí.

Mo dhearmaid! Níor thug mé peann liom inniu. An dtiocfadh leat peann a thabhairt ar iasacht dom?

Eiseamláirigh iompraíocht dhearfach trí fháilte chroíúil chairdiúil a chur roimh gach duine a thagann ar cuairt i do sheomra ranga.

Dóigheanna le féinmheas a chothú:

- Cuidiú leo a gcuid buanna a aimsiú agus a aithint.
- Cuidiú leo réimsí suime a chothú.
- Gníomhaíochtaí seach-churaclaim a chur chun cinn agus tacú leo.
- Freagrachtaí cui a thabhairt dóibh sa seomra ranga.
- Cuidiú leo spriocanna réadúla a shocrú.
- Searbhachas, comparáidí, cáineadh a n-iompraíochta nó a n-éirime a sheachaint. Má bhíonn mí-iompraíocht acu, abair leo gurb i an iompraíocht nach maith leat, ní an duine.
- Cuidiú atá de dhíth orthu le scileanna a fhoghlaim a thabhairt dóibh.
- A gcuid oibre a chur ar taispeáint.
- Iad a spreagadh chun cáinte agus éisteacht leo.
- Straitéisí le plé le mothúcháin dhiúltacha a theagasc dóibh m.sh. 'féinchaint' – 'Tá a fhios agam go dtig liom seo a dhéanamh', rud éigin dearfach a shamhlú.
- Bheith ionraic agus oscailte. 'D'ainneoin na gconstaici agus na hoibre breise, éireoidh leat'.

<p>Marcáil dhearfach</p> <ul style="list-style-type: none"> • An fáth a bhfuil tú ag marcáil a chomhaontú leis na daltaí • A chur ar chumas na ndaltaí eagar agus luacháil a dhéanamh ar a gcuid oibre féin, trí thagairt siar chuig na critéir mharcála. • Marcáil le haghaidh feabhsúcháin, ionas go dtig le dalta foghlaim ón teip agus féinmheas a ardú; bheith sáinúil, baint a bheith ag an aiseolas leis an sprioc foghlama agus ceisteanna a chur ar an fhoghlaimoír. • Treoirínte nó leideanna sáinúla le haghaidh feabhsúcháin a thabhairt. • Cáineadh cuidiúil a chur idir dhá fhocal mholta. • Cur síos ar an obair seachas ar an duine. • Dícheadall chomh maith le gnóthú a mharcáil. 	<p>Triail a bhaint as</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dhá réalta agus mian nó Rath, Leid agus Smaoineamh. • Marcáil le dathanna difriúla: glas ar litriú, gorm ar ábhar. • Tic a thabhairt ar obair dhearfach. • Leideanna a thabhairt i mbolgáin cháinte. • Litriú a mharcáil trí thic a thabhairt do na litreacha cearta agus na roghanna a thabhairt. Ceartúcháin ar an taobh.... ní ar gach militríú, ach b'fhéidir ar an mhéid a theagasc tú. • Gné amháin a mharcáil agus a insint dóibh cad é atáthar a mharcáil .i. an litriú amháin nó an t-ábhar amháin.
---	--

<p>Deir an mhúinteoir</p> <p>Is maith liom Is maith liom Cad é faoi?</p>	<p>Deirimse</p>	
---	------------------------	--

<p>An rath a cheiliúradh trí:</p> <p>Obair a chur ar taispeánt</p> <p>Obair a thaispeánt do mhúinteoirí eile</p> <p>Obair a chur i leabhar ranga</p> <p>Obair a thaispeánt ar an chlár ratha</p> <p>Nótaí abhaile</p> <p>Teastais 'saor ó obair baile'</p> <p>Am órga (rogha na ndaltaí)</p> <p>Réimse duaiseanna (seachain na mílseáin!)</p>		<p>Cuir obair 'ar éirigh léi' i bhfráma pictiúir ar bhonn laethúil sa seomra ranga .i. leabhair iomlána, leatháin oibre, pictiúir srl.</p>
--	--	--

<p>Tacóidh scileanna feabhsaithe eagrúcháin le féinmheas</p>	<p>Tabhair seiciostaí pearsanta trealamh. Lipéadaigh gach sealús.</p>
---	---

<p>Déan monatóireacht ar dhea-úsáid na dialainne obair baile agus cinntigh tacaíocht tuismitheoirí le hé seo a dhaingniú.</p> <p>An soláthraíonn an scoil a dialann scoile féin?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ainm gach ball foirne • Rialacha scoile • Leagan amach na scoile • Uimhreacha gutháin na scoile srl.... <p>An mbaineann an scoil úsáid iomlán as an suíomh idirlín s'aici?</p>	<p>Taispeáin rialacha ranga agus tagair dóibh le linn ceachtanna.</p> <p>Cairteacha seiceála baile ar tháblaí aonair m.sh. Ar phacáil mé mo.....?</p>
---	---

<p>Úsáid ceamara digiteach i do sheomra ranga le</p> <ul style="list-style-type: none"> • Taispeántas gníomhaíochtaí in ord seichimh a dhéanamh. • Lipéid phictiúrtha de do chuid acmhainní a dhéanamh. • Treoracha a léiriú agus a mhaisiú. • Amchlár, rialacha srl. amhaire a dhéanamh agus a thaispeánt. • Amlíne ranga de ghníomhaíochtaí na scoilbhliana a dhéanamh. • Obair nach bhfuil ar taispeánt níos mó a thairfeadh. 	<p>Ná déan dearmad sa rang Dom cuigear!</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Súile ar an mhúinteoir 2. Cluas le héisteacht 3. Binn béal ina thost 4. Lámha socair 5. Intinn mhúscailte 	<p>Ríomhairí </p> <p>Tionól </p> <p>Ná bí buartha faoi threalamh dearmadta, bíodh rudai breise leat.</p>
---	--	---

Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Stíleanna Teagaisc

- cuspóir roinnte foghlama
- teagasc struchtúrtha, carnach agus ilchéadfach
- treoracha gairide, ciúine, sainiúla, ag úsáid ainm an dalta
- Is de chroí an ratha an cleachtadh agus an rófhoghlaim
- bheith réidh le rudaí a mhiniú go mion minic agus ar dhóigheanna éagsúla
- formáid agus ionchais obair baile a choigeartú

Is féidir áiseanna amhairc a úsáid le cur le heolas ar dhóigh thréan amhairc. D'fhéadfadh gothaí nádúrtha gnúise, úsáid pictiúr, fiseán nó DVD a bheith i gceist chomh maith le pictiúir breactha ar smeach-chairt, úsáid chlár bháin idirghníomhaigh, naisc idirlín, úsáid réad fíor, úsáid do mheabhairmhapa féin, sreabhchairt agus amlínte ar an chlár.

- Idirdhealú:**
- **Ionchur:** Dréimire deacrachta taisc, rogha tasc, 'Caithfidh, ba chóir, thiocthadh
 - **Tacaíocht:** Cá mhéad atá le tabhairt? Cé a thabharfadh? Roghanna foghlama
 - **Toradh:** An dóigh lena chur i láthair. Marcáil, cad é atá le marcáil? An méid atá le cur i láthair.

Bíodh na torthaí foghlama soiléir

Inniu, táimid ag foghlaim faoin dóigh le...

Tá mé ag foghlaim faoin dóigh le....

.....

.....

Táimid ag foghlaim ...

An rud atá mé a iarraidh....

Ceangail an fhoghlaim

Cad é a d'fhoghlaim muid inné faoi...?

Seachtain ó shin, d'fhoghlaim muid...

Ag iarraidh rud éigin a fhoghlaim gan an pictiúr mór, is ionann sin agus míreanna mearaí a dhéanamh gan an pictiúr ar an bhosca.

Úsáid comrádaí staidéir

Smaoinigh, beirt ag roinnt

Bris tascanna anuas ina gcéimeanna beaga a bhfuil ciall leo.

D'fhéadfadh úsáid bhreise ábhar coinréiteach a bheith de dhíth in ábhar amháil mata. Cead acu cuntas ar a méara.

Bíodh sosanna agus aclaíocht inchinne agaibh. Cuir uisce ar fáil.

Teagasc, cleacht agus úsáid seach-straitéisí: ríomhairí glúine, deachtafóin, closleabhair, litreoirí, leagan achoimrithé d'úrscéalta, léitheoir scáileáin.

Seiceáil leagan amach na suíochán sa rang: An dtig leis an pháiste tusa agus an clár/leideanna amhairc a fheiceáil? Cuir an páiste ina s(h)uí áit a dtig leat cuidiú leis/léi agus teagmháil réidh súl a dhéanamh leis/léi. Is féidir grúpáil de réir taisc, ní gá grúpáil de réir leibhéil litearthachta.

Roghanna Céadfacha

Amhairc	Éisteacht	Tadhall	Cinéistéiseach
			
Téacs a léamh	Monalóg a chluinstin	Tadhall	Luail fhisiceach agus gluaiseacht sheachtrach
Léaráidí, pictiúir agus lomhánna a fheiceáil	Éisteacht le plé agus bheith páirteach ann	Láimhseáil	Luail inmheánach i. mothúchan, dea-mhothú faoi mhúinteoir nó faoi ábhar
Radharc inmheánach i. samhlaíocht	Féinchaint agus dialóg inmheánach	Ionramháil	

Bímis ag caint!

Cuireadh na páistí an méid atá le déanamh acu in iúl. Cuir an ghné seo chun cinn le linn gníomhaíochta, ceadaigh caint chomhoibritheach. Spreag na páistí le ceisteanna a chur.

- Tabhair am dóibh le smaoinreamh
- Iarr orthu ceisteanna a smaoiníonn siad orthu le cur ort ag an deireadh a chur ar 'phoistíní'.
- Freagair go dearfach do cheisteanna agus do fhreagraí araon.

Is maith le foghlaimeoirí amhairc:

Riomhairí, Teilifís, Cluichí cláir, Pictiúirleabhair, irisleabhair, Leideanna amhairc léitheoireachta Pinn dhaithe/líniócht Cruthanna focal Sreanga litreach fónaice amhairc Luaschártaí Rianú

Is maith le clos-fhoghlaimeoirí:

Treoracha béil Plé, piar agus grúpa Leabharthéipeanna, amhráin, rímeanna Ag éisteacht le scéalta á léamh ag an mhúinteoir Drámaí Riomhaire Fónaic

Is maith le foghlaimeoirí cinéistéiseacha:

Gníomhaíochtaí praiticiúla Gníomh fisiciúil Gníomhaíochtaí láimhe Dráma a dhéanamh de scéalta Gearr agus greamaigh Litreacha maighnéadacha Clár bán Riomhaire

Tabhair treoracha soiléire:

1. Má bhíonn cuid mhór eolais nó treoracha le tabhairt agat, bris anuas ina 'giotaí beaga' iad, ag glacadh sosa idir gach giota óir is deacair giotaí móra fada a phróiseáil.
2. Abair rudai san ord ar mhaith leat iad a bheith déanta.
3. Gearr anuas ar an mhéid a deir tú. Léiríonn torthaí taighde gur daoine fásta a bhíonn ag caint 90% den am i rang. Is rídheacair ag duine óg ar a bhfuil displéice é seo a láimhseáil.
4. Má labhraíonn tú níos fadálaí, tabharfaidh daltaí freagraí níos faide agus beidh faill acu níos mó a rá.
5. Seachain abairtí casta ar nós, 'cuir an ceann a shíl tú a bhí ann in aice leis an cheann is mó ná é'.
6. Cuir an comhrá chun cinn: Déan trácht ar an rud atá siad a dhéanamh, glac sos agus in áit ceist a chur, cuir an comhrá chun cinn 'Chím gur roghnaigh tú an leabhar sin. An bhfuil eolas agat ar an údar?'
7. Glac sos i ndiaidh ceist a chur – in áit spás folamh a bheith agat, tiontaigh agus scríobh rud éigin ar an chlár nó abair, 'beidh mé ar ais chugat ar ball le freagra a fháil'.

Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléisce

Léitheoireacht

- ábhar a chuireann le cumas agus réimse suime reatha a roghnú (inléiteacht 80%)
- straitéisí léitheoireachta eiseamláirithe, roinnte agus faoi threoir
- ceart pasála a cheadú le linn seisiúin léitheoireachta
- deiseanna a thabhairt le hathléamh ar mhaithe le tuiscint
- scileanna scimeála agus sracléimh a theagasc
- modhanna léitheoireachta péireáilte agus le píaranna a úsáid
- úsáid forleaganacha agus rialóirí léitheoireachta

Ceadaigh am breise óir tá a oiread dua a caitheamh ag cuid mhór daltaí ar a bhfuil disléisce leis an scríobh a dhíchódú nach bhfuil siad ábalta an méid atá léite acu a thuiscint. Léigh leo nó éisteadh siad le leabhair chainte/éisteachta. Ná glac leis go **bhfuil a fhios** ag daltaí cén stíl léitheoireachta ata de dhíth le cur le tascanna éagsúla:

- ceisteanna scrúduithe
- léamh le fíricí a bhaint as
- eolas sonrath ar leith
- forbhreathnú ginearálta
- pléisiúr

Cinntigh go bhfuil páiste ar a s(h)uaimhneas maidir le léamh os ard leis an rang. Más féidir, tabhair deiseanna dóibh cleachtadh/ ullmhú roimh ré nó tabhair cead pasála dóibh.

Is próiseas casta an léitheoireacht inar gá inniúlacht ar an iomad scileanna. Baineann sé le bogadh ó choincheapa cló go dtí na bunscoileanna meicniúla atá de dhíth le litreacha agus focail a léamh go dtí scileanna a bhaineann le ciall focal, abairtí, paragraf agus caibidil a thuiscint. Is ar luas difriúil a bhogann páistí agus iad ag forbairt na scileanna seo agus bíonn cumas éagsúil acu agus iad ag dul i ngleic le gach céim. Is cuidiú iad an teagasc éifeachtúil, an tacaíocht leanúnach agus an díanseasmhacht sa phróiseas seo. Níl córas foirfe ar bith ann nó dóigh cheart amháin le léitheoireacht a theagasc do léitheoirí atá ag streachailt ach caithfidh an dea-theagasc díriú ar gach réimse léitheoireachta, má tá sé le bheith éifeachtúil:

- Feasacht Fóineolaíochta
- Fónaic léirchórasach
- Straitéisí díchódúcháin
- Aithint focal (analach, comhthéacs, focail armhínicíochta)
- Siollúchán/briseadh ina ghiotaí
- Líofacht léitheoireachta
- Eolas focalstóir
- Tuiscint

Le haghaidh tuilleadh eolais ar thacaíocht indibhidiúil, léigh 'The Dyslexia Checklist: a Practical Reference for Parents and Teachers, Sandra F Rief, Judith M Stern. ISBN 978-0-470-42981-5

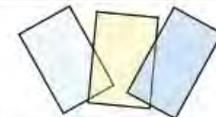
Le deacrachtaí amhairc a íoslaghdú

Tabhair fótachóip de do nótaí agus déan leatháin oibre soláite trí

- iad a dhéanamh soiléir, simplí, agus dea-leagan amach orthu.
- Folliú a sheachaint nó d'fhéadfadh scríbhneoireacht dhoiléir a bheith mar thoradh air, úsáid cló trom nó dathanna nó an dá chuid.
- Méid cló 12 nó 14 ar a laghad a úsáid agus spásáil 1.5.
- Croiphictiúir a úsáid le sos a thabhairt do na súile.
- Pictiúir nó siombailí a chur isteach le cuidiú leis an fhoghlaimoir naisc agus ceangail a dhéanamh leis an téacs agus lena gcuid eispéireas féin.
- Croífhocail a chur i mbosca acoimre, le cur ar ehumas an léitheora smaoineamh a fháil ar an pointe boise.
- Barraíocht athruithe clónna a sheachaint. Clónna a roghnú a thaitníonn le páistí ar a bhfuil disléisce agus Times New Roman a sheachaint .i. Arial Comic Sans Trebuchet Verdana Tahoma SassoonCRInfant
- Más féidir, dath, neamhlonrach nó páipéar nach bhfuil róchaol a úsáid.
- Téacs a choinneáil éagothrom agus gan bheith comhfhadaithe, fágann sé sin gur fusa rianú (tracking) ó líne go chéile.

Úsáid páipéar daite agus cúlraí daite ar chur i láthair ar an chlár bhán.

Cuir réimse forleaganacha trédhearcacha ar fáil.

Coinnigh an suíochán amach as solas díreach na greine agus ar shiúl ó sholas fluaraiseach nó coigeartaigh an solas sa seomra ranga.

Comhad Acmhainní Sainriachtanais Oideachais AG LÉAMH, AG SCRÍOBH AGUS AG LITRIÚ DO PHÁISTÍ A BHFUIL SRO ACU

Tabhair treoir mhaith do thuismitheoirí ar an dóigh le tacú lena gcuid páistí agus iad ag léamh (Amharc an rannán a bhaineann le tacaíocht do thuismitheoirí). Tá cuid mhór tacaíochta do thuismitheoirí ar fáil ar an idirlíon. Amharc an liosta suímhanna idirlín a bhfuil tagairt dóibh.

Cuir straitéisí tacaíochta léitheoireachta ar taispeáint sa seomra ranga, i ndialanna obair baile agus i leabhráin taifead léitheoireachta.

Cad é mar a léimid focal nach bhfuilimid cinnte de...?

Ar dtús, smaoinigh ar:
An leabhar nua é seo atá tú a léamh?
An bhfuil pictiúir nó teideal ar bith ar an chlúdach tosaigh?
An bhfuil leideanna ar bith ar na chéad leathanaigh?

Ansin, amharc níos géire ar an fhocal agus... bain triail as:

1. Amharc ar phictiúr le tacú le do rogha
2. Abair an chéad fhuaim **s**
3. Abair gach fuaim **s r á i d** **sráid**
4. Cuir na siollaí le chéile tuis / mi / theor
5. Léigh ar aghaidh 'Bhí sráid fhada chaol romham'
6. Smaoinigh, an bhfuil ciall leis seo....
7. Gabh siar, seiceáil agus cóirigh!

Le tacú le léitheoireacht agus tuiscint

I do sheomra ranga, féach le:

Lipéad a chur ar an trealamh uile le pictiúir chomh maith le focail.

Gan rudaí a bhogadh thart.

Léaráidí a chur ar fáil le cuidiú le daltaí cuimhneamh ar fhocalstór agus ar théarmaíocht eolaíochta.

Trealamh a **thaispeáint agus a ainmniú** nuair a bhíonn treoracha á dtabhairt nó coincheapa úra á minniú.

Cruthaigh mataí cuidithe agus coinnigh iad ar mhéaróg chuimhne ina dtaispeáint ar cniár bán idirghnómhach i seomra ranga ar bith. Le tacú le focail dhearra a léamh le linn gníomhaíochtaí éagsúla scríbhneoireachta.

Le tacú le léitheoireacht agus le sain-fhocalstór ábhair a thabhairt isteach agus a chleachtadh agus, nuair is féidir, leideanna grafacha a thabhairt. Cuir póstaear ar ballaí an tseomra mar chur i gcúimhne i rith ama ar fhocalstór, ar chomharthaí agus ar fhoirmlí matamaitice. Liostaí croífhocal, liostaí focal faoi choinne scríbhneoireachta agus teasáras.

Inné an Luan.

Tagann an Luan i ndiaidh an Domhnaigh.

Tháinig Pól i mo dhiaidh.

$-$ deachaidh	$+$ sáraitheas	\times sáraitheas	\div sáraitheas	$=$ sáraitheas
\neq ní híreann	\approx sáraitheas	\rightarrow sáraitheas	\equiv sáraitheas	∇ ní híreann
\pm sáraitheas	\leq sáraitheas	$>$ sáraitheas	\geq sáraitheas	$<$ sáraitheas

Leigh ceisteanna os ard ina ngiotáil mar chuidiú le ciall a bhaint astu agus le cuimhne ghearrthéarmach.

Má tá tú ag iarraidh ar pháistí cóipeáil nó léamh os ard ó chlár, smaoinigh ar scríbhneoireacht de dhathanna difriúla a úsáid ar gach líne nó réaltaí daite ag tús agus ag deireadh abairte. Cuidíonn sé seo leo gan a n-áit a chailleadh agus, i gcás daltaí áirithe fágann sé an rianú níos fusa.

Sheol an long trasna na farraige.
Tháinig sí i dtír ar oileán.
Chuaigh na mairnéalaigh ar cuairt.

- * Sheol an long trasna na farraige. *
- * Tháinig sí i dtír ar oileán. *
- * Chuaigh na mairnéalaigh ar cuairt. *

TRIAIL CÚIG MHÉAR

Roghnaigh leabhar le léamh. Oscail sa lár é. Léigh síos tríd an leathanach agus ardaigh méar ar gach focal ar an leathanach nach dtóg leat a léamh.

Méar ar bith nó méar amháin:
Is furasta duit an leabhar seo a léamh. Bain sult as!

Dhá mhéar:
Tá an leabhar seo díreach i gceart duit. Léigh leat!

Trí mhéar:
Tá an leabhar seo dúshlánach duit ach b'fhéidir go mbainfeá sult as. Féach leis!

Céithre mhéar:
Tá an leabhar seo an-dúshlánach duit. Léigh le páirtí é agus/nó biodh foclóir agat.

Cúig mhéar:
Is dócha go bhfuil an leabhar seo ró-dheacaí. Léigh am éigin eile é nó léigh é le duine fásta a chuidíonn leat.

Éireann	Saibhreas	Óró	Géinealach
Mionna na bliana: Eanáil Feabhra Máire Aibreán Bealtaine Meitheamh Iúil Lúnasa Aibreán a Gheibhinn Fómhaire Deireadh Fómhaire	Láithre na seachtaine: Láin Máire Ondas Deoras Aine Séadar Deoras	Na blianta: Aibreán Máire Aibreán Deoras Aine Séadar Deoras Máire	Na blianta: Aibreán Máire Aibreán Deoras Aine Séadar Deoras Máire

Tabhair isteach gníomhaíochtaí léitheoireachta péireálte, roinnte agus piar mar chleachtadh breise, le líofacht a fheabhsú, cuidiú le tuiscint agus muinín a chothú . Tag: www.dyslexiascotland.org

Is dóigh iontach maith na leabhair i gclos/normáid le téacs a rochtain as leabhair atá a gcuid piaraí a léamh: leabhair ípad, Calibre Audio library, www.listeningbooks.com, podchraoladh, www.browsealoud.com

Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Scribhneoireacht

- peannaireacht reatha a thabhairt isteach go luath
- cóipeáil a ioslaghódú agus deachtú fada a sheachaint, léamh profaí a chur chun cinn
- ardchaighdeán seachas ardchainníocht a iarraidh
- scríbhneoireacht eiseamláiríthe, roinnte agus faoi threoir
- ballaí focal a úsáid agus 'leathanach iarrachta' a chur ar fáil do gach gníomhaíocht scríbhneoireachta
- greamanna pinn luaidhe agus réimse uirlisí scríbhneoireachta a sholáthar
- pointí le hurchair nó scafalra m.sh. meabhairmhapai agus frámaí scríbhneoireachta

Is féidir peannaireacht dalta a fheabhsú agus tacú léi trí:

- A scileanna mínluaile a fheabhsú trí dheaslámhacht agus neart matánach ina lámha a fheabhsú.
- A léargas amhairc agus a scileanna próiseála a fhorbairt .i. trí rianú, spota go spota, lúbraí, páipéar lineach, mionsamhlacha 3T de litreacha, ciúnna do dheas/clé srl. a úsáid.
- An méid atá de dhith ort a eiseamláiriú, a thaispeáint agus a insint do na daltaí.
- Uirlisí agus ábhair chuí scríbhneoireachta a chur ar fáil .i. greamanna pinn luaidhe, rialóirí, fánáin scríbhneoireachta, suíocháin chuí agus próisealáin focal.

Trína chéile i leith clé/deas
Seo mo lámh
chlé, déanann
sé an
cruth L

b atá deas
ag deasóg

níl d ciotach
ag ciotóg

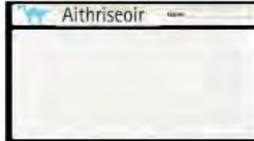
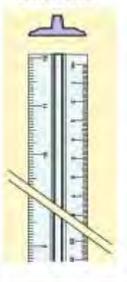
Abair 'Hubba Bubba'
Scriobh 'h' agus ansin
druid é le 'b' a
dhéanamh

h → b

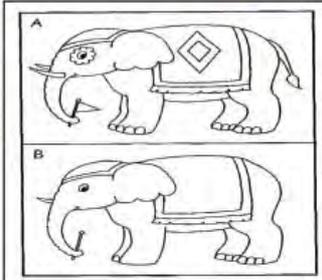

bád

Rialóir

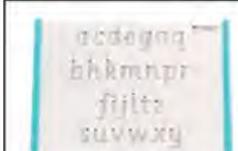
Aimsigh an difear, lúbraí

Déan an 2 phictiúr mar an gcéanna.

Áirítear ar Ghníomhaíochtaí le neart agus deaslámhacht a fheabhsú:

- Cleachtaí ar neart gualainne, sciathán agus lámh
- Gníomhaíochtaí clár pionnaí, iallacha, coirniú agus fuála
- Togáil Lego/naisc
- Liathróidí fáiscthe
- Cluichí: Bataí a Thógáil, sórtáil amaithe cruthanna

Cláir thraidisiúnta
ABC agus cláir reatha
inghlanta. Cláir
inghlanta líneacha
déthaobhacha.

Roghnaigh an leibhéal ceart le gníomhaíochtaí scríbhneoireachta a fhorbairt trí dhul chun cinn, m.sh.

- Pictiúir a shórtáil
- Pictiúir a mheaitseáil le focail
- Pictiúir a chur in ord seichimh
- Pictiúir agus focail a chur in ord seichimh
- Pictiúir a mheaitseáil le habairtí
- Abairt a scríobh thíos faoi phictiúr

An dóigh leis na nithe seo a dhéanamh a theagasc go follasach

- Meabhairmhapáil, gréasáin damháin alla le pictiúir, focail agus abairtí a úsáid, sreabhchairteacha a dhéanamh agus gníomhaíochtaí cloze a chomhlánú.
- Pointí le hurchair agus réimse frámaí scríbhneoireachta a úsáid.
- Téip, fiseán nó cuachtphointe a úsáid le haghaidh scéil.
- Stileanna éagsúla scríbhneoireachta a úsáid ag brath ar an lucht léite agus dánta de stíleanna difriúla a scríobh.

Le cuidiú leat teorainn a chur le héilimh na scríbhneoireachta, ceadaiigh úsáid roghanna eile.

- Ceistiú béil, 'Labhair faoi' nó caint a thairfeadh
- Pointí le hurchair, léaráidí/léarscáileanna lipéadaithe
- Cineálacha réad/ réada a mheaitseáil le lipéid
- Sreabhchairteacha/meabhairmhapáil/gréasáin damháin alla
- Mionsamhlacha/pictiúir/póstaeir 3T, 2T
- Drámaíocht: rólghlacadh
- Úsáid próiseáil focal a chur chun cinn
- Freagraí a aibhsiú/chiorclú/tic a chur leo
- Cluichí a chumadh leis an fhoghlaim a athneartú.

Tabhair neart ama leis an scríbhneoireacht a chomhlánú.

Teagasc próiseáil focal, cuir úsáid ríomhairí glúine agus alpha smarts chun cinn

Scileanna léite profaí a theagasc

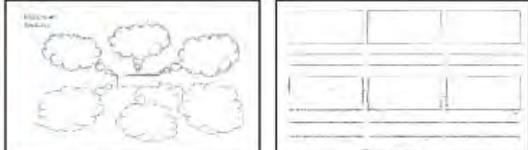
Úsáid C.A.P.A.L.L. seiceáil

Ceannlitreacha
 Fágtha AR lár
 Poncaíocht
 Agus
 Litrígh
 Leat

Poncaíocht de réir cluaise!

An bhfuil an chuma cheart air nuair a léann tú é?

Má bhíonn tú ag úsáid gníomhaíocht cloze bíodh na focail ann fosta:

Power,
 Organise,
 Write,
 Edit,
 Redraft

POWER

Fill in the missing words
 My Twin Brian

I have an _____ twin. His name is Brian. When he was a small _____ he got into an _____ or trouble. Being absent makes _____ for things that he did because he got into all sorts of _____.

One day _____ a very short time we left home. He made me _____ with the shopping and cut some of my hair. _____ to be _____ in the road when you are only _____.

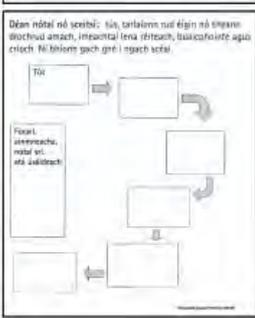
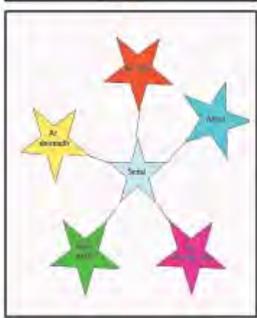
He went to get _____ called Clary. One day he thought Clary was a school. Clary decided to follow me _____ out of the road. He then read to _____ and I began every child in the school. I was very _____ when I read and even over his _____ I got into trouble. I read with Mrs. Williams our teacher. I got the letters for being _____ to read.

The day after when when when when when a very early she decided to call me _____ I was to add one or two lines _____ those who he thought it would be the equivalent to me, that he wanted to give her a bit of a _____ the weekly _____ with about. That night when was a certain light. I was very happy.

Eventually Clary had to _____ want to be the very thing. He promised he would be kind and respectful that he would be nice to me and he would be _____ what a terrible child he was. But now _____ to a girl my best friend!

Identical _____ kinds, identical _____ some more for the _____ like _____ spoken _____ instead _____ Brian _____ instead _____

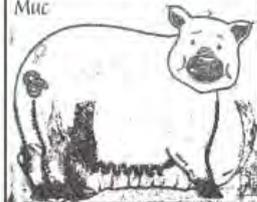
© 2004 by Mrs. David F. Jones. 002-070. April 2004

Nuair a bhíonn páiste ag scríobh:

- Úsáid 'poistín' le litriú a thabhairt
- Ceadaiigh 'leathanach iarrachta'
- Bíodh clár inghlanta ar aghaidh láimhe
- Úsáid litreoirí
- Ceadaiigh úsáid stiallacha aibtre le foirmiú litreacha a dhearbhu.

Úsáid creata le smaointe a struchtúir le linn na gcéimeanna deiridh oibre nó leis an fhiosa deiridh oibre a chur ar taispeáint.

Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Litriú

- clár litrithe carnach, struchtúrtha agus ilchéadfach a úsáid
- straitéis 'a fheiceáil mar is ceart' (le húisáid ar an leathanach iarrachta) a theagasc
- glacadh le litriú loighciúil (gan rócheartú a dhéanamh)
- díriú ar na píosaí is casta
- neamónaic a úsáid i gcás focal atá mírialta ó thaobh na fónaice de
- cluichí agus TFC á úsáid le scileanna agus eolas litrithe a fhorbairt
- 'trialacha litrithe' a sheachaint, gan aiseolas na teipe a thabhairt

Úsáidtear na cainéil chéadfacha uile sna móid ilchéadfacha próiseála eolais le go n-uasmhéadaítear spreagadh na gceangal agus na cuimhne. Is cuidiú iad lena chinntiú go nglactar isteach agus go stóráiltear eolas.

Is annamh an litriú comhsheasmhach ag dalta ar a bhfuil disléicse. Mar sin de, ní cuidiú ar bith dóibh é, 'iarraidh orthu focail a 'chóipeáil' arís is arís eile. Tabhair modh struchtúrtha dóibh le druileáil a dhéanamh agus le focail a chleachtadh ar bhonn comhsheasmhach. Inis dóibh faoi straitéisí a bhaineann le focail atá mírialta nó ciotach trí theacht ar an dóigh is fearr a fhóireann dóibh féin.

Le litriú (agus léitheoireacht) éifeachtúil a chur chun cinn, moltar clár córasach, carnach agus struchtúrtha fónaice le córas fuaime an Bhéarla agus na Gaeilge a theagasc do dhaltai. Dá fheabhas an tuiscint atá ag múinteoir ar struchtúr an dá theanga, is amhlaidh is fearr iad i mbun tacaíochta dá gcuid daltaí ar bhfuil disléicse. Cinnteoidh cur i bhfeidhm cur chuige tréan ilchéadfach i leith teagasc clár ar bith fónaice go neartófar scileanna litrithe, m.sh. úsáideann Seirbhís Tacaíochta SpLD Peiripitéiteach BELB Clár Litrithe Have a Go! agus Ábhair Thacaíochta Sound and Words do na daltaí siúd a bhféadfaí tacaíocht agus athdhaingniú breise agus cleachtadh litrithe a bheith de dhíth orthu.

Féach acmhainní.

<p>Ní chiallaíonn 'Amharc' spléachadh gasta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Siombail na litreach a mheitseáil le fuaim. • Codanna d'fhocal atá ar eolas cheana a aithint, 'teach', 'nach', 'deoch'. • Codanna suimiúla, éasca d'fhocal a aithint agus a aibhsiú, 'Seán', 'milseán'. • Fócas ar struchtúr focail (iolra, réimír, iarmhír, fréamh agus foircinn). • Pictiúr a tharraingt le cuimhneamh ar an chuid dheacair nó ar fhocal deacair. • Focail bheaga i bhfolach taobh istigh d'fhocal fada a aithint. • Amharc ar an fhocal, glac pictiúr de i d'intinn, ansin samhlaigh é ar bhalla bán. • Spreag daltaí le tacaíocht a lorg ó bhalla focal an range. 	<ul style="list-style-type: none"> • Na fuaimeanna a rá agus an áit a bhfuil na fuaimeanna sa bhéal a mhothú • Na fuaimeanna a rá agus amharc sa scáthán leis an áit a ndéantar iad a fheiceáil. • An focal a rá agus tú ag amharc air • Na siollaí aonair a chnagadh ar thábla agus tú á rá • Litreacha nó fuaimeanna focal a chanadh • An focal a rá mar a litrítear é seachas an fhuaim, m.sh. barr-ai-och-t • Guthanna difriúla a úsáid, m.sh. pearóid, róbat agus Meiriceánach. • Scriobh an focal mar a deir tú é, ach 'é a fheiceáil mar is ceart'. An bhfuil an éagsúlacht cheart agat? 	<p>Is den riachtanas an dea-éisteacht</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eiseamláiríonn an múinteoir agus déanann daltaí fuaimeanna fíora • Daltaí ag meitseáil na fuaime le siombail litreach • Fuaimeanna a chumas a chleachtadh le focail a tháirgeadh ó bhéal (caint na léitheoireachta) • Focal a shneadh agus a bhriseadh anuas a chleachtadh (caint litrithe) • Ionramháil focail a chleachtadh, m.sh. cad é 'teach' gan an 'te'? • Idirhealú idir fuaimeanna, m.sh. 'fa' agus 'bhea' • Na fóinimí a chnagadh ar thábla le méara, ag tosú leis an ordóg (LD) agus lúidin (LC) • Rimeanna a chleachtadh, m.sh. ball, thall, anall. • Aimsigh an ceann corr: m.sh. teach, isteach, amúigh. • Éist le bunús focal (word origins). 	<ul style="list-style-type: none"> • Na focail/litreacha a rianú le méar ar ghreanpháipéar nó ar ghaíneamh. • Na focail a thógáil le cártaí litreacha adhmaid, plaistigh, cúir (measctha agus fuaim ar lár). • Scriobh agus athscríobh ar chlár inghlanta, ag úsáid script reatha. • Tarraingt thart ar chruth an fhocail iomláin. • Na siollaí a mhothú faoi do smíg, míreanna mearaí d'fhocal atá níos faide. • Focail nó codanna d'fhocail a scríobh le dathanna difriúla. • An focal a scríobh 'sa spéir'. • Codanna deacra a aibhsiú, diaidh, bhfaighidh, rogha. • Cruthanna litreacha a dhéanamh i gcorpoideachas.
<p>Úsáidtear céadfaí nasctha i roinnt gníomhaíochtaí, a dhéanann ceangal láidir do dhaltai.</p>			

Ballaí éifeachtúla focal a chruthú le tacú le litriú

1. Ós rud é go gcuimhnítear ar fhocail, ar dhóigh, as an chuma atá orthu.
2. Seachain úsáid ceannlitreacha (ach le hainm dílis) óir ní fheiceann siad cuma uathúil an fhocail
3. Úsáid pictiúir, grianghraif, siombailí le focal a léiriú.
4. Aibhsigh, folainigh, cuir cló trom nó dath ar an graiféim chiotach taobh istigh d'fhocal.

Cruthaigh pírimid scríbhneoireachta le tacú le litriú le haghaidh scríbhneoireachta. Is féidir pírimid Ros Wilson a íoslódáil ag www.andrelleeducation.co.uk

- Focalstór
- Ceangail
- Oscailtí
- Poncaíocht

UISCE X
Uisce X
uisce ✓

We wear a watch to tell the time

The children watch T.V.

tr

to

Ceartfhoirmiú litreacha, pictiúir agus comhthéacs a úsáid le tuiscint agus litriú 'focal' a fheabhsú.

Ceangail fuaim le leid amhairc

 é	 ae	
cé	lae	beidh
fé	strae	mbeidh
gé	tae	
hé		
pé		
ré		
sé		
té		

Búú! arsa an taibhse

teach
amach
isteach

A Chara

Cuir néamónaic ar taispeánt le focail mhírta nó neamhghnácha a litriú. Spreag daltaí lena gcuid féin a chumadh lena gcur ar taispeánt ar an bhalla focal.

Cruthaigh póstaer faoi choinne 'fuaimeanna' agus litriú dífriúil nó neamhghnách.

Úsáid réimse gníomhaíochtaí meaitseála, focalchuardach, cluichí boird, ríomhchlár le tacú le scileanna litríthe.

island

An island is land with sea around it.

An Aimsir

an-te	cletha sneachta	grían	sloítha
anfa	connáilte	gráimhar	sneachta
baile	cur	leac oighir	spéir
báisteach	dóite	leoilíne	tais
bráite	frithbaine	marbhánta	línreach
brothallach	fionnuar	néal	lín
ceathach	fiucht	oighear	loineach
ced	fuair	plúchadh	tuille
ceomhr	gála	reilte	tuar ceatha
ceobháiseach	geath	scamail	
cineaita	gaofar	scamallach	
cith	garbh	síoc	

Cuir sainliostaí focal ar fáil ach dul chuig www.smartkids.co.uk

Watch Out! Watch Out!
I can see a witch about

was
wand
want
what
wash
swan
swap
swamp
watch
water

The wicked witch casts a spell on a and turns it into the sound 'o'.

Úsáid teanga ru feidirtheachta:

'Focal iontach é sin, an scríobhfaidh mé duit é?'

'Brisfidh mé anuas ina shiollai duit é, an bhfuil tú réidh?'

'Bain tusa triail as agus cuideoidh mise leat.'

'Sin focal doiligh, cuideoidh mé leat.'

Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléisce

Tacaíocht do Thuismitheoirí

Is den riachtanas an dea-chumarsáid idir múinteoirí agus tuismitheoirí.

Is cuid riachtanach iad na tuismitheoirí den fhoireann a bhíonn ag obair le páistí ar a bhfuil disléisce. Braithfeann siad ortsa mar mhúinteoir ranga straitéisí a thabhairt dóibh le tacú le foghlaim a gcuid páistí.

- Cuidíonn siad leis an léitheoireacht sa bhaile agus tacaíonn siad le hobair baile.
- Faigheann siad tacaíocht ó ghníomhaireachtaí seachtracha .i. súileolaithe, teiripeoirí saothair, teiripeoirí urlabhra agus teanga.
- Tugann siad spreagadh do pháiste ar deacair leis/léi an fhoghlaim.

Spreag tuismitheoirí le tacú leis an léitheoireacht trí chuid de na straitéisí agus gníomhaíochtaí cuí seo a leanúint. Cuidigh leo gan barraíocht a bhrú ar a gcuid páistí le míniúcháin agus ceisteanna a dtig leo drochthionchar a imirt ar athchuímhneamh agus ar thuiscint. Níor mhaith le tuismitheoirí tasc strusmhar a dhéanamh den léitheoireacht. Is cur chuige céilli cothrom atá de dhíth i dtaca leis an léitheoireacht a theagasc, a chleachtadh agus a chur chun cinn ar dhóigh thaitneamhach.

ROIMH LÉAMH: Amharc ar an leathanach teidil agus pléigh ábhar féideartha an scéil. Cuir an scéal i láthair, mínigh focail neamhghnácha ar bith atá ann, tabhair achoimre gairid ar an scéal, cleacht díchódú roinnt focal atá rialta ó thaobh na fónaice de agus imir cluichí focal. Seachain léiriú díomá trí do ghuth nó do chomharthaíocht choirp. Ní bhíonn a dhath de mhoill ar léitheoir atá ag streachailt an díomá a mhothú agus tig le timthriall na teipe tosú as sin.

AGUS SIBH AG LÉAMH: Ag na hamanna cuí, cuir ceisteanna, dírig ar na carachtair sa scéal, an méid a mhothaíonn nó a deir siad. Cad iad príomhimeachtaí an scéil? Cé a dúirt cad é? Cá háit a ndeachaigh siad? Cad chuige ar tharla sin? Cad é do bharúil? larr ar an pháiste an chéad rud eile a tharlóidh a thuar. Measc na roghanna léitheoireachta: léigh don pháiste agus é/lí ag leanúint an téacs, léigh an téacs in éineacht leis an pháiste, roinn an téacs de réir abairte, paragraif, leathanaigh. Tabhair deis cleachta, d'fhéadfaí gur mhaith leo abairt nó sliocht gairid a athléamh leis an léitheoireacht líofa a chleachtadh. Eiseamláirigh an dóigh lena dhéanamh ar dtús.

I nDIAIDH A LÉAMH: Pléigh na himeachtaí; athinis an scéal le seiceamh agus achoimriú a chur chun cinn. Cum deireadh eile ar an scéal. larr a mbarúlacha ar na páistí faoi na píosaí is fearr leo, na carachtair is fearr, is measa, cé acu a bhí dúil acu sa leabhar nó nach raibh. Tarraing pictiúr. Más leabhar neamhfhicsin atá i gceist, m.sh. más é ag bácáil cáca an t-ábhar, ba dheas sibh féin cáca a bhacáil. Imir bleachtaire na bhfocal; aimsigh focail dheacra ar leathanaigh ar leith, focail dar tús, dar críoch, ag tabhairt leideanna amhaire agus leathanaigh más gá. Spreag páistí chun iarracht a dhéanamh focail áirithe a roghnaigh tú a litriú ar chlár inghlanta.

Spreag páistí le tacú le litriú

- Inis dóibh faoin chlár litrithe atá tú ag dul a úsáid agus mínigh an dóigh a dtig leo tacú leis sa bhaile, trí chlár inghlanta a úsáid, cluichí focal a imirt, focalchuardaigh a chomhlánú agus focail a chuardach ina gcuid leabhar léitheoireachta.
- Tabhair forbhreathnú ar na fuaimneanna ionas go dtig leo tuiscint níos fearr a bheith acu ar struchtúr an dá theanga. Mínigh go bhfuil an dul chun cinn struchtúrtha agus carnach.
- Spreag tuismitheoirí iarraidh ar na páistí na litrithe a scríobh síos seachas iad ainmneacha litreacha a iarraidh (soláthraigh clár inghlanta agus peann don bhaile).
- Spreag iad le píosaí deacra a aibhsiú, focail a bhriseadh anuas ina siollaí, néamónaice agus guthanna amaideacha a úsáid le gur fusa cuímhneamh ar fhocail dheacra nó mhírrialta.
- Spreag iad le litrithe a chur in abairtí le habairtí eiseamláireacha a thabhairt le go bhforbróidh tuiscint an pháiste ar chiall na bhfocal.

Tá treoir dea-thuismitheoireachta ar an léitheoireacht agus ar roghnú leabhar ag: www.barringtonstoke.co.uk

Google: 'Guide to choosing dyslexia friendly books for kids'

(Waterstones a d'fhoilsigh)

Tuilleadh comhairle agus eolais:

www.bdadyslexia.org.uk
www.dyslexiaaction.org.uk
www.arkellcentre.org.uk
www.dyslexia-parnet.com
www.dyslexiascotland.org.uk
www.parentline.org.uk

Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Tuairisc síceolaí a thuiscint: míniú ar roinnt téarmaí a úsáidtear. (Foinse: Dyslexia Scotland)

Scil	Ciall	D'fhéadfadh deacrachtaí bheith i gceist le
Cuimhne éistitheach ghearrthéarmach	Ní féidir eolas a choinneáil agus é á phróiseáil	Meabhairuimhríocht, táblaí iolraithe, foghlaim de ghlanmheabhair, treoracha a leanúint, litriú, ag cuimhneamh ar a gcluineann siad, éisteacht aireach
Amharc-chuimhne	Cuimhneamh ar chruthanna nó ar phatrúin	Litriú a chinntiú, léamh go cruinn, cruthanna a chóipeáil, foghlaim teanga, léaráidí
Seicheamhacht éistitheach	Ord seicheamhach san ábhar a chluintear a bhainistiú	Litriú béil nó táblaí, scileanna foclóra agus tagartha, treoracha a leanúint, breacadh nótaí
Seicheamhacht amhairc	Eagrú siombailí nó cruthanna in ord	Litriú (focail mhírrialta go háirithe), cóipeáil, gnáthaimh uimhríochta, roinnt gnéithe de CDT
Scil amharcluailéach (comhordú súl is lámh)	Comhordú amhairc agus luaile	Lámhscríbhneoireacht, scileanna liathróide, ciotrúntacht le linn corpoideachais, úsáid uirlisí mata, turgnaimh eolaíochta a dhéanamh, líníocht
Cumas amharcspásúil	Aireachtáil réada i spás, suíomh, fad, luas, riocht teibí	Leagan amach leathanaigh, gnéithe de lámhscríbhneoireacht, méid choibhneasta, obair le mapaí, obair mhata le cruthanna, spóirt foirne
Éisteacht nó tuiscint éistitheach	An focal labhartha a phróiseáil	Treoracha a leanúint, aird a thabhairt ar aon ábhar labhartha, furasta a n-aird a bhaint den ábhar, achar airde íseal, furasta mearbhall a chur orthu, foghlaim litearthachta. D'fhéadfaí go mbraithfeadh siad ar dhaoine eile a leanúint.
Idirdhealú éistitheach	Difríochtaí mionchúiseacha idir fuaimeanna a chluinstin	Fiú nuair a deirtear go bhfuil sé seo sásúil, d'fhéadfadh deacrachtaí bheith i gceist le fóineolaíocht a rachadh i bhfeidhm ar litearthacht agus ar fhoghlaim an dara teanga.
Feasacht fhóineolaíoch	Aireachtáil fuaimeanna taobh istigh d'fhocail	Seicheamh fuaimenna i bhfocail, deighilt siollaí, rím, uaim, uathathint idir fuaim agus siombail
Luas próiseála eolais	Neamhéifeachtúlacht le bainistiú sruthanna eolais, siombailí scríofa go háirithe, mar atá i gceist leis an chóipeáil	Bunús gach gníomhaíocht seomra ranga

Seomraí Ranga Bunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Cá hait a dtig liom níos mó a fháil amach?

Tá cuid mhór suíomhanna ar an idirlíon. Seo thíos roinnt teagmhálacha atá, dar linn féin, úsáideach agus a chuideoidh leat teacht ar thuilleadh eolais agus acmhainní do do rang. Níl iontu seo ach roinnt bheag díobh. Cuir leis an liosta seo agus coinnigh ar aghaidh láimhe é mar thagairt ghasta. Is iad ár rogha phearsanta féin iad na leabhair thagartha a liostaítear agus tá go leor eile ann a dtiocfadh leo bheith lán eolais. Cuir ar eolas muid!

Acmhainní Ginearálta: Iarr comhairle agus acmhainní ón Mhúinteoir Tacaíochta Pheiripitéiteach i do scoil nó socraigh coinne ag an Ionad Léitheoireachta s'againn in Ionad Acmhainní Múinteoirí Ulidia: 02890491058

www.senteacher.org Leatháin oibre saor in aisce le hioslódáil agus focalchuardaigh, dislís agus cluichí a dhéanamh.

www.specialdirect.com Ábhair agus cluichí riachtanais ar leith le ceannach.

www.thedyslexiaishop.co.uk Díolann ábhair 'tacaíocht disléicse' a shainaithnítear go sonrach

www.primaryclassroomresources.co.uk Réimse ábhar le díol agus le hioslódáil saor in aisce

www.learningspace.co.uk Ábhair le ceannach ar líne nó gabh chuig an siopa iontach s'acu i mBéal Feirste: 11a Fountain Centre, College Sreet, Béal Feirste BT1 6ET

www.bbc.co.uk/schools/ks1bitesize/literacy Suíomh idirlín idirghníomhach le cluichí

www.barringtonstoke.co.uk Leabhair léitheoireachta agus comhairle ar leabhair a roghnú, treoir mhaith do thuismitheoirí ar léitheoireacht anseo fosta.

www.betterbooks.co.uk, www.senbooks.org Díolann siad beirt leabhair thagartha ar gach gné de riachtanais ar leith, acmhainní agus ábhair teagaisc.

Siombailí saor in aisce: Má tá tú ag déanamh do chuid ábhar féin, m.sh. amhláir amhairc srl.

www.enchantedlearning.com

www.pdictionary.com

www.usevisualstrategies.com

www.do2learn.com

Suíomhanna idirlín eile ar fiú amharc orthu:

www.woodland-junior.kent.sch

Gabh chuig an 'literacy zone' mar a bhfuil go leor cluichí litearthachta, focail agus litriú, poncaíocht, gramadach agus téacs scríbhneoireachta.

www.kirklandneuk.renfrewshire.sch.uk

Gabh chuig an 'Website Library' mar a bhfuil liosta de naisc mhaithe le suíomhanna úsáideacha idirlín.

www.everybodywrites.org.uk

Réimse smaointe scríbhneoireachta ó Pie Corbett.

www.superkids.com

Tuilleadh cluichí agus leatháin oibre inphriontála.

www.brainybetty.com

www.icanlearn.com

Cleachtais súl le próiseáil foghlama agus amhairc a fheabhsú.

*Féach fosta rannán na teicneolaíochta.

Eolas: Ar an Chlár Forbartha Cuimsiúcháin ar an disléicse gabh chuig

www.education.gov.uk.

Féach fosta:

www.dyslexiaaction.org.uk

www.bdadyslexia.org.uk

www.dyslexiascotland.org

www.dyslexia-inst.org.uk

www.dyslexic.com

www.nida.org.uk

Ábhair agus leabhair thagartha

The rose report: www.dcsf.gov.uk

DENI: Developing a dyslexia friendly learning Environment

Cap it all, A practical manual for assessing individual Needs: Fil Came and Gavin Reid ISBN 978-0-9531055-4-0 www.learningworks.org.uk

Improving working memory, supporting students learning: Tracy Packiam Alloway ISBN 978-1-84920-748-5 SAGE Publications

Removing dyslexia as a barrier to achievement: The Dyslexia Friendly Schools Toolkit: Neil Mackay ISBN 190384203-4

Buíochas

Ba mhaith linn ár mbuíochas a ghabháil le foireann Seirbhís Tacaíochta SpIld Pheiripitéiteach Bhord Oideachais agus Leabharlann Bhéal Feirste (BELB) as a gcomhairle chúí agus as roinnt a gcuid saineolais. Buíochas lenár gcomhghleacaithe Eilís Boyd agus Sue Boyd as an leabhrán seo a chur i dtoll a chéile.

Tagairtí

- Alloway T.P (2011) *Improving Working Memory: Supporting Students Learning*. Sage
Bingham J. Chandler F. *The Usborne Illustrated Thesaurus*. Usborne
Came F & Reid G. *Concern Assess Provide it all: A practical manual for assessing individual needs*. Learning Works.
Bennett J. & Hailstone P. (2006) *The Dyslexia Pocketbook*. Teachers' Pocketbooks
Cogan J & Flecker M. *Dyslexia in Secondary Schools*. Whurr
Chandler C. Morton M. Smith S. (2009) *Early Signs of Dyslexia in the foundation Stage*. Featherstone.
Drew S. (2005) *Dyspraxia in the Foundation Stage*. Featherstone
Dfes Publications:
 Learning and teaching for dyslexic children May 2005
 Letter and sounds April 2007
 Inclusion and development programme: October 2008
 Identifying and Teaching Children and Young People with Dyslexia and Literacy Difficulties: The Rose Report June 2009
Gathercole S.E.& Alloway T.P. (2008) *Working Memory and learning*. Sage
Hartas D.(2006) *Dyslexia in the Early Years: A practical guide to teaching and learning*. Routledge
Hannell G. (2003) *Dyslexia: Action plans for successful learning*. David Fulton Publishing
Hill M. & Hill K. (1988) *Visual Perception Skills*. LDA
Hope D. (2001) *The complete phonic Handbook*. Prim-Ed Publishing.
Lettice L. (1995) *Animal outlines*. Easylearn
Mackay N. (2005) *Removing Dyslexia as a barrier to achievement*. SEN marketing
McGuinness D. (1997). *Why children can't read and what we can do about it*. Penguin.
Ott P. (1997) *How to manage and detect dyslexia*. Heinemann
Pavey B. (2007) *The Dyslexia Friendly Primary School*. Paul Chapman Publishing.
Rief S. Stern J. (2010) *The Dyslexia Checklist: A practical reference for parents and Teachers*. Jossey-Bass
Saunders K.& White A. (2002) *How dyslexics learn: Grasping the nettle*. Patoss
Snowling M. & Hulme C. (2005). *The Science of Reading*. Blackwell publishing.
Snowling M. Stackhouse J. ((2006) *Dyslexia Speech and language*. Whurr
Thompson M.E. & Watkins E.J. (1991) *Dyslexia: A teaching Handbook*. Whurr
Tregear-Liddicoat A. (1992) *Fun with Homonyms*. Tregear Publications
Tregear-Liddicoat A. (1992) *Mnemonics for irregularly spelt basic words*. Tregear Publications
Turner M. Bodien P. (2007) *Dyslexia Guidance: Helping children with specific learning difficulties in reading and writing*. nferNelson
Writers Directory (2004) *Smart Kids*

Cás Staidéar Ghaelscoile

Disleicse

Cad é a dhéanann muid?

4 sheachtain de nótaí a choinneál sa rang / ag breathnú ar an pháiste má mhothaíonn muid go bhfuil fadhb ann.

Cruinniú néamh-fhoirmiúlta leis an tuiste chun dearcadh s'acu a fháil / an páiste a phlé leo.

Teagmháil rialta a choinneál leis na tuistí: polasaí a leanúint.

Cruinniú leis an tuiste chun an pháiste a chur ar IEP / liosta RBO. Fillteán RSO a úsáid / seicliosta a úsáid / moltaí ón siceolaí a ghlacadh ar bhord / tuairim an tuiste a ghlacadh ar bhord.

Spríocanna réadúil a shocrú don pháiste atá ag fóirstean don pháiste.

Páiste a chur an eolas faoin IEP ar leibhéal s'acu féin – spríocanna.

Foireann atá ag obair leis an pháiste a chur ar an eolas faoin IEP / spríocanna.

Monatóireacht a dhéanamh ar an pháiste agus an dul chun cinn atá déanta.

I ndiaidh 2 IEP a dhéanamh agus nótaí a choinneáil téann muid i dteagmháil leis an siceolaí.

Straitéisí:

Treoracha soileir sa rang / sa scoil / sa bhialann srl. Gan barraíocht eolais a thabhairt don pháiste in aon am amháin.

Tá gach duine atá ar an fhoireann eolach ar riachtanais an pháiste seo.

Déanann muid iarracht deá-iompair a mholadh i gcónaí.

Coinníonn muid i dteagmháil lena thuistí.

Coinníonn muid nótaí rialta.

Clár "black sheep" a úsáid i Rang 1.

Linguistic phonics / fonaic na gaeilge a dhéanamh sa rang gach maidin le gach duine.

Lexia: clár ríomhaire a úsáid le gach rang ó Rang 4 – 7 3 uair sa seachtain.

Cruinniú le gach tuiste chun seo a mhíniú agus cód a thabhairt doibh go dtig leo seo a úsáid sa bhaile fosta.

Cóipleabhair a eagrú ó bhun na scoile sa dóigh agus go bhfuil a fhios ag na páistí cén dath atá ann do gach ábhar.

Peannaireacht ceangailte a dhéanamh ó Rang 3 ar aghaidh. Sassoon Primary Infant a úsáid i ngach rang nuair atá na múinteoirí ag obair ar na ríomhairí / ag cur rudaí in airde / ag déanamh leathanaigh oibre amach do na páistí.

Paipéar daite a úsáid nuair a dhéanann muid coipeanna do na páistí.

Baineann muid úsáid as straitéisí difriúla sa rang ag bráth ar an pháiste atá i gceist agus na dóigheanna is fearr dóibh le bheith ag foghlaim.

Cén dóigh an aithníonn muid na páistí?

Éistean muid le gach duine a mbíonn ag obair leis an pháiste.

Éistean muid le tuairimí na dtuistí.

Déanann muid monatóireacht rialta ar gach páiste sa scoil.

Bíonn cruinnithe rialta againn leis na tuistí.

Déanann muid scrudaithe rialta ar an litriú agus déanann muid measúnú néamhfhoirmiúlta gach maidin nuair atá na ranganna ag obair ar fhonaic na gaeilge / linguistic phonics.

Baineann muid úsáid as "craic le litriú" agus "my spelling workbook" gach oíche sa bhaile.

Cén dóigh an bhfuil a fhios againn go bhfuil na straitéisí ag obair?

Déanann muid monatóireacht ar na spriocanna go rialta.

Buaileann muid leis an pháiste agus leis na tuistí.

Coinníonn muid dialann idir an scoil agus an baile chun muid a choinneál ar an eolas faoi gach rud atá ag tarlú i saol an pháiste.

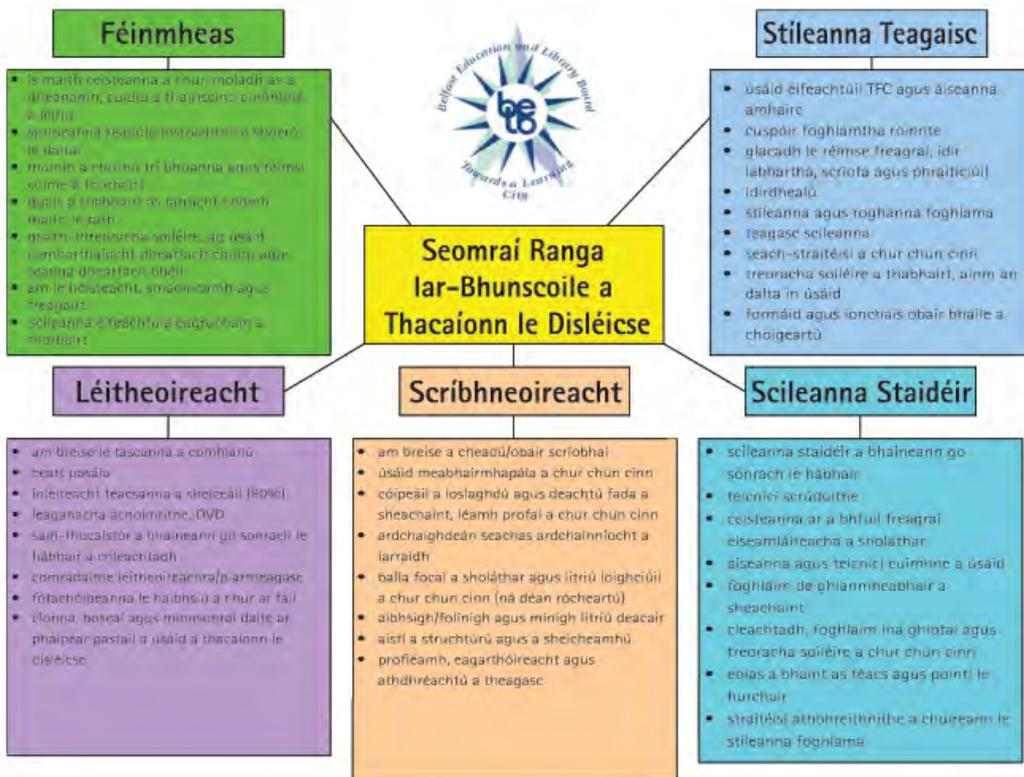
Éistean muid le tuairimí an pháiste, tuairimí na dtuistí, tuairimí an mhúinteora.

Éiríonn leis an pháiste na spriocanna atá ar an IEP a bhaint amach.

Seirbhís Tacaíochta SpLD Pheiripititéach BELB

Straitéisí, athruithe agus coigeartuithe le tacú le forbairt seomraí ranga a thacaíonn le disléicse

Seomraí Ranga Iar-Bhunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Ní liosta deifnídeach iad na moltaí seo agus ba chóir cur leo de réir mar a fhorbraítear straitéisí agus coigeartuithe breise le freastal ar riachtanais daltaí i do sheomra ranga a bhfuil disléicse orthu. Eanáir 2011.

Seomraí Ranga Iar-Bhunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Féinmheas

- Is maith ceisteanna a chur, moladh as a dhéanamh, cuidiú a thairiscint, comhbhá a léiriú
- spriocanna réadúla insroichte a shocrú le daltaí
- muinín a chothú trí bhuanna agus réimsí suime a fhorbairt
- duais a thabhairt as iarracht chomh maith le rath
- gnáth-threoracha soiléire, ag úsáid comharthaíocht dhearfach choirp agus teanga dhearfach bhéil
- am le héisteacht, smaoinemh agus freagairt
- scileanna éifeachtúla eagrúcháin a fhorbairt

Is maith ceisteanna a chur. Cuireann cuid mhór daltaí ceisteanna lena gcuid foghlama a dhearbhu agus le cuidiú leo próiseáil. Más dóigh leat go bhfuil ceist mífheiliúnach á cur, tabhair buíochas don dalta as a cur agus abair nár mhíneigh tú an topaic go soiléir. Ná habair, 'Nach raibh tú ag éisteacht?'

Muinín a chothú. Déantar seo tríd an dalta disléicseach a chur ina s(h)uí áit a dtig leat cuidiú a thabhairt go réidh nó a cheadú dóibh suí in aice le píar 'tacúil'. Athdhaingniú a gcuid buanna m.sh. 'Chonaic mé an cúl iontach sin a scóráil tú seachtain ó shin!' Smaoinigh ar dhaltaí a ghrúpáil de réir a réimsí suime nó a dtuisceana ar thopaic seachas a gcumas litearthachta. Is gá a gcuid buanna labhartha agus tuisceana a aithint.

Teanga dhearfach a úsáid cora cainte, searbhachas agus débhrí a sheachaint.

- Tabhair treoirilinte sainiúla agus leideanna feabhsúcháin
- Cuir cáineadh dearfach idir dhá fhocal mholta
- Déan trácht ar an obair, seachas ar an duine (seachain rómharcaíl)

Eagrú a gcuid nótaí:

- Úsáid dathanna áirithe páipéir, fillteáin, roinnteoiri, leabhar nótaí d'ábhair/topaicí difriúla
- Úsáid páipéar A4 leathanlineach
- Fág imill leathana
- Fág bearnaí agus spásáil
- Úsáid pinn agus pinn dhaite aibhsithe
- Úsáid ceanteidil agus fo-cheanteidil
- Cuir foliniú chun cinn
- Pointí le hurchair, le litreacha nó le huimhreacha
- Ná scríobh ach ar thaobh amháin den leathanach
- Is féidir nótaí scaoilte a eagrú ina

Príomhphointe - Pointí taca - Achoimre

Cuidigh le do dhaltaí trí do chuid acmhainní a chodú de réir datha agus a lipéadú.

Coimhead! TIMTHRIALL NA TEIPE

Foinse:
The dyslexia
pocketbook

Eagraíocht thart ar an scoil:

Leabhrán aistrithe roimh theacht isteach chun na scoile. Cuairteanna ar an scoil roimh theacht isteach. Amchlár daite, ag úsáid dathanna difriúla do gach ábhar. Léarscáil na scoile i ndialanna. Amchlár agus aghaidh cloig orthu le ham thús an cheachta a léiriú.

Bíonn am próiseála de dhíth ar dhaltaí ar a bhfuil disléicse.

Seo 15 rud a thig le múinteoirí a dhéanamh le féimheas daltaí aonair a ardú

1. Abair "maidin mhaith" gach lá agus bíodh aoibh gáire ort.
2. Tabhair faoi deara agus ainmnigh an dalta
3. Éist go maith, ionas go dtig leat ceisteanna a chur
4. Cruthaigh am a chuaigh thart le cuimhneamh siar air
5. Déan gáire agus craic agus cuideachta
6. Cuimhnigh ar bhreithlaethanta agus ar imeachtaí (ní an scoil ar fad)
7. Moladh i bhfoirm scríofa agus tú ag marcáil
8. Meas ar theaghlach, cultúr, stair
9. Chonaic mé seo agus smaoinigh mé ortsa
10. Roinn eolas ar fhoirme peile, ceol, mílseáin
11.idirghníomhú sa chlós
12. Cuir chun cinn trí scéalta maithe a inisint
13. Aithin rud éigin a bhfuil siad go maith ina cheann
14. Cuir leis an X-ghné (cuardaigh i i ngach páiste)
15. Aithin do chuid daltaí taobh amháin de do rang féin (Foinse: Tim Brighouse)

Agus tú ag marcáil, bain triail as;

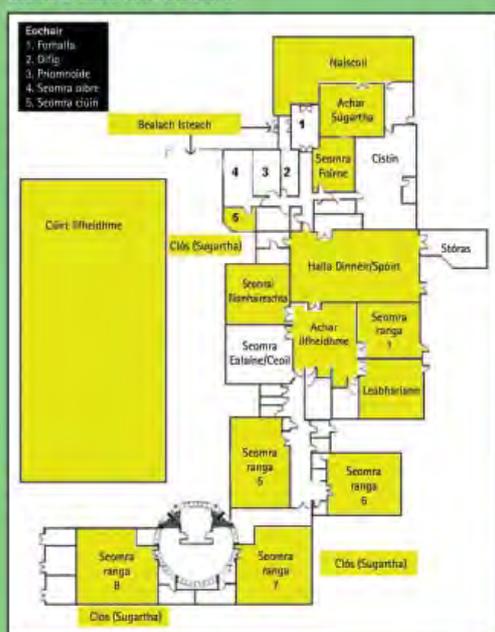
- Rath
- Leid
- Smaoinigh

Tacóidh scileanna feabhsaithe eagrúcháin le féimheas.

Tabhair seicliostaí pearsanta trealaimh.

Léarscáil na scoile

Déan monatóiracht ar cheartúsáid na dialainne obair baile agus bíodh tuismitheoirí san áireamh.

An dtáirgeann an scoil a dialann scoile féin?

- Ainm gach ball foirne
- Rialacha na Scoile
- Leagan amach na Scoile
- Uimhreacha gutháin srl na Scoile

Amchlár daite – ábhar-chódaithe

	Luan	Máirt	Céadaoin	Déardaoin	Aoine
9:00	Béarla	Mata	Poiblíocht	MFL	Mata
10:00		S	O	S	
10:30	Mata	Coilín	Béarla	TF	Coilín
11:30	CO	Béarla	OR	Déardaoin	TF
12:30		L	O	N	
1:30	MFL	Poiblíocht	Cluichi	MFL	OR
2:30	Ceol	Poiblíocht	Cluichi	OPSS	Béarla
3:30	Abhaile	Abhaile	Abhaile	Abhaile	Abhaile

Seomraí Ranga Iar-Bhunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Stíleanna Teagaisc

- úsáid éifeachtúil TFC agus áiseanna amhairc
- cuspóir foghlamtha roinnte
- glacadh le réimse freagraí, idir labhartha, scríofa agus phraiticiúil
- idirdhealú
- stíleanna agus roghanna foghlama
- teagasc scileanna
- seach-straitéisí a chur chun cinn
- treoracha soiléire a thabhairt, ainm an dalta in úsáid
- formáid agus ionchais obair bhaile a choigeartú

Is féidir áiseanna amhairc a úsáid le cur le heolas ar dhóigh thréan amhairc. D'fhéadfadh gothaí nádúrtha gnúise, úsáid pictiúr, físeán nó DVD a bheith i gceist chomh maith le pictiúir breactha ar smeach-chairt, úsáid chláir bháin idirghníomhaigh, naisc idirlín, úsáid réad fíor, úsáid do mheabhairmhapa féin, sreabhchairt agus amlinte ar an chlár.

Roinn do chuid cuspóirí foghlama agus tascanna. Ag iarraidh rud éigin a fhoghlaim gan an pictiúr mór, is ionann sin agus míreanna mearaí a dhéanamh gan an pictiúr ar an bhosca.

Teagasc scileanna: is féidir cuidiú le daltaí a gcuid tascanna a eagrú má theagasctar iad le:

- Leathanach a shracléamh
- Sórtáil le haghaidh eolais
- Tosaíochtaí a shocrú
- Breith mheasta a dhéanamh.

Idirdhealú:

Ionchur: Dréimire taisc deacrachta 'Caithfidh, Ba chóir, Thiocfadh'. Roghanna tascanna.

Tacaíocht: Cá mhéad atá le tabhairt? Agus cé atá in ann i a thabhairt? Roghanna foghlama

Torthaí: An doigh lena chur i láthair. Marcáil, cad é atá le marcáil? An méid atá le cur i láthair.

Roghanna Céadfacha

Amharc	Éisteacht	Tadhall	Cinéistéiseach
			
Téacs a léamh	Monalóg a chluinstin	Tadhall	Luaíl fhisiceach agus gluaiseacht sheachtrach
Léaráidí, pictiúir agus lomhánna a fheiceáil	Éisteacht le plé agus bheith páirteach ann	Láimhseáil	Luaíl inmheánach .i. mothúchán, dea-mhothú faoi mhúinteoir nó faoi ábhar
Radharc inmheánach .i. samhlaíocht	Féinchant agus dialóg inmheánach	Ionramháil	

Ceadaigh úsáid seach-straitéisí:

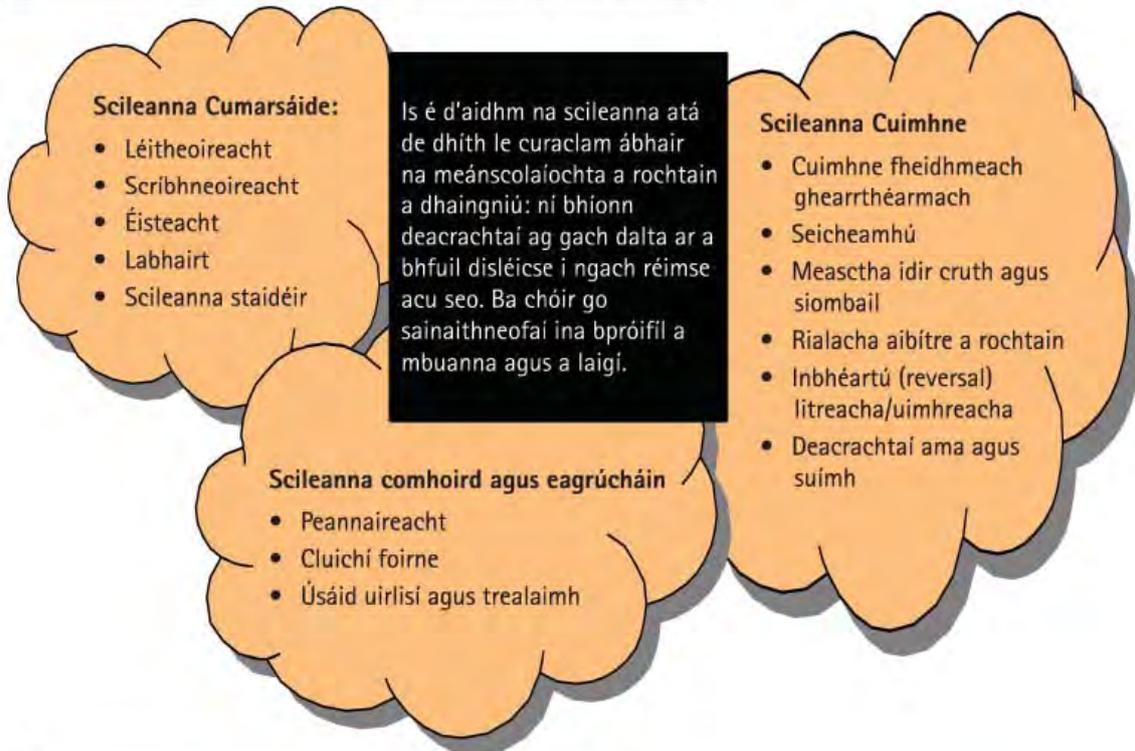
ríomhairí glúine, deactafóin, closleabhair, litreoirí, leagan achoimrithé d'úrscéalta, bogearraí téacs-go-caint.

D'fhéadfai gur ghá úsáid shinte ábhar coincreiteach in ábhair ar nós mata, ceadaigh cuntas ar an méara.

Tabhair treoracha soiléire:

1. Má bhíonn cuid mhór eolais nó treoracha le tabhairt agat, bris anuas ina 'giotaí beaga' iad, ag glacadh sosa idir gach giota óir is deacair giotaí móra fada a phróiseáil.
2. Abair rudaí san ord ar mhaith leat iad a bheith déanta.
3. Gearr anuas ar an mhéid a deir tú. Léiríonn torthaí taighde gur daoine fásta a bhíonn ag caint 90% den am i rang. Is ridheacair ag duine óg ar a bhfuil disléicse é seo a láimhseáil.
4. Má labhraíonn tú níos fadálaí, tabharfaidh daltaí freagraí níos faide agus beidh faille acu níos mó a rá.
5. Seachain abairtí casta ar nós, 'cuir an ceann a shíl tú a bhí ann in aice leis an cheann is mó ná é'.
6. Cuir an comhrá chun cinn: Déan trácht ar an rud atá siad a dhéanamh, glac sos agus in áit ceist a chur, cuir an comhrá chun cinn, 'Chím gur roghnaigh tú an leabhar sin. An bhfuil eolas agat ar an údar?'
7. Glac sos i ndiaidh ceist a chur – in áit spás folamh a bheith agat, tiontaigh agus scríobh rud éigin ar an chlár nó abair, 'beidh mé ar ais chugat ar ball le freagra a fháil'.

Scileanna seachas ábhar (cion) a theagasc, cad é atá de dhíth orthu?

Straitéisí éifeachtúla ranga d'ábhar ar bith:

Réimse gníomhaíochtaí le linn ceachta agus socraigh am faoi choinne sosa le tuirse a mhaolú.

Tabhair treoir amháin ag am amháin agus iad a athrá go minic.

Iarr ar dhaltai na treoracha a athrá leat – ní hé amháin go gcinntítear go dtuigeann siad ach is fearr a chuimhníonn siad má chluineann siad iad féin ag caint.

Tabhair 'am machnaimh' dóibh i gcónaí le cur ar chumas daltaí ar a bhfuil disléicse an t-ionchur a phróiseáil agus freagra cuí a chur le chéile.

Cuir roghanna eile seachas an scríobh chun cinn, go háirithe úsáid TFC.

Déan iarracht focalstór an ábhair a theagasc roimh an cheacht trí fhorbhreathnuithe d'fhocalstór na topaice a thabhairt.

Nuair a bhíonn plé ranga ar siúl, athdhaingnigh na freagraí a thugann daltaí trína n-athrá leo sa rang le go mbeidh am ag daltaí ar a bhfuil disléicse an t-eolas a phróiseáil.

Seomraí Ranga Iar-Bhunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Léitheoireacht

- am breise le tascanna a chomhlánú
- ceart pasála
- inléiteacht téacsanna a sheiceáil (80%)
- leaganacha achoimrithe, DVD
- sain-fhocalstór a bhaineann go sonrach le hábhair a chleachtadh
- comrádaithe léitheoireachta/piartheagasc
- fótachóipeanna le haibhsiú a chur ar fáil
- clónna, boscaí agus mionsonraí daite ar pháipéar pastail a úsáid a thacaíonn le disléicse

Ceadaigh am breise óir tá a oiread dua á caitheamh ag cuid mhór daltaí ar a bhfuil disléicse leis an scríobh a dhíchódú nach bhfuil siad ábalta an méid atá léite acu a thuiscint. Léigh leo nó éisteadh siad le leabhair chainte/éisteachta.

Ná glac leis go bhfuil a fhios ag daltaí cén stíl léitheoireachta ata dé dhíth le cur le tascanna éagsúla:

- ceisteanna scrúduithe
- léamh le fíricí a bhaint as
- eolas sonrach ar leith
- forbhreathnú ginearálta
- pléisiúr

Nuair a bhíonn nótaí á ndéanamh ó théacsleabhar, spreag na daltaí leis na nithe seo a leanas a dhéanamh ar dtús:

- Forbhreathnú a fháil ar an chaibidil tríd an chéad pharagraf agus an paragraf deiridh a léamh agus trí cheanntéidil, fo-cheanntéidil, léarscáileanna, cairteacha agus léaráidí a thabhairt faoi deara.
- Smaoineamh go cúramach faoi na croifhocail, trína scríobh síos.
- Cuimhneamh ar an leabhar, caibidil agus leathanach le tagairt dóibh níos moille.

Tabhair isteach agus cleacht focalstór a bhaineann go sainiúil leis an ábhar agus nuair is féidir, tabhair ciúnna grafacha. Cuir póstaer ar bhallaí an tseomra mar shíorchur i gcuimhne ar fhocalstór, comharthaí agus foirmlí matamaitice.

Tabhair cead pasála dóibh nuair a bhítear ag léamh os ard sa rang.

Tabhair fótachóip de do nótaí agus biodh siad soléite trí:

- Iad a dhéanamh soiléir, simplí, agus dea-leagan amach orthu.
- Follnú a sheachaint nó d'fhéadfadh scríbhneoireacht dhoiléir a bheith mar thoradh air, úsáid cló trom nó dathanna.
- Croifhocail a aibhsiú le cló trom
- Méid cló 12 nó 14 ar a laghad a úsáid agus spásáil 1.5
- Croifhictiúir a úsáid le sos a thabhairt do na súile.
- Pictiúir nó siombailí a chur isteach le cuidiú leis an fhoghlaimoír naisc agus ceangail a dhéanamh leis an téacs agus lena gcuid eispéreas féin.
- Croifhocail a chur i mboscaí achoimre le cur ar chumas an léitheora smaoineamh a fháil ar an pointe boise.
- Barraíocht athruithe clónna a sheachaint. Clónna a roghnú a thaitníonn le páistí ar a bhfuil disléicse agus Times New Roman a sheachaint .i. Arial Comic Sans Trebuchet Verdana Tahoma SassoonCRInfant
- Más féidir, dath neamhlonrach nó páipéar nach bhfuil róchaol a úsáid.
- Téacs a choinneáil éagothrom agus gan bheith comfhadaithe, fágann sé sin gur fusa rianú (tracking) ó líne go chéile.

Bíonn am próiseála de dhíth ar dhaltai ar a bhfuil disléicse.

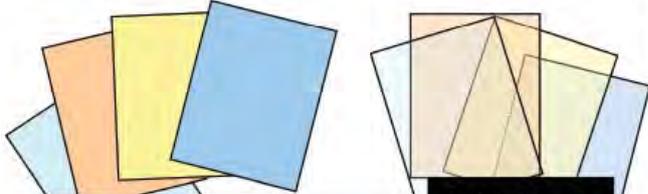
Le deacrachtaí amhairc a íoslaghdú

Aibhsigh croífhocail in ábhar réamh-ullmhaithe

Calibre Audio Library
listening-books.org
brousealoud.com

Coinnigh an suiochán amach as solas díreach na gréine agus ar shiúl ó sholas fluaraiseach nó coigeartaigh an solas sa seomra ranga.

Déan téacs gairid a scanadh ar ríomhaire le feidhm a bhaint as téacs-chaint Aire!
Ceisteanna cóipchirt

An múinteoir nó léitheoir comhpháirteach amháin ar chóir dó/dí croí-eolas ábhair a léamh amach.

Bain úsáid as páipéar agus as cúlra daítear chur i láthair

Soláthair rogha trédhearcán

* Ionas nach gcaillfidh daltaí a n-áit sa téacs, tosaigh gach abairt le spotaí de dhathanna difriúla.
* Le rianú (tracking) a éascú.

Úsáid gníomhaíochtaí spraoi le sain-fhocalstór ábhair a fhoghlaim:
Focalchuardaigh, giotaí siollaí, 'countdown' ranga, tomhais.

Le léitheoireacht a thuiscint agus tacú léi

In ábhair phraicticiúla, déan péire le dalta dílseicseach agus léitheoir cumasach ar mhaithe le piarthacaíocht agus sábháilteacht.

Cruthaigh matai (brait) cuidithe le tacú le d'ábhar, coinnigh ar mhéaróg chuimhne iad agus taispeáin iad ar chlár bán idirghníomhach i seomra ar bith.

In ábhair phraicticiúla:
Lipéadaigh gach cófra trealamh le pictiúir agus le focail.
Déan iarracht gan rudai a bhogadh thart.

Cuir léaráidí ar fáil le cuidiú leo cuimhneamh ar fhocalstór agus ar théarmaíocht eolaíochta.
Taispeáin agus ainmnigh trealamh i gcónaí nuair a dtabhairt nó coincheapa úra á miníú.

Seomraí Ranga Iar-Bhunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Scribhneoireacht

- am breise a cheadú/obair scríobhaí
- úsáid meabhairmhapaí a chur chun cinn
- cóipeáil a ioslaghú agus deachtú fada a sheachaint, léamh profaí a chur chun cinn
- ardchaighdeán seachas ardhainníocht a iarraidh
- balla focal a sholáthar agus litriú loighciúil a chur chun cinn (ná déan rócheartú)
- aibhsigh/fólinigh agus mínigh litriú deacair
- aisti a struchtúrú agus a sheicheamhú
- profléamh, eagarthóireacht agus athdhréachtú a theagasc

Tabhair roghanna eile seachas an scríobh:

- Pointí le hurchair
- Léaráidí
- Múnlaí
- 'Labhairt faoi' nó caint a thaifeadadh
- Drámaíocht

Cuidiú leis an pheannaireacht:

- Suíocháin/soilse cearta
- Ríomhairí glúine
- Uirlisí scríbhneoireachta
- Páipéar neamhlonrach/daite/ardchaighdeán
- Scríobh ar thaobh amháin

Aire!

Is iomaí dalta ar a bhfuil disléicse a bhfuil diosgraife orthu fosta agus bíonn ríomhaire glúine de dhíth orthu.

Teagasc scileanna léite profaí:

CAPALL – Ceannlitir, Ar Iár, Poncaíocht, Agus Litriú Leat

POWER – Plan, Organise, Write, Edit, Redraft

Ríomhchlár a mholtar go hard: Read&Write GOLD

Tasc an-dúshlánach eolas clóite a chur ina gcuid focal féin. Dá mhéad scafalra a bhíonn ag do chuid daltaí, is amhlaidh is fearr a fhreagróidh siad do thasc scríbhneoireachta:

- Spreag iad le léitheoireacht nó ullmhúchán cúlra a chomhlánú roimh an cheacht trína dtreorú chuig leathanaigh idirlín, DVD, leaganacha achoimrithe, leabhair thagartha agus leabhair chainte.
- Tabhair réimse croífhocal, tús abairtí agus frásaí (a mholann na daltaí féin) dóibh a dtig leo tagairt dóibh le linn an tasc scríbhneoireachta.
- Tabhair formáid scafalra le cuidiú leo seicheamh imeachtaí a phleanáil trí úsáid meabhairmhapaí, amlinte agus conairí agus frámaí scríbhneoireachta.

Tacaigh le glacadh nótaí trí

- Úsáid giorrúchán a cheadú.
- Am a thabhairt le léaráidí a tharraingt.
- Sainmhíniú a scríobh go han-soiléir.
- Cead a thabhairt do chara nótaí a roinnt.
- Úsáid deachtafóin phearsanta a chur chun cinn.
- Croífhocail a liostú ag tosach leabhair nótaí nó comhaid a bhaineann go sonrach leis an ábhar.
- Suíomh 'tirdhreach' agus pinn dhaite a úsáid le meabhairmhapaí.

Bímis ag éileamh:

- ceannlitreacha agus lánstadanna
- ceisteanna uimhrithe
- tosú ag na himill
- paragraif
- litriú loighciúil

TIP TOPP for paragraphs

Time
Ideas
Person
Theme
Or
Place
Picture

Bíonn am próiseála de dhíth ar dhaltá ar a bhfuil disléicse.

Smaointe praiticiúla le tacú le scríbhneoireacht

Tabhair samplaí de chineálacha difriúla scríbhneoireachta

Má táthar ag gabháil do cloze, bíodh na focail ar fáil i gcónaí:

Fill in the missing words
My Twin Brian

I have a _____ from. His name is Brian. When he was a small _____ he got into a lot of trouble. Being identical means I get blamed for things that he did because no one could tell us apart.

Once, he _____ it was about one year later. He made me _____ that's not even the driveway and not onto the main road. It is a _____ to drive on the roads where you are only _____.

He moved a girl _____ called Cindy. Our dog he brought Cindy into school. Cindy decided to litter and _____ out of his cage. He then tried to _____ and hit her every child in the school. I was very _____ when Cindy had never ever told a _____ I got into trouble because with Miss Valentine our teacher I got the blame for being _____ to animals.

The final year came when mom was cooking a spicy curry. He decided to add some _____ Then he added one or two drops _____ that she he thought it would be. He explained to mom that he wanted to give her a bit of a _____ She nearly _____ with shock. That night there was a terrible fight. I went into hiding.

Eventually Dad had to _____ mean to be too long. He promised he would be kind and recognized that in order to survive he had to be in _____ What a terrible child he was. The answer _____ he is still my best friend!

identical child into decided chose come saw
to shy has stole yephen spiders untold
mind wild into shut surprise miss

Get more free worksheets at www.twinkl.com © 2015. TWinkl. All rights reserved.

Tabhair cóipeanna bána de léaráidí lena gcomhlánú, ag léiriú cá háit a bhfuil freagraí le cur.

blaois	fíola	huiméaras	fémear	geitheas	deirchín
eamacha	steirneán	ulna	tibia	drámach	ga

Ice hockey

Meabhairmhapaíl agus úsáid TFC le piosa scríbhneoireachta a tháirgeadh

Riomhaire glúine agus Alpha Smart

Ná glac leis gur i ranganna Béarla agus Gaeilge amháin a bhíonn frámaí scríbhneoireachta in úsáid.

Scríbhneoireacht pleanáil

Tabhair treoirínte aiste agus ceanteidil paragraf le tacú le struchtúr scríbhneoireachta sínte.

Pinn agus pinn luaidhe

Rialóiri

Highlighter Tape

Pirimid scríbhneoireachta a dhéanamh:

- Focalstór
- Nascfhocail
- Oscailtí
- Poncaíocht

Ceadaigh úsáid litreoirí agus foclóirí leictreonacha cainte

Croifhocail agus teasáras:

Seomraí Ranga Iar-Bhunscoile a Thacaíonn le Disléicse

Scileanna Staidéir

- scileanna staidéir a bhaineann go sonrach le hábhair
- teicnící scrúdúithe
- ceisteanna ar a bhfuil freagraí eiseamláireacha a sholáthar
- áiseanna agus teicnící cuimhne a úsáid
- foghlaim de ghlanmheabhair a sheachaint
- cleachtadh, foghlaim ina ghíotaí agus treoracha soiléire a chur chun cinn
- eolas a bhaint as téacs agus pointí le hurchair
- straitéisí athbhreithnithe a chuireann le stíleanna foghlama

Scileanna athbhreithnithe sainábhair a theagasc

Maidir le scríobh aistí:

- an cheist a léirthuisicint
- an aiste a phleanáil
- smaointe a struchtúru
- scríobh i nGaeilge agus i mBéarla soiléir foirmiúil
- Maidir le hathbhreithniú, freagraí doimhne ó bhéal a fhorbairt. Cuir i bhfoirm labhartha le smaointe a shoiléiriú.
- Iad a chur ar an eolas maidir le cá háit a bhfuil teacht ar eolas breise.
- Néamónaic a úsáid le cuimhneamh ar liostaí agus ar fhoirmli.
- Teicnící amhairc a úsáid le hathchuimhneamh a neartú

Teicnící scrúdúithe a theagasc trí dhóigh ilchéadfach a thairiscint le feidhm a bhaint as straitéisí as gach bosca leis an inchinn a úsáid agus an cumas foghlama a uasmheadú.

Foghlaimoir Amhairc na hinchinne clé <ul style="list-style-type: none"> • nótaí a athscríobh, ag úsáid frásaí topaice agus pointí le hurchair • ceannteidil a fholíniú le dathanna • croifhocail a aibhsiú • néamónaic agus acraستاic a úsáid 	Foghlaimoir Amhairc na hinchinne deise <ul style="list-style-type: none"> • 'poistíní' le ciúnna amhairc a thabhairt • meabhairmhapaí a dhéanamh de nótaí • stiallacha cartúin a dhéanamh de nótaí • dath a úsáid mar aibhsiú • sreabhchairteacha a dhéanamh de nótaí
Clos-fhoghlaimoir <ul style="list-style-type: none"> • nótaí a leamh os ard • nótaí, tagairtí, ceisteanna agus freagraí a thaifeadadh ar théip • topaic a mhíniú do dhuine éigin eile • éisteacht le leabhair agus drámaí ar théip 	Foghlaimoir cinéistéiseach/tadhail <ul style="list-style-type: none"> • scríobh agus tarraingt • turgnaimh a chleachtadh • trealamh a láimhseáil • suíomhanna a léiriú • Siúl thart agus eolas á aithris

Croifhocail i gceisteanna scrúdaithe a léirmhíniú agus a theagasc go follasach m.sh.

Cruthú	Léiriú	Saináithint
Comparáid	Luacháil	Athbhreithniú
Achoimriú	Cur síos	Leathnú
Trácht	Sainmhíniú	Dearbhú
Imlíniú	Codarsnacht	Míniú

Tacú le hobair chúrsa trí:

- An tasc a shainmhíniú
- Cáilocht seachas cainníocht a chur chun cinn
- Féilirí planála a úsáid le haghaidh bainistíocht ama, le dul siar ón dáta déiridh.

An dóigh le plé le strus agus imní scrúdúithe:

Gnáthrud an strus!

- Cad é a dhéanann tú nuair nach dtig leat cuimhneamh ar aon rud?
Tosaigh trí smaoinigh siar ar an seomra ina ndearna tú an dul siar.
- Cad é a dhéanann tú má fhaigheann tú amach leath bealaigh tríd an fhreagra go bhfuil an cheist chontráilte déanta agat?
Scríobh an freagra breise síos le pointí le hurchair.

Cuir an féinmheasúnú chun cinn: Cén dóigh is fearr dom dul siar, cad é a oibríonn agus nach n-oibríonn domsa?

Níor chóir RIAMH gur cóipeáil gan tacaíocht an t-aon fhoinse eolais amháin

- Cuir nótaí priontáilte nó leictreonacha ar fáil roimh ré.
- Ceadaiigh fótachóipeanna de nótaí daoine eile.
- Nuair a bhítear ag deachtú, litrigh os ard focail theicniúla nó dheacra agus scríobh ar an chlár iad fosta (d'fhéadfadh fadhbanna a bheith ag roinnt acu le cóipeáil amháin)
- Soláthair achoimrí ar chaibidlí leabhar

Cruthaigh taispeántais balla daite le grianghraif le 'déan' agus 'ná déan' a léiriú maidir leis an:

- Saotharlann eolaíochta
- Halla C.O.
- Seomra Eacnamaíocht Bhaile
- Halla lóin

Cuimhne agus Cruth/siombail/iomrall treo

Léigh ceisteanna os ard ina ngiotaí le cuidiú le ciall agus le cuimhne ghearrthéarmach.	Ná glac leis go gcuimhneofar ar ghiorrúcháin i gcónaí.	Ceadaiigh úsáid áireamhán/cearnóga uimhreach in obair uimhreach.
Ná bí buartha faoi threalamh dearmadta, biodh rudai breise leat.		Ceadaiigh cárta dar cruth L leis na chearnóg 100 a léamh.

Iomrall clé/deas

Seo mo lámh chlé.
Amharc an L.

Lámh dheas
Seodra deas

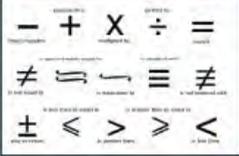
Ní oibreoidh sé seo má bhíonn fáinne agat ar chuid mhór de na méara....is beag dalta atá pósta agus tá cosc ar fhaoinní i roinnt scoileanna. An mbíonn fáinín ar bhuaichillí ar scoil?

Iomrall b/d

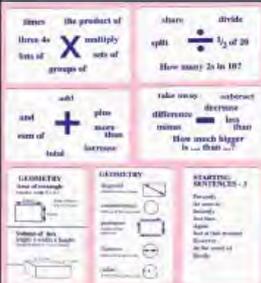
- Hubba Bubba
- tá 'b' go deas do na deasóga
- nil 'd' ciotach ag ciotóg
-

b á d

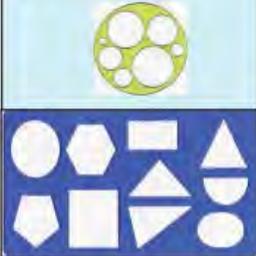
Cuir cairteacha siombailí ar taispeánt sa seomra ranga nó priontáil iad lena gcur i leabhair nótaí

Cártaí pearsanta tagartha i dtiachóg

Úsáid teimpléid agus stionsail le béim a chur ar thréithe crutha

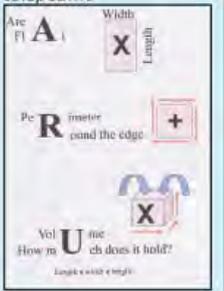

Déan lipéid chruthanna 3T agus taispeáin

senteacher.com

Cuir néamónaice ar taispeánt

Cuir saighde treo ar aiseanna graf

Teagasc sreabláráidí le cuidiú le daltaí treo agus treoracha a leanúint

Úsáid straitéisí amhaire amháil aghaidh cloig le tacú le húsáid cloig analógacha agus 'eispéireas' chaitheamh an ama a bheith acu trí chlog 'comhaireamh síos' a úsáid.

Teagasc foirmele, ag úsáid néamónaice, déilíní agus rimeanna greannmhara, m.sh. Titeann Orla Den Iarann. T.O.D.I.

TÁSCAIRÍ DISLÉICSE IN IAR-BHUNSCOILEANA

I dtaca le disléicse de, tá níos níos mó ná fadhbanna léitheoireachta agus scríbhneoireachta i gceist. D'fhéadfai gurbh easnamh aireachtála, éisteachta, bunaithe ar chuimhne nó próiseála a bheadh i gceist. Niltear ag dúil go mbeadh múinteoirí ábhar in ann na deacrachtaí seo a dhiagnóisiú, ach tá roinnt táscairí liostaithe thíos. Má fheictear cuid mhór acu seo i do sheomra ranga go minic, cuir tic leis na boscaí cuí agus líon isteach mionsonraí an dalta atá i gceist agus cuir ar aghaidh é chuig an chomheagraí Riachtanais Ar Leith/Breise le comhairle agus tacaíocht a fháil.

Ainm an dalta: _____ Rang: _____ Dáta: _____

- Ní léiríonn cáilíocht na hoibre cumas a bhfuil a fhios ag an mhúinteoir a bheith aige/aici san ábhar.
- Go maith ó bhéal ach ní dhéantar ach an-bheagán oibre scríofa – go leor tascanna nach ndéantar.
- Gnóthú a mbítear meallta leis i dtrialacha amaithe agus i measúnuithe eile.
- Droch-chur i láthair oibre – m.sh. doléiteacht, litreacha cás uachtair agus íochtair measctha, drochspásáil, earráidí cóipeála, colúin mí-ailínithe (sa mhata go háirithe).
- Drochscileanna eagrúcháin – gan bheith ábalta iad féin nó a gcuid oibre a eagrú go héifeachtach; tugann leabhair chontráilte nó gach leabhar ar scoil agus is minic dearmad déanta ar obair a thabhairt isteach.
- Drochsheicheamh oibre: cuma air/uirthi go léimtear ó théama go chéile gan aon chúis.
- Gan bheith ábalta foghlaim de ghlanmheabhair (dánta, dátaí, nua-theangacha) fiú i ndiaidh cleachtadh leantach.
- Trína chéile i dtaca le cruth agus siombailí de, sa mhata go háirithe.
- Deacrachtaí uimhreacha a choinneáil sa chuimhne ghearrthéarmach nuair a bhítear ag gabháil d'áirimh.
- Ag éileamh as tinneas cinn nuair a bhítear ag léamh; cló doiléir, téacs rólonrach nó ag bogadh ar an leathanach.
- Gan bheith ábalta oibríochtaí a dhéanamh lá amháin ach go ndearnadh mar is cóir iad cheana.
- Gan bheith ábalta níos mó ná treoir amháin a ghlacadh ar bord agus a chur i gcrích ag aon am amháin.
- Drochaireachtáil doimhneachta – m.sh. ciotach, droch-chomhord, bualadh in éadan rudaí, deacrachtaí fad a mheas, amhail an spás idir dhá chathaoir, liathróid a cheapadh.
- Féiniomhá go hiseal, easpa muiníne, eagla roimh imeachtaí úra, d'fhéadfadh obair a scríosadh gan fáth.
- Éiríonn tuirseach go gasta agus beagán oibre déanta as an dua a chuirtear orthu ag gabháil di.
- Furasta aird a bhaint dá c(h)uid oibre – hipirghníomhach nó ag aislingeacht

Eile – tabhair mionsonraí

Múinteoir: _____ Ábhar: _____

(Foinse: Dyslexia Scotland)

Teicneolaíocht Chúnta

Is táirge nó seirbhís í an teicneolaíocht chúnta a dheantar le neamhspleáchas a chur ar chumas daltaí. Tá méadú ag teacht ar an úsáid atáthar a bhaint as le tacú le foghlaim daltaí ar a bhfuil disléicse. Ní dhearnadh go fóill ach beagán taighde, ach de réir torthaí an mhéid a rinneadh, tagann feabhas suntasach ar scileanna scríbhneoireachta agus litrithe mar gheall ar ghníomhaíochtaí próiseála ina bhfuil gnéithe méadaithe tacaíochta.

Bogearraí

- clóscríobh
- tuar focail
- aithint focail
- léamh scáileáin, 'jaws'
- aithint gutha; dragon, microsoft vista
- cúlraí agus clónna

Eile

- easy speak
- Daisy books ag www.daisy.org (digital accessible information system)

Is den riachtanas an oiliúint chuí don dalta agus don mhúinteoir.

Gléas iniompartha

- Gutháin phóca: teachtaireachtaí a thairfeadh, féilire, clog, meamraim, cur i gcuimhne. Appanna iPhone.
- CapturaTalkv3; glacann grianghraf de théacs agus ansin léann é.
- Ríomhairí (glúine)
- Live scribe Pulse Smartpen
- Litreoirí/foclóirí cainte/teasáras
- Deachtafóin
- Clos-leabhair/CDanna/CDRomanna
- Áireamháin chainte

Is den riachtanas go dteagascar úsáid chuí, shábháilte ríomhairí agus teicneolaíochta do gach dalta.

textHELP READ&WRITE Gold: Is bogearra cúnta é seo a dearadh le cuidiú le deacrachtaí litearthachta. Cuireann sé neamhspleáchas agus cuimsiú chun cinn sa seomra ranga agus sa bhaile. Áirítear ar na gnéithe léitheoireachta agus scríbhneoireachta:

- Téacs go caint
- Athraíonn téacs go fuaim ar bhonn soghluaiste
- scanadh agus léamh, doiciméid PDF san áireamh
- litreoir, fuaim atá cosúil le, foclóir, tuar focal feabhsaithe
- meabhairmhapáil
- imriú scáileáin
- fillteáin firicí le haghaidh stórála

WWW.texthelp.com

"There's no delete key. You have to use the board eraser."

Focal rabhaidh:

D'fhéadfadh teorainn a bheith le húsáid gutháin phóca de réir pholasaí na scoile. Éiríonn deacrachtaí praiticiúla aníos sa seomra ranga, m.sh. soicéid leictreachais. Ní gach dalta ná múinteoir a bhainfeadh sult as an teicneolaíocht agus, mar sin de, is gá an oiliúint chuí do bhaill foirne agus do dhaltaí araon. Déan iarracht a chinntiú go bhfoireann an teicneolaíocht don aoisghrúpa. Cuir eolas ar na ceisteanna cóipchirt a bhaineann le ebooks.

Níl sna moltaí seo ach sampla dá bhfuil ar fáil; ní liosta deifnídeach iad. Iarr comhairle i gcónaí roimh theicneolaíocht chúnta a cheannach.

Buíochas

Ba mhaith linn ár mbuíochas a ghabháil le foireann Seirbhís Tacáíochta Spld Pheiripitéiteach Bhord Oideachais agus Leabharlann Bhéal Feirste (BELB) as a gcomhairle chúí agus as roinnt a gcuid saineolais. Buíochas lenár gcomhghleacaithe Eilís Boyd agus Sue Boyd as an leabhrán seo a chur i dtoll a chéile.

Tagairtí

- Alloway T.P (2011) *Improving Working Memory: Supporting Students Learning*. Sage
- Bingham J. Chandler F. *The Usborne Illustrated Thesaurus*. Usborne
- Came F & Reid G. *Concern Assess Provide it all: A practical manual for assessing individual needs*. Learning Works.
- Bennett J. & Hailstone P. (2006) *The Dyslexia Pocketbook*. Teachers' Pocketbooks
- Cogan J & Flecker M. *Dyslexia in Secondary Schools*. Whurr
- Dfes Publications:
- Learning and teaching for dyslexic children May 2005
 - Letter and sounds April 2007
 - Inclusion and development programme: October 2008
 - Identifying and Teaching Children and Young People with Dyslexia and Literacy Difficulties: The Rose Report June 2009
- Gathercole S.E.& Alloway T.P. (2008) *Working Memory and learning*. Sage
- Griffiths M. *Study skills and dyslexia in the secondary school: A practical approach*. David Fulton Publishing
- Hartas D.(2006) *Dyslexia in the Early Years: A practical guide to teaching and learning*. Routledge
- Hannell G. (2003) *Dyslexia: Action plans for successful learning*. David Fulton Publishing
- Hope D. (2001) *The complete phonic Handbook*. Prim-Ed Publishing.
- Mackay N. (2005) *Removing Dyslexia as a barrier to achievement*. SEN marketing
- McGuinness D. (1997). *Why children can't read and what we can do about it*. Penguin.
- Ostler C. & Ward F. *Advanced Study Skills*. SEN marketing
- Ott P. (1997) *How to manage and detect dyslexia*. Heinemann
- Peer L. & Reid G. (2001) *Dyslexia- Successful Inclusion in the Secondary School*. David Fulton Publishing.
- Rief S. Stern J. (2010) *The Dyslexia Checklist: A practical reference for parents and Teachers*. Jossey-Bass
- Saunders K.& White A. (2002) *How dyslexics learn: Grasping the nettle*. Patoss
- Snowling M. & Hulme C. (2005). *The Science of Reading*. Blackwell publishing.
- Snowling M. Stackhouse J. ((2006) *Dyslexia Speech and language*. Whurr
- Thompson M.E. & Watkins E.J. (1991) *Dyslexia: A teaching Handbook*. Whurr
- Tregear-Liddicoat A. (1992) *Fun with Homonyms*. Tregear Publications
- Tregear-Liddicoat A. (1992) *Mnemonics for irregularly spelt basic words*. Tregear Publications
- Turner M. Bodien P. (2007) *Dyslexia Guidance: Helping children with specific learning difficulties I reading and writing*. nferNelson
- Writers Directory (2004) *Smart Kids*

Seirbhís Tacaíochta Pheiripitéiteach (SpLD)

DISLÉICSE

Comhad Acmhainní Sainriachtanais Oideachais
AG LÉAMH, AG SCRÍOBH AGUS AG LITRIÚ DO PHÁISTÍ A BHFUIL SRO ACU

Cad is Disléicse ann?

'Is é an cur síos is fearr ar an disléicse, contanam de dheacrachtaí maidir le léamh, litriú agus scríobh a fhoghlaim, deacrachtaí a mhaireann d'ainneoin deiseanna cuí foghlama. Ní léirítear na deacrachtaí seo i mbunús gach réimse eile, idir chognaíoch agus acadúil.'

D'fhéadfadh deacrachtaí bainteacha a bheith i réimsí ar nós:

- Próiseáil fhóineolaíoch
- Cuimhne ghearrthéarmach
- Seicheamhú
- Scileanna uimhríochta
- Feidhmiú luaileach
- Cumas eagrúcháin

Task Group on Dyslexia 2002

Seirbhís Tacaíochta Pheiripitéiteach (SpLD) BELB Eanáir 2011

Táscairí Ginearálta

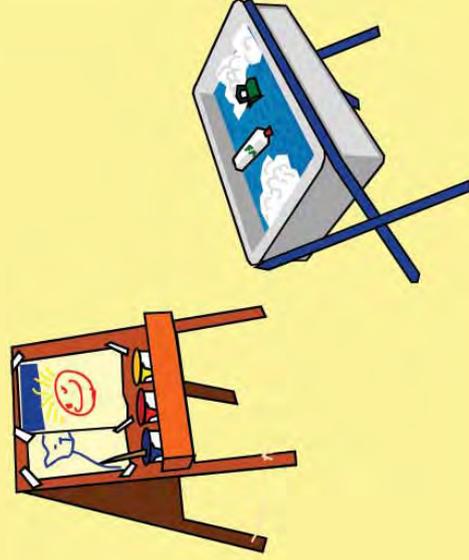
- Cuma chliste ar dhalta ach gan é/í ábalta smaointe a chur ar páipéar
- Gnóthachtáil léitheoireachta níos lú ná lena bhfuiltear ag dréim
- Fadhbanna cuimhne
- Tearcscileanna pleanála agus eagrúcháin
- Gan bheith ábalta díriú ar obair, is cosúil
- Éiríonn tuirseach go minic
- Gnóthachtáil mhírialta ó lá go lá
- Stair shuntasach teaghlaigh
- Neamhord néareolaíoch inchinne

Táscairí Disléicse 3-5 bliana

Deacrachtaí le:

1. Labhairt agus Éisteacht
2. Luath-scileanna Litearthachta
3. Cuimhne
4. Luailrialú
5. Iompraíocht

Táscairí Disléicse 5-11 bhliain

Deacrachtaí le:

1. Labhairt agus Éisteacht
2. Léitheoireacht
3. Litríú
4. Scríbhneoireacht
5. Cuimhne
6. Iompraíocht

Táscairí Disléicse Iar-Bhunscolaíochta

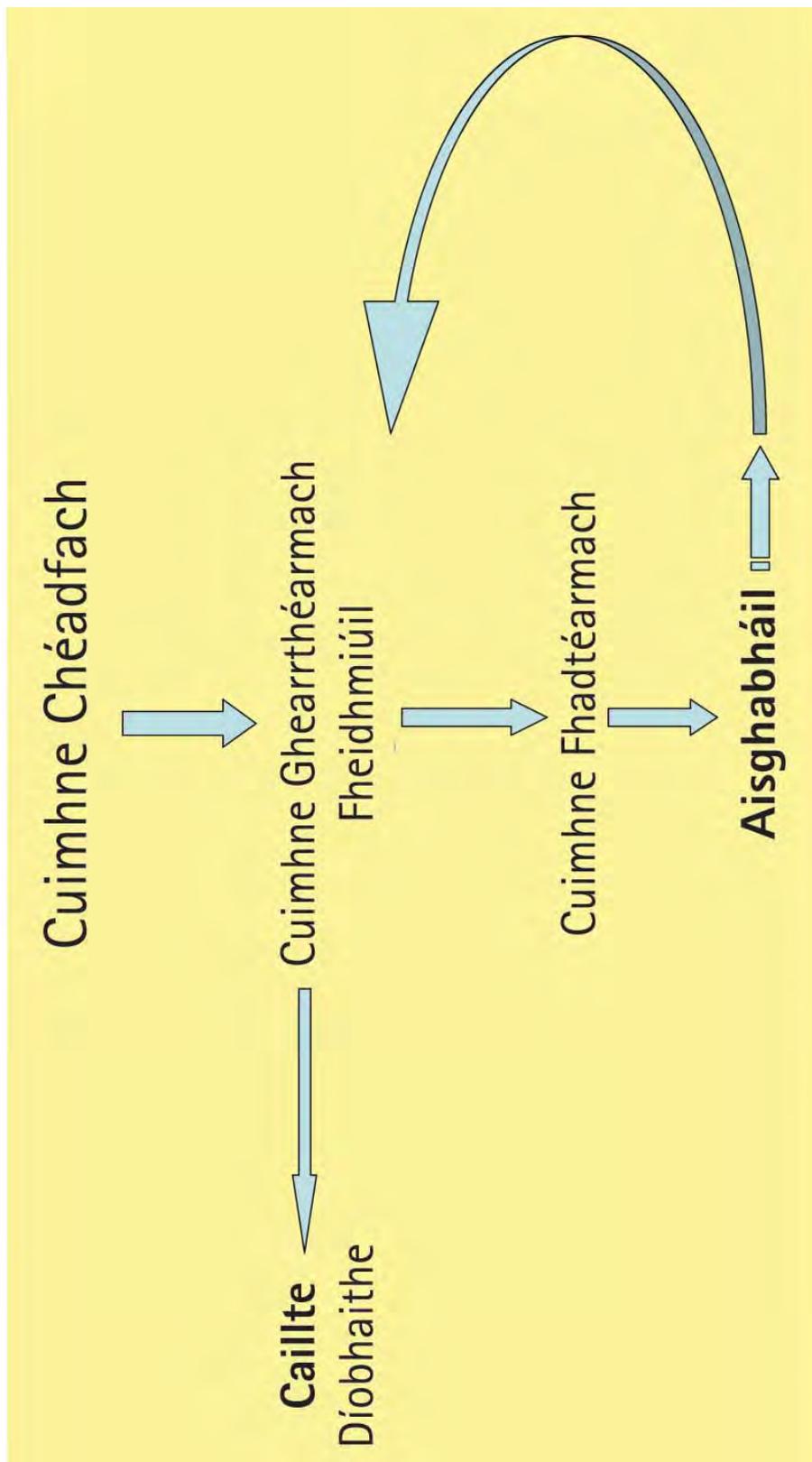
Deacrachtaí le:

- Labhairt agus Éisteacht
- Léitheoireacht
- Litríú
- Scríbhneoireacht
- Cuimhne
- Smaointe a eagrú agus a imeascadh
- Comhord luaille
- Iompraíocht

Seirbhís Tacaíochta Pheiripitéiteach (SpLD) BELB Eanáir 2011

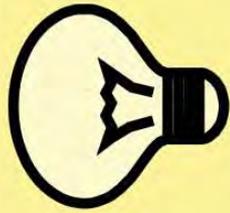
Táscairí Ginearálta

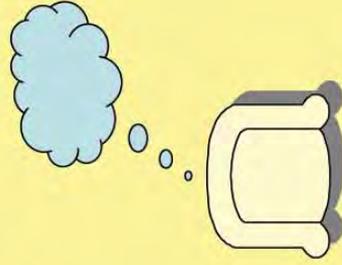
Comhad Acmhainní Sainriachtanais Oideachais
AG LÉAMH, AG SCRÍOBH AGUS AG LITRIÚ DO PHÁISTÍ A BHFUIL SRO ACU

Seirbhís Tacaíochta Pheiripitéiteach (SpLD) BELB Eanáir 2011

Le cuimhneamh ar rud éigin caithfidh tú

- É a thuiscint
- É a chur i do chuimhne
- Smaoineamh air go minic
- É a úsáid go minic

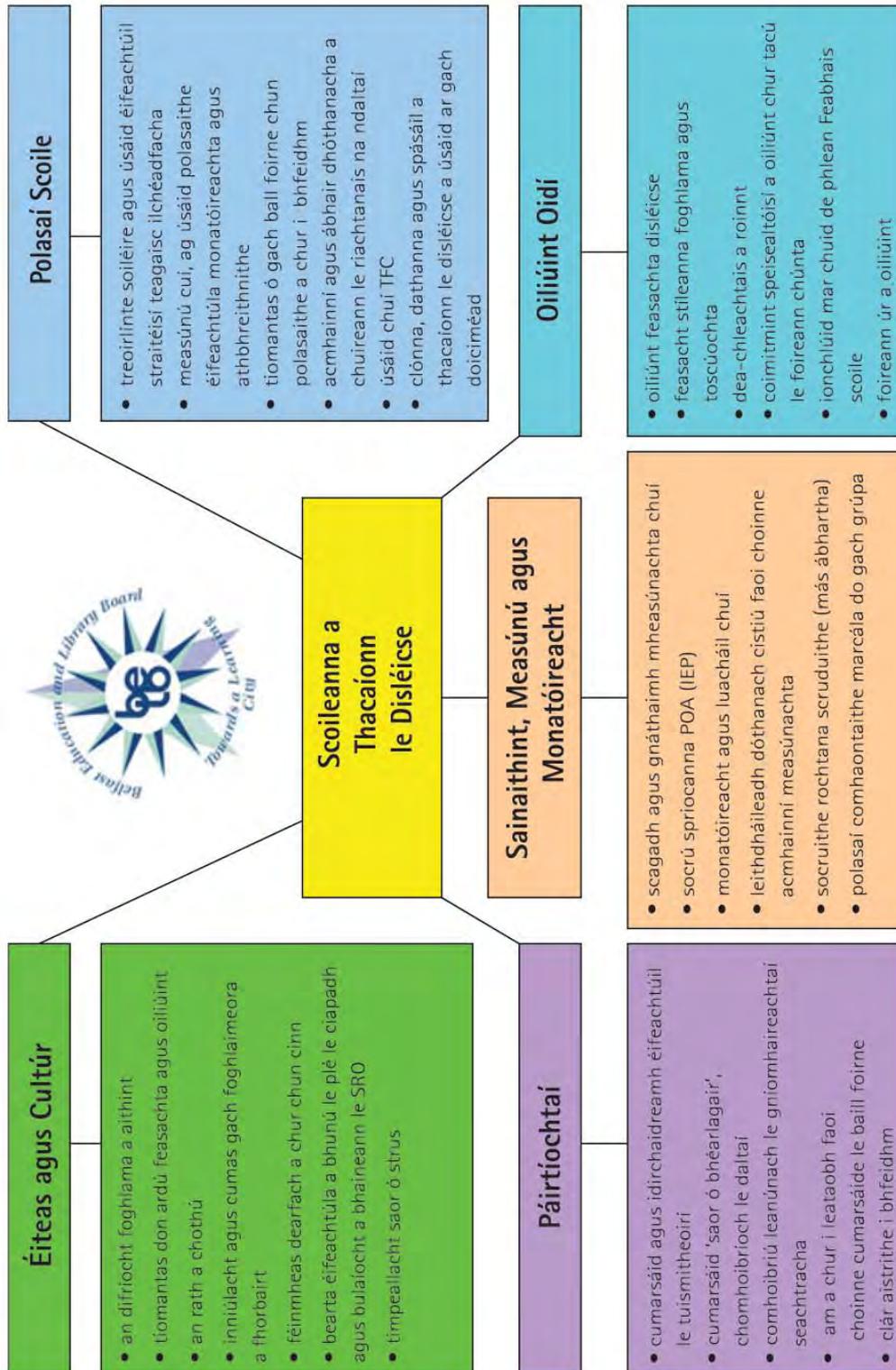
Foghlaimíonn Páistí ar a bhfuil Disléicse go maith nuair –

- a mhínítear rudaí go cúramach agus a thaispeántar an dóigh lena dhéanamh
- a thugtar am le héisteacht, smaoineamh, freagairt agus scríobh
- a thugtar faoi deara go bhfuil deacracht acu agus tairgtear cuidiú
- a scríobhtar go soiléir ar an chlár agus tugtar bileoga srl. priontáilte
- a bhíonn aoibh gáire ar mhúinteoir nuair a chuireann siad ceist
- a dhéantar iarracht gan bheith ag scairteadh nó bheith searbhhasach
- nach bpléitear a gcuid oibre os comhair an ranga

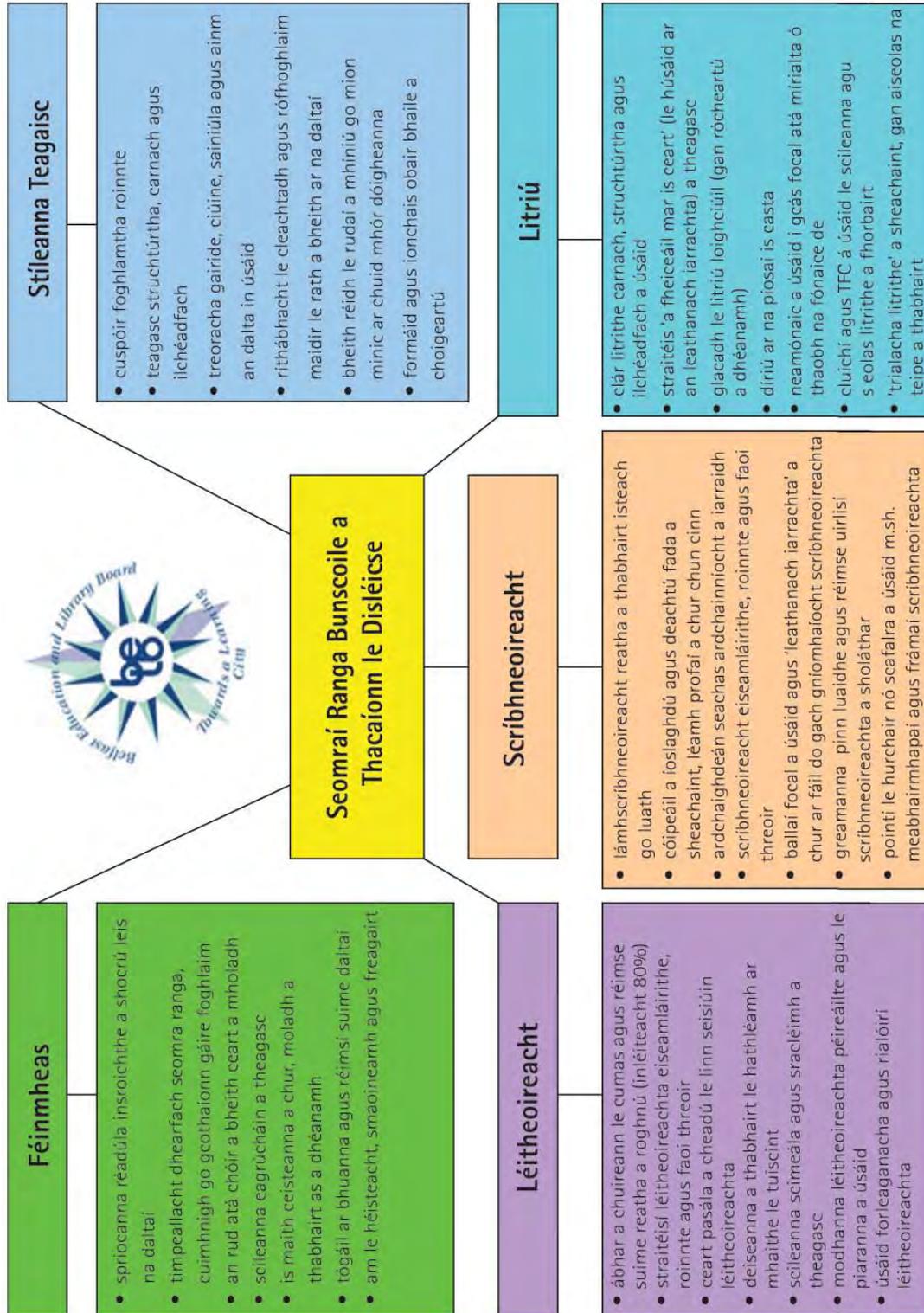

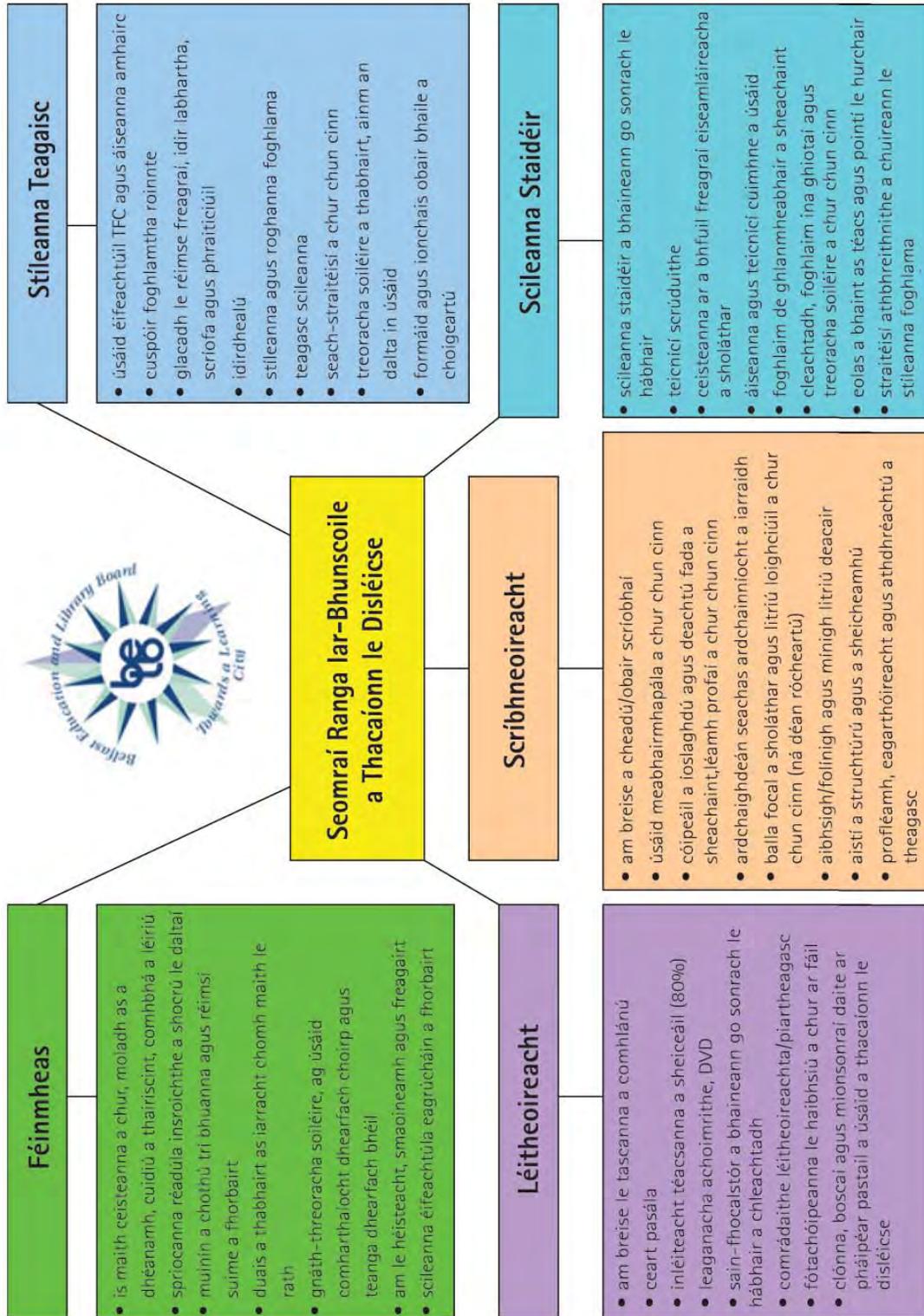
Straitéis Náisiúnta Litearthachta 2004

Seirbhís Tacaíochta Pheiripitéiteach (SpLD) BELB Eanáir 2011

Seirbhís Tacaíochta Pheiripitéiteach (SpLD) BELB Eanáir 2011

Seirbhís Tacaíochta Pheiripitéiteach (SpLD) BELB Eanáir 2011

Acmhainní Úsáideacha

Northern Ireland task Group Report on Dyslexia (2002) ar fáil ag http://www.deni.gov.uk/parents/special_ed_needs/dyslexia/dyslexia.pdf

Developing a Dyslexia Friendly Learning Environment: Lámhleabhar de chuid RO

Removing Dyslexia as a Barrier to Achievement: N Mackay: SEN Marketing (bunscolaíocht)

Dyslexia: Successful inclusion in the Secondary School: G Reid: David Fulton Publishers

Suíomhanna Idirlín:
www.bdadyslexia.org.uk
www.dyslexiaaction.org.uk
www.jcq.org.uk

Seirbhís Tacaíochta Pheiripitéach (SpLD) BELB Eanáir 2011

Aistriú ó Bhunscoil go hIar-Bhunscoil

Cé gur am corraitheach é an bogadh ó Bhunscoil go hIar-Bhunscoil ag cuid mhór daltaí, tig leis bheith ina ábhar imní acu sin a bhfuil deacracht litearthachta acu.

An mbeidh mé ábalta aige?

Gach seans go bhfuil tacaíocht bhreise litearthachta faighte ag cuid mhór daltaí cheana féin agus iad ar an bhunscoil, ach mar gheall ar dheacrachtaí atá acu go fóill maidir le scileanna litearthachta is doiligh leo curaclam na meánscolaíochta a rochtain go fóill.

Is é croí na rathúlachta a chinntiú go gcaitear le gach dalta mar dhuine ann/inti féin. Caithfear an phleanáil a bhunú ar riachtanas measta agus ar stíl foghlama agus a chur ar fáil trí churaclam idirdhealaithe cuimsitheach.

Is gné de na croíghnéithe a bhaineann le haistriú ó oideachas Bunscolaíochta go hoideachas Iar-Bhunscolaíochta, gur chóir do dhaltá freagracht a ghlacadh as a gcuid foghlama féin. D'ainneoin gur riachtanach ógánaigh a ullmhú le scileanna an neamhspleáchais, is riachtanach fosta a chinntiú go bhfreastalófar ar a gcuid riachtanas uile.

Tig le scoileanna seo a dhéanamh trína chinntiú:

- Go bhfuil éiteas na scoile tacúil, cuimsitheach
- Go mínítear gnáthaimh trí phróiseas onghníomhach ionduchtúcháin
- Go ndéanann múinteoirí idirdhealú maidir le cion a gcuid ábhar agus go gcuireann siad i láthair é ar dhóigh a chuidíonn leo siúd a bhfuil disléicse orthu
- Go bhfuil a sáith eolais agus scileanna ag gach ball foirne le hábhair chuí a chur i láthair agus a fhorbairt
- Go socraítear spriocanna fóirsteanacha i dtaca le PAOanna de agus go bhfuil córais dhaingne mheasúnachta i bhfeidhm
- Go bhfuil córais tacaíochta aonair/grúpa bunaithe
- Go n-úsáidtear teicneolaíocht agus na hilmheáin le cuidiú le cur i láthair agus le measúnú
- Go bhfuil socruithe rochtana i bhfeidhm faoi choinne scrúduithe www.jcq.org.uk

Páirt a bheith ag **tuismitheoirí** i ngach gné d'oidreachas an dalta.

'Foinse tacaíochta eolais agus cúnamh iontach láidir iad na tuismitheoirí agus is den tábhacht go mbíonn comhoibriú leanúnach idir an baile agus an scoil'

Dyslexia and Inclusion, Gavin Reid (2005), Ich71.

Thar gach ní, caithfimid a chinntiú go bhfuil guth ag an dalta.

'Ba chóir don pháiste, nuair is féidir de réir aibíocht aoise agus inniúlachta, bheith páirteach i ngach próiseas cinnteoireachta a bhaineann le hoideachas.'

Aguisín an chóid chleachtais – para 1.19, Ich6

Admhálachas: Mrs R Connolly NEELB, Mrs J Gordon & Mrs S Donaldson, Slemish College

Eochairtháscairí Deacrachtaí Litearthachta san Iar-Bunscoil

Ba chóir do mhúinteoirí eolas a chur ar chuid de na táscairí seo a leanas a chuideodh leo maidir le diagnóis ar dheacracht litearthachta nár tugadh faoi deara cheana.

Deacrachtaí Léitheoireachta

- Feasacht easnamhach fóineolaíochta (deacrachtaí le fuaimeanna litreacha)
- Fadhbanna tabhairt faoi fhocail nua
- Miléamh buntéacs
- Easpa líofacht léitheoireachta
- Tuiscint teoranta

Próiseáil Éisteachta/Amhairc

- Gan bheith ábalta sraith treoracha a leanúint
- Droch-chuimhne
- Deacrachtaí téacs a chóipeáil/deachtú

Scríbhneoireacht

- Cuid mhór meancóga litrithe
- Peannaireacht mhínéata
- Stór focal teoranta
- Freagraí maithe labhartha ach freagraí scríofa ar chaighdeán íseal

Eagrú

- Droch-chur i láthair oibre
- Deacrachtaí le trealamh a eagrú don lá scoile
- D'fhéadfadh fadhbanna a bheith i gceist le hobair ranga agus obair baile a phleanáil agus a eagrú

Iompraíocht

- Gan bheith ábalta díriú ar obair
- Míchúramach
- Féinmheas íseal
- Ciotach/scileanna laga mín- agus oll-luaile

D'fhéadfadh tuilleadh fiosraithe agus comhairle ó Fhoireann Tacaíochta Foghlama a bheith de dhíth maidir le daltaí ag a bhfuil cuid mhór táscairí.

Straitéisí

Thíos tá rogha straitéisí a thig le múinteoirí a úsáid le timpeallacht chuimsitheach foghlama a chur ar fáil. Liostaítear a thuilleadh acmhainní ag deireadh na míre seo.

- Úsáid cur chuige ilchéadfach(VAK)
- Nasc idir an ceacht roimhe agus an mórpictiúr
- Bíodh leagan amach soiléir ar an ceacht agus ar na hintinní foghlama.
- Tabhair glacáin ar dhath páipéar comhaontaithe le haibhsíú/folíne (dath an uachtair/bufa, cuir i gcás)
- Cuir úsáid leabharmharc chun cinn le téacs a leanúint
- Aontaigh roimh ré má táthar le léamh os ard
- Úsáid 'cairde léitheoireachta'
- Taispeáin/soláthraigh eochairfhocail
- Athbhreithnigh straitéisí sainiúla litrithe maidir le croistór focal ábhair (i.e. amharc-clúdaigh-scríobh-seiceáil; focail scoilte; focail i bhfocail, néamónaic, pictiúr-naisc)
- Tabhair cur i gcuimhne amhairc ar sheicheamh tascanna/treoracha
- Cuir chun cinn am le profaí oibre a léamh
- Ceadaigh úsáid bogearraí ríomhaireachta le cuidiú leo obair a sheiceáil
- Úsáid freagraí múnlaite agus obair eiseamláireach
- Teagasc agus úsáid teicnící meabhairmhapála
- Úsáid cóid de réir dathanna ar mhodúil/topaicí
- Atreisiú minic ar Intinní Foghlama agus ar threoracha
- Déan dícheall a mholadh agus tabhair duaiseanna ar a shon go rialta
- Cruthaigh timpeallacht glactha rioscaí
- Socraigh spriocanna SMART
- Cuir cóid dathanna ar amchlár
- Tabhair treoracha soiléire ar obair baile ag am comhaontaithe le linn an cheachta.

*"Mura bhfoghlaímíonn siad mar a theagascaimid, an dtig linn iad a theagasc mar a fhoghlaímíonn siad?"**

Dr Harry T Chasty

*Children's Difficulties in Reading, Spelling and Writing: Challenges and Responses Le Peter David Pumfrey, Colin D. Elliott: Chapter 17 Pg 269 Meeting the Challenges of Specific Learning Difficulties by Dr H T Chasty

Admhálacha: Mrs R Connolly NEELB, Mrs J Gordon & Mrs S Donaldson, Slemish College

Tagairtí

Addy, L. M. (2003) *How to understand and support children with dyspraxia*, LDA

Bundy AC, Lane SJ agus Murray EA (2002) *Sensory Integration: Theory and Practice* (2ú eagr.) FA Davis: SAM

CCEA (2008) 'Language and Literacy in the Foundation Stage: Writing' *An Interboard Literacy Group Publication*. Council for Curriculum, Examinations and Assessment (CCEA), Béal Feirste

Cohen, G., Kiss, G. agus Le Voi, M (1993) *Memory: Current Issues (2ú eagr.)* The Open University, Buckingham

Dixon, G and Addy, L.M. (2004) *Making Inclusion Work for Children With Dyspraxia, Practical Strategies for Teachers*, Londain, RoutledgeFalmer

Lockhart J agus Law M (1994) The effectiveness of a multisensory writing programme for improving cursive writing ability in children with sensory-motor difficulties. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 61(4), 206-214.

McMurray, Drysdale agus Jordan (2009) Motor processing difficulties: guidance for teachers in mainstream classrooms, support for learning, Iml. 24, Uimh.3 lgh. 119-125

Montgomery, D. (2007) *Spelling, Handwriting and Dyslexia*, Routledge

Portwood, M. (1999) *Developmental Dyspraxia, Identification and Intervention*, Londain, David Fulton

Ripley, K., Daines, B., Barrett, J.. (2000) *Dyspraxia, A Guide for Teachers and Parents*, Londain, David Fulton

